

Issue

1

ANATOLIA SPORT RESEARCH

"International Peer-Reviewed and open Access Electronic Journal"

4
Volume
2023

ISSN 2757-6485

ANATOLIA SPORT RESEARCH

**International Peer-Reviewed
&
Open Access Electronic Journal**

**ISSN
2757-6485**

2023: 4 (1)

www.anatoliasr.org

editor@anatoliasr.org

[anatoliasr.journal](https://www.facebook.com/anatoliasr.journal)

[anatoliasr](https://www.instagram.com/anatoliasr)

[@SportAnatolia](https://twitter.com/SportAnatolia)

[Anatolia Sport Research](https://www.youtube.com/AnatoliaSportResearch)

ANATOLIA SPORT RESEARCH

Anatolia Sport Research (ASR) was established in 2020 and is a refereed sports field electronic journal that publishes three times a year (March-April, July-August, November-December). The Journal has been founded under the leadership of Eser AĞGÖN (Assoc. Dr. at Erzincan Binali Yıldırım University of School of Physical Education and Sport) and Anthony C. Hackney (PhD, DSc at University of North Carolina at Chapel Hill, Department of Exercise and Sport Science).

Anatolia Sport Research follows a double blind peer review policy. Whether or not the works sent to the journal will be published is decided according to the evaluations of at least two blind referees determined by the editors. If one of the two referees does not find the publication suitable, the decision to be published is given if the third referee considers it appropriate.

The journal is open access and free of charge. The content of the articles, all kinds of articles and visuals published in the journal and the legal responsibilities that may arise from them belong to the authors themselves. Publications that are below this rate and contrary to academic method and ethics are rejected or requested to be rewritten. In scientific papers to be sent to the journal, the recommendations of ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors) and COPE (Committee on Publication Ethics) standards should be taken into consideration.

AIM

Anatolia Sport Research, in TÜRKİYE and in the world of sports and scientists working on related sciences, aims to enable researchers and students to publish in Turkish and English and, aims to create a common platform for qualified academic publications in this field to contribute to society and for scientific development.

SCOPES

The journal accepts articles under the sub-headings Physical and Sports Education, Movement and Training, Sports and Recreation Management of broadcasts that offer qualitative, quantitative research and model suggestions. Training, Physical Education and Play, Physical Education and Sports Pedagogy, Exercise and Sport Physiology, Exercise and Sport Psychology, Nutrition in Exercise and Sport, Physical Education, Sports and Physical Activity for the Disabled, Physical Activity and Health, Physical Fitness, Kinanthropometry, Motor Behavior, Recreation, Sports Biomechanics, Sports Philosophy, Sport Sociology, Sports History, Sports Management, Sports Tourism, Sports Anthropology and Sports Medicine.

This Journal licensed under a CC BY-NC-ND (Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0) International License.

ANATOLIA SPORT RESEARCH

EDITORIAL BOARD

Publisher

Eser AĞGÖN (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Sport Sciences Erzincan, TÜRKİYE

Editor in Chiefs

Eser AĞGÖN (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Sport Sciences Erzincan, TÜRKİYE

Anthony C. HACKNEY (PhD, DSc) University of North Carolina, Department of Exercise & Sport Science Chapel Hill, North Carolina, USA

Assistant Editors

Muhammet Cenk BİRİNCİ (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Sport Sciences Erzincan, TÜRKİYE

Öztürk AĞIRBAŞ (PhD) Bayburt University Faculty of Sport Sciences Bayburt, TÜRKİYE

Field Editors

Physical Education and Sports

Oğuz Kaan Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Education Erzincan, TÜRKİYE

ESENTÜRK (PhD) University Gumushane University School of Physical Education and Sport Gumushane, TÜRKİYE

Training

İbrahim CAN (PhD) Iğdir University School of Physical Education and Sport Iğdir, TÜRKİYE

Murşit Ceyhan Ondokuz Mayıs University Yaşar Doğu Faculty of Sport Sciences Samsun, TÜRKİYE

Sport Management

Yasemin ÇAKMAK YILDIZHAN (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Sport Sciences Erzincan, TÜRKİYE

Yunus Emre KARAKAYA (PhD) Fırat University Faculty of Sport Sciences Elazığ, TÜRKİYE

Recreation

Ali İSKENDER (PhD) Atatürk University Faculty of Tourism Erzurum, TÜRKİYE

Statistics Editor

Mehmet BEKDEMİR (PhD) Erzincan Binali Yıldırım University Faculty of Education Erzincan, TÜRKİYE

Language Editor

Tolga AYTATLI (English Lect.) Kafkas University School of Foreign Languages Kars, TÜRKİYE

ANATOLIA SPORT RESEARCH

Content Editors

Ahmet Melih ÇİLİNGİR (Lect.)	Aksaray University	Faculty of Education	Aksaray, TÜRKİYE
Bülent TATLISU (Lect.)	Bayburt University	Faculty of Sport Sciences	Bayburt, TÜRKİYE
Emrah Seçer (Research Assistant)	Erzincan Binali Yıldırım University	Faculty of Sport Sciences	Erzincan, TÜRKİYE
Sibel TETİK (Lect.)	Erzincan Binali Yıldırım University	Faculty of Sport Sciences	Erzincan, TÜRKİYE

Editorial Advisory Board

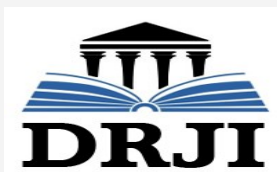
Ajeet JAISWAL (PhD)	Central University of Tamil Nadu	Department of Epidemiology and Public Health	Tamil Nadu, INDIA
Carlos MAGALLANES (PhD)	Universidade de Gama Filho	Departamento Educação Física y Salud	UFG, BRASIL
Cristian Cofre BOLADOS (PhD)	University of Santiago	Department of Physical Education	Santiago, CHILE
Gábor Áron Vitályos (PhD)	Eötvös Loránd University (ELTE)	Faculty of Education	Budapest, HUNGARY
İzzet UÇAN (PhD)	Ataturk University	Faculty of Sport Sciences	Erzurum, TÜRKİYE
Jaak JURIMÄE (PhD)	University of Tartu	Institute of Sport Sciences and Physiotherapy	Tartu, ESTONIA
Leyla Stefanova DIMITROVA (PhD)	Vasil Levski National Sports Academy	Department of Chess	Sofia, BULGARIA
Maryam HADIZADEH (PhD)	University of Malaya	Centre for Sports and Exercise Sciences	Kuala Lumpur, MALAYA
Mehmet YAZICI (PhD)	Erzincan Binali Yıldırım University	Faculty of Sport Sciences	Erzincan, TÜRKİYE
Mohammed Nashrudin NAHARUDIN (PhD)	University of Malaya	Centre for Sports and Exercise Sciences	Kuala Lumpur, MALAYA
Nikolay Anguelov PANAYOTOV (PhD)	Vasil Levski National Sports Academy	Department of Olympic Sports	Sofia, BULGARIA
Recep ÖZ (PhD)	Erzincan Binali Yıldırım University	Faculty of Education	Erzincan, TÜRKİYE
Sareena Hanim HAMZAH (PhD)	University of Malaya	Centre for Sports and Exercise Sciences	Kuala Lumpur, MALAYA
Sergii IVASHCHENKO (PhD)	Kyiv Boris Grinchenko University	Faculty of Health, Physical Education and Sports	Kyiv, UKRAINE
Sevim KÜL AVAN (PhD)	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University	Faculty of Sport Sciences	Nevşehir, TÜRKİYE
Vahur ÖÖPIK (PhD)	University of Tartu	Institute of Sport Sciences and Physiotherapy	Tartu, ESTONIA
Valentin Georgiev GARKOV (PhD)	Vasil Levski National Sports Academy	Department of Tourism, Alpinism and Orienteering	Sofia, BULGARIA
Yahya ALZGHOUL (PhD)	University of Jordan	Department of Tourism Management, Faculty of Arts and Sciences	Aqaba, JORDAN
Yener BEKTAŞ (PhD)	Nevşehir Hacı Bektaş Veli University	Faculty of Arts and Sciences	Nevşehir, TÜRKİYE

ANATOLIA SPORT RESEARCH

INDEX

REVIEWERS OF 2023– 4 (1)

- ◆ Ahmet Yavuz MALLI (PHD)
- ◆ Ali İSKENDER (PHD)
- ◆ Anıl TÜRKELİ (PHD)
- ◆ Cemal Ersin SİLİK (PHD)
- ◆ Hasan Buğra EKİNCİ (PHD)
- ◆ Mürşit Ceyhun BİRİNCİ (PHD)
- ◆ Oğuz Kaan ESENTÜRK (PHD)
- ◆ Özgür YAYLA (PHD)
- ◆ Sevim KÜL AVAN (PHD)
- ◆ Seydi Ahmet AĞAOĞLU (PHD)
- ◆ Yunus Emre YARAYAN (PHD)

TABLE OF CONTENTS

Original Articles

- ◆ Tenis Spor Dalında 2002-2021 Yılları Arasında Türkiye’de Yapılan Lisansüstü ve Doktora Tezlerinin Bibliyometrik İçerik Analizinin İncelenmesi / Investigation of Bibliometric Content Analysis of Postgraduate and Doctoral Theses in Tennis Sports Between 2012-2021 in Turkey
Vahdet ALAEDDİNOĞLU, Arslan KALKAVAN1-18
- ◆ The Effect of Dynamic and Static Strength Exercises with Resistance Band on Respiratory Functions / Direnç Bantlı Dinamik ve Statik Güç Egzersizlerinin Solunum Fonksiyonlarına Etkisi
Öztürk AĞIRBAŞ, Sercan KARAKURT19-24
- ◆ Investigation of the Leisure Attitudes and Digital Literacy Levels of the Physical Education and Sports Department Students / Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Boş Zaman Tutumları ve Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi
Mehmet ÖZTAŞ, Hasan Buğra EKİNCİ, Ahmet Yavuz MALLI, İbrahim Orkun AKCAN25-33
- ◆ Kayak Sporuna Katılan Bireylerin Rekreatif Akış Deneyimlerinin İncelenmesi / Investigation of Recreational Flow Experiences of Individuals Participating in Ski Sport
Mehmet YAZICI, Recep ÖZ, Yasemin ÇAKMAK YILDIZHAN, Melikşah SAĞIR34-43

Reviews

- ◆ Finansal Fair Play Kurallarının Dijital Ekonomi İle İlişkisi / The Relationship of Financial Fair Play Rules with the Digital Economy
Didem TÜRKELİ, İbrahim Fatih YENEL.....44-52

TENİS SPOR DALINDA 2002-2021 YILLARI ARASINDA TÜRKİYE'DE YAPILAN LİSANSÜSTÜ VE DOKTORA TEZLERİNİN BİBLİYOMETRİK İÇERİK ANALİZİNİN İNCELENMESİ

“Investigation of Bibliometric Content Analysis of Postgraduate and Doctoral
Theses in Tennis Between 2002-2021 in Turkey”

Vahdet ALAEDDİNOĞLU¹ & Arslan KALKAVAN²

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Tarihçe

Geliş Tarihi: 10 Nisan 2023

Kabul Tarihi: 28 Nisan 2023

Yayın Tarihi: 30 Nisan 2023

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliasr.41>

Authors Communications

1-(Sorumlu Yazar) Atatürk Üniversitesi,

Horasan Meslek Yüksekokulu, Erzurum

v.alaeddinoglu@atauni.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-8432-0105>

2- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Spor

Bilimleri Fakültesi, Rize

arslan.kalkavan@erdogan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-9439-4976>

Yazar Katkıları

Tüm yazarlar çalışmanın konseptine ve tasarımına katkıda bulunmuştur.

Finansman

Bu çalışma özel bir mali destek almamıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Şeffaflık

Yazarlar, çalışmada hiçbir hayati özelliğin ihmal edilmediğini, dürüst, doğru ve şeffaf bir anlatım ile raporlaştırdığını ve herhangi bir tutarsızlık olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik

Bu çalışmada bilimsel etik kriterlerine uyulmuştur.

Referans Gösterimi

Alaeddinoğlu, V., & Kalkavan, A. (2023). Tenis Spor Dalında 2002-2021 Yılları Arasında Türkiye'de Yapılan Lisansüstü ve Doktora Tezlerinin Bibliyometrik İçerik Analizinin İncelenmesi, *Anatolia Sport Research*, 4(1): 1-18.

Copyright © 2023 by Anatolia Sport Research

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de yayınlanan son 10 yılda düzenlenen Tenis ile ilgili tezlerin Bibliyometrik ve sıralama olarak incelenmesidir.

Materyal ve Metod: Bu çalışmayla üniversitelerde yayınlanan Yüksek Lisans ve Doktora tezlerinin incelenmesi ve Tenis sporuna hangi katkılarının olduğunu değerlendirmek amacıyla literatür araştırılmıştır. Bu çalışmada elde edilen veriler YÖK-TEZ arşivinden 2002-2022 yılları arasında yapılan tez çalışmalarının incelenerek değerlendirilmesine alınması ile yapılmıştır. Araştırmanın istatistiksel analizi SPSS 22.00 programıyla frekans ve yüzde dağılımları gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Arşiv aramasında Tenis Konu başlığına göre Yüksek Lisans, Doktora, İzinli, İziniz, İngilizce ve Türkçe araması yapılarak durum tespiti yapılmıştır. Bunun sonucunda çalışmada 136 Yüksek Lisans %87,2, 20 Doktora Tezi %12,8 yazıldığı görülmüştür. Yüksek Lisans Tezlerinden 99 adetinin Sağlık Bilimleri Enstitüsünde, 17'sinin Sosyal Bilimler Enstitüsünde, 12,7'sinin Eğitim Bilimleri Enstitüsünde ve 6 adetinin ise Lisans Üstü Eğitim Enstitüsünden yayımlandığı, Doktora tezlerinin ise 16'sının Sağlık Bilimleri, 1'er adet tezin ise Sosyal, Eğitim ve Lisans Üstü Eğitim Enstitüsünden yayımlandığı görülmüştür. Ayrıca danışmanlar düzeyinde yazılan Yüksek Lisans tezlerinin 34 tanesi %25'i Profesör, 45 tanesi %33,6 Doçent, 55 tanesi %41 Doktor Öğretim Görevlisi hocalar tarafından yürütüldüğü görülmüştür. Bu durum Doktora tezlerinde ise 10 tanesinin Profesör, 5 tanesinin Doçent ve 3 tanesinin Dr. Öğretim Görevlisi danışmanlığında yazıldığını göstermiştir. Konu ve içerik açısından yapılan çalışmada ise Yüksek Lisans Tezlerinin 86 adet % 63,3 spor konusunda, 32 adet % 23,5 Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon konularında yapıldığı, 1 adet tezin ise Hareket ve Antrenman konu başlığında yapıldığı görülmüştür. Doktora düzeyinde ise 16 adet tezin Spor konu başlığında 3 adet tezin ise Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon alanında yapıldığı görülmüştür. **Sonuç:** Sonuç olarak Tenis ile ilgili yapılan tezlerin Yüksek Lisans Seviyesinde daha çok konu bulmuşken doktora düzeyin daha düşük seviyelerde kaldığı görülmüştür. Ayrıca Tenis sporunun çok yönlü bir spor olmasından dolayı çok farklı disiplinler altında incelendiği ve bu yapılan çalışmalarda birçok bilim alanında çalışmaların yürütülmesi gerekliliği kanısına varılmıştır. Mühendislik alanlarında da araştırma tezlerinin yapılmasıyla günümüz teknolojinin gelişimini sağlayabilecek çalışmalarla daha büyük başarılar elde edileceği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Tenis, YÖK-Tez, Doktora ve Yüksek Lisans Tezleri

ABSTRACT

Aim: The aim of this study is to examine the Tennis-related theses published in Turkey in the last 10 years as bibliometric and ranking.

Material and Method: With this study, the literature was investigated in order to examine the Master's and Doctoral theses published at universities and to evaluate what contributions they have to the sport of Tennis. The data obtained in this research were made by examining and evaluating the thesis studies conducted between 2002 and 2021 from the YOK-TEZ archive. Statistical analysis of the research frequency and percentage distributions were performed with SPSS 22.00 program.

Findings: Turkish English and PhD, Master's Degree, Permission, Unauthorized, according to the Tennis Subject title in the archive search, due diligence was carried out by searching in English and Turkish. As a result of this, it was seen that 134 Master's Degrees, 88.2%, 18 Doctoral Theses, 11.8% were written in the research. It was found that 99 of the Master's Theses were published at the Institute of Health Sciences, 17 at the Institute of Social Sciences, 13 at the Institute of Educational Sciences and 5 at the Graduate Institute of Education, while 15 of the doctoral theses were published at the Institute of Health Sciences, 1 of the theses was published at the Institute of Social, Education and Graduate Education.

In addition, it was found that 34 of the Master's theses written at the level of consultants, 25.4% of them were conducted by Professors, 45% of them were conducted by Associate Professors, 33.6% of them were conducted by lecturers, 55% of them were conducted by Teaching Assistants. This is the case in Doctoral theses, 10 of them are Professors, 5 of them are Associate Professors and 3 of them are Dr. It has been shown that it was written under the supervision of a lecturer. In terms of subject and content, the research conducted showed that 85 of the Master's Theses were 63.4% on sports, 32 of the 23.9% on Physical Medicine and Rehabilitation, and 1 of the theses was on the topic of Movement and Training. At the doctoral level, it was found that 15 theses were made in the field of Sports and 3 theses were made in the field of Physical Medicine and Rehabilitation.

Results: As a result, it was found that the theses related to tennis found more subjects at the Master's Level, while the doctoral level remained at lower levels. In addition, because tennis is a versatile sport, it has been studied under many different disciplines, and in these studies, it has been concluded that it is necessary to conduct studies in many scientific fields. It is seen that greater achievements will be achieved with studies that can provide the development of today's technology by conducting research theses in engineering fields as well.

Keywords: Sports, Tennis, YÖK-Thesis, Doctoral and Master's Theses

GİRİŞ

Tenis, raketle oynanan bir top sporu olup, dünya genelinde yaygın olarak birçok kişi tarafından hem rekreatif hem de rekabetçi amaçlarla yapılmaktadır. Tenis, tarihi boyunca birçok değişikliğe uğramış ve gelişmiştir. Bu gelişim sürecinde, farklı antrenman teknikleri, beslenme programları ve performans ölçüm yöntemleri gibi birçok konuda araştırmalar yapılmıştır. Örneğin, Gabbett ve arkadaşları (2016), tenis oyuncularının performansını artırmak için yüksek yoğunluklu antrenmanların etkisini incelemiştir. Benzer şekilde, birçok araştırmacı, tenis oyuncularının beslenme programlarının performansları üzerindeki etkisini araştırmıştır (Kovacs ve arkadaşları, 2006; Ranchordas ve arkadaşları, 2017). Bu makalede, tenis sporunun tarihi ve gelişimi hakkında bilgi verilecek ve literatürden seçilen örnek araştırmaların sonuçları ele alınacaktır.

Bilim Literatüründe Tezler

Bilim, dünyanın var olduğu günden bu zamana kadar insanlığın hayatında en önemli olgulardan biri olmuştur. İnsanlığın günümüzde ulaştığı medeniyet yapısına bilim sayesinde ulaşmıştır (Tekneci, 2013). Bilimde bütün gelişmeler yüzyılların birikimiyle kümülatif bir şekilde gelişim göstermiştir. Bilim adamlarının bir önceki dönemde yayınlanan eserlerden yola çıkarak insanlık için yeni gelişimler ortaya koyması ve kendisinden sonra geleceklere de büyük bir bilgi birikimi bırakması bilimin doğasında olan bir durumdur (Siirt Üniversitesi, 2022). Bir toplumun yaşamdaki gelişmişlik düzeyi bilimsel gelişmişlik düzeyiyle paralel bir şekilde ilerlemektedir (Dursun, 2010). Eski tarihlerde bir kitabın ya da bilginin etkinlik boyutu 100 yıllar boyunca devam etmekteyken günümüz teknolojisine bağlı olarak çok kısa sürelerde yayının etkisi görülmektedir. Bu durum eğitim ve öğretim hizmetlerinin daha da hızlı bir şekilde yaygınlaşmasını ve bilgilerden etkilenmesini çok yönlü olarak desteklemektedir (Köroğlu ve Köroğlu, 2016).

Gelişmiş toplumların en büyük etki düzeyleri ekonomik gelişmişliğin yanı sıra bilimsel ve teknolojik gelişmişlikleri ile paralel olarak değerlendirilmektedir. Gelişmişlik değerinin topluma yansımaları bilimsel gelişmişlik değerine bağlı olarak hayatın her alanına yansımaktadır. Bu yüzden ülkeler eğitim müfredatlarında akademik başarının bir karşılığı olarak yapılan araştırmalar ve bu araştırmalardan çıkan sonuçlar çerçevesinde bilimsel etkinliklerin farklı bilim alanlarıyla multi disiplinler ortak çalışmalarla bilime yön vermesi ülke adına önemli sonuçlar doğuracaktır (Biricik, 2020). Ayrıca bir akademik araştırmanın ve araştırmacının ilk basamağı niteliğinde olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin niteliği ve niceliği de daha sonra yapılacak olan büyük araştırmalara temel oluşturmada da etkili olabilmektedir. Hızla ilerleyen teknoloji bilim dünyasında da farklı bir gelişim düzeyini tetiklemektedir. Eğitim sisteminin gelişmişliği, ilgili bilim alanlarında bilim adamlarının yaptıkları yaratıcı ve yenilikçi araştırmalarla daha nitelikli ve geliştirilebilir bir özellik kazandırılmış olacaktır. Özellikle insan kaynakları gücü bakımından da bilim adamları tarafından yetiştirilen araştırmacıların yaptıkları bilimsel çalışmalarda bir ülkenin gelişmişlik düzeyini göstermesi açısından da çok önemli sonuçlar doğuracaktır.

Geçtiğimiz on yıllar boyunca lisans mezunu olmak bireylere ayrıcalıklı bir konum getirebilirken günümüzde bu durumun yerini yüksek lisans ve doktora mezunları almıştır. Yüksek Lisans ve Doktora öğrencilerinin uzmanlaşmak istedikleri alanlarda aldıkları üst derece eğitimler sonunda kendi araştırmalarını yayınladıkları en üst seviyede ki akademik programlardır (Atilla, 2020). Lisansüstü akademik çalışmaların yapılmasında, ülkelerin ihtiyaçlarına uygun akademik programların yapılması, sistematik olarak geliştirilmesi ve programları gerçekleştirecek öğretim görevlilerinin üst seviyede yetiştirilmesi büyük önem arz etmektedir (Ayhan ve İlhan, 2021). Başka bir anlamda da üniversitelerin

bu eğitim kurumlarından üretilen nitelikli bilgileri ve araştırmalara daha fazla önem göstermesi gerekmektedir (Yavuz, Mirzebeyoğlu ve Kaymakçı, 2018).

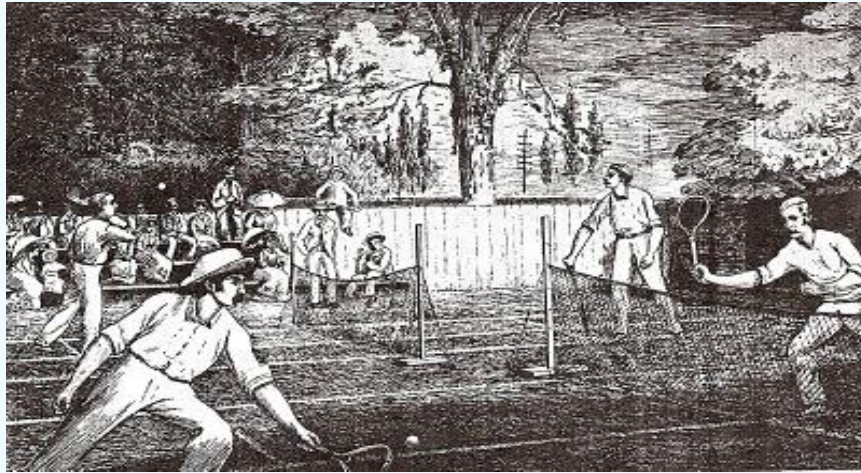
Spor, multi disiplinler alanda birçok bilimi alanını içerisinde bulunduran geniş bir bilim dalıdır. Her spor dalının bilimsel araştırma alanı içerisinde farklı disiplinlerin yer alması sporu bilimsel alan çerçevesinde özel ve nitelikli kılmaktadır (Ramazanoğlu, Karahüseyinoğlu, Demirel, Ramazanoğlu ve Altungül, 2005). Spor alanında gelişimin üst seviyeye çıkması yapılan araştırmaların spor bilim adamları tarafından nitel ve nicel yönden ele alınmasına bağlıdır. Her spor dalının kendi parametresine bağlı olarak araştırma alanları ve araştırılması gereken yönleri farklılık göstermektedir. Spor ve alt branşlarda yapılan tezler diğer yapılacak araştırmalara da alt yapı oluşturmakta ve kaynak olarak kullanılmaktadır (Atasoy ve Kuter, 2005).

Akademik Alan-Yazında Tenis Sporunu

Günümüzde bütün üniversitelerde eğitim programlarında yer alan Tenis spor dalı dünya üzerinde en çok takip edilen sporlardan biridir (Büyükgün, 2020). Sporcu performansı açısından bakılacak olursa Tenis sporcularının fizyolojik olarak hem aerobik hem de anaerobik sistemleri aktif olarak kullanmaları, eğitim-öğretim olarak çok yönlü ve uzun süreli bir zamanı içerisine alacak bir programın olması, yönetimsel olarak ta tenis kulüplerinin buldukları illerde sosyal ve kültürel bir etki değerine sahip olması diğer spor dallarından farklı bir konumda yer almasını sağlamıştır (Arı ve Çolakoğlu, 2021). Bu yüzden de akademik çevrelerce üzerinde araştırma yapılması bir gereken bilim içerisinde yer almış ve alanda birçok nitel ve nicel çalışma yer almaktadır (Akşit, 2012). Özellikle tenis sporunun hem sporcu hem antrenör hem yönetici hem de federasyon bakımından çok yönlü bir yapısından dolayı üzerinde durulması gereken bir araştırma alanıdır (Alaeddinoğlu, 2022).

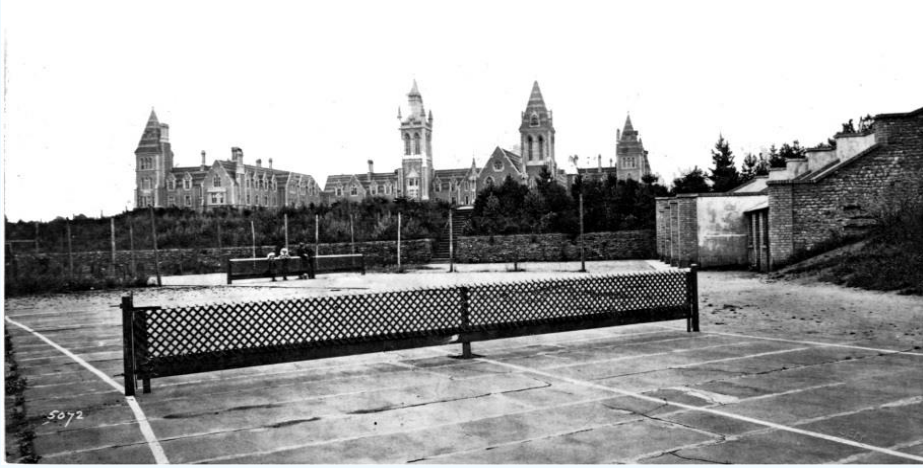
Tenis Tarihi

Tarihsel süreçte birçok değişim yaşayan tenis oyunu “kralların oyunu” ismiyle adlandırılmıştır. İlk olarak Çim Tenisi adıyla anılsa da Fransa’dan dünyaya yayılmıştır. Ve İngilizlerin oyunu kurallaştırmasıyla önce İngiltere’de ve Amerika’da oynanarak dünyaya yayılmıştır. Ayrıca İngiliz bir subay tarafından oyun kuralları yazılarak patentini “sphairstike” olarak adlandırmıştır. 1877 yılında Wimbledon’da erkek sporcuların katılımıyla başlayan turnuva günümüzde dünyanın en prestijli organizasyonu haline gelmiştir. Organizasyonun 7. Sezonunda bayanların katılımıyla da daha büyük bir organizasyon haline dönüşmüştür (OnlineTennis, 2023).

Şkile 1. Tenis Oyunu (Tennis-History, 2023)

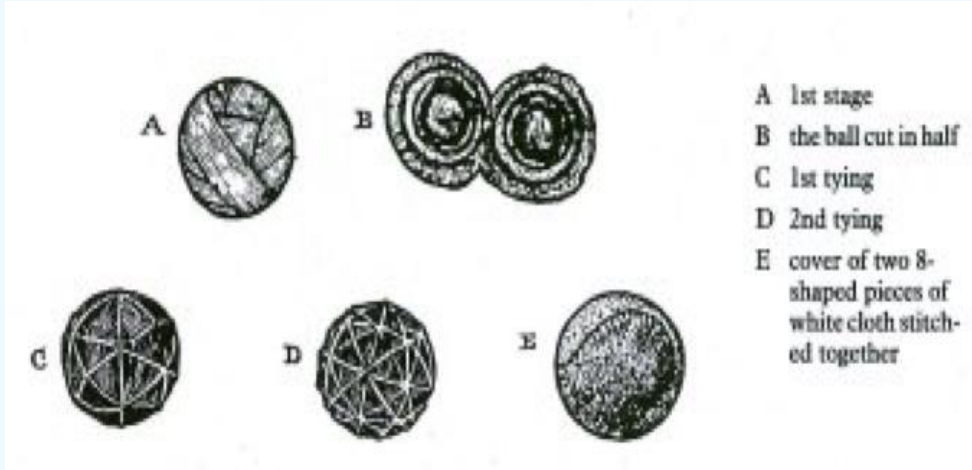
Oyun sahası ilk başlangıçta kum saatine benzeyen bir alanda oynanırken zamanla birçok değişim yaşayan tenis oyunu 200 yıllık bir değişimle bugünkü haline geçiş yapmıştır. Tarihte “Tennez” kavramının ilk anlamı “Almak” fiilinin karşılığı olan “AL” Fransız saraylarından geliştiği bilinmektedir. İlk zaman oyunlarında kullanılan racketler, toplar ve oyun alanı günümüzdekinden bir hayli farklılık göstermekteydi.

Şekil 2. Tenis Oyun Alanı (TrollTennis, 2023)

Şekil 3. Geçmişten Günümüze Tenis Raketleri (mmtcc, 2023; semanticscholar, 2023)

Şekil 4. Geçmişten Günümüze Tenis Topları (onlinetennis, 2023)

Tarihte bilinen en eski tenis kortları, Fransız ve İngiliz saraylarında oynanan Tenis kortlarında oynanmıştır. Bu oyun alanları genellikle sarayların kapalı alanları olduğu için oynayanlar ve izleyenler genellikle soylulardan oluşmaktaydı. Zamanla halk arasında da oynamaya başlamasıyla açık alan oyununa dönüşmüştür. İlk yapılan tenis kortları zemin yapısı ve saha ölçüleri ergonomik bir yapıya sahip olmadığından dolayı oynanması uzun bir süre olsa da oyun günümüzde dünyanın en çok keyifle izlenen oyunu haline gelmiştir. Ancak 19. Yüzyılda modern oyunların başlamasıyla günümüzdeki saha ölçülerine yakın oyun alanlarına dönüşmüştür. Bunun yanı sıra sahanın özelliklerini bütün oyun boyunca koruması için zemin üzerine killi sert zeminler eklenerek oyunun uzun süre bozulmadan oynanmasına fırsat vermiştir (TrollTennis, 2023).

Günümüzde birbirinden farklı yüzeylere sahip zeminler tenis oyununun gelişimine bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Her zemin farklı oyun kalitesine sahiptir. Tenis oyununda en hızlı zeminler olarak adlandırılan Çim Kortta oyuncuların tepkileri ve oyun stilleri diğer kortlara göre çok büyük değişiklik göstermektedir.

Şekil 5. Çim Tenis Kortu (Archello, 2023)

Tenis oyunun en yavaş oynandığı kortlardan biri olan toprak kort turnuvalarında ise oyuncular daha fazla teknik ve güç stratejilerine sahip olmak zorundadırlar. Özellikle atılan servislerin yavaş ve yüksek gelmesi oyuncuların forehand ya da backhand return yapmalarına neden olmaktadır. Ayrıca saha içerisinde daha fazla güç sarf etmelerine neden olmaktadır. Sporcuların bu saha içerisinde harcamış

oldukları enerjiye bağlı olarak daha özel çalışmaları gerekmektedir. Bunun yanı sıra yapılan bilimsel araştırmalara göre en sağlıklı sahalarda toprak kortların olduğu sahalarda olduğunu göstermiştir. Daha az elektriklenme ve serbest kayma hareketiyle sporcularda eklem aralıkları daha fazla hareket etmesine neden olan toprak kortlar hem sporcuların hem de sedanterlerin keyifle oynadıkları sahalarda olarak bilinmektedir (TENÇO-Tenis, 2023).

Şekil 6. Toprak Tenis Kortu (Atp-Tour, 2023)

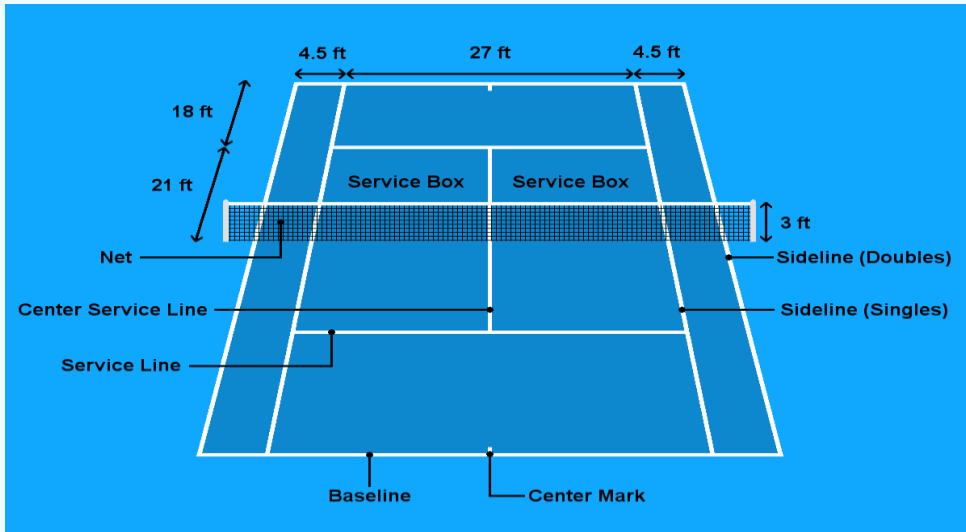
Teknolojinin gelişimine bağlı olarak ortaya çıkan diğer bir kort alanı ise en yaygın kullanılanı ise akrilik kortlar bulunmaktadır. Bakımı kolay olan bu kortlar sporcuların sağlıklarını açısından negatif etkilere sahip olsalar bile en yaygın olarak kullanılan saha özelliği taşımaktadır. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak sağlıkla ilgili negatif etkileri yok etmek üzerine birçok bilimsel çalışma bulunmaktadır. Akrilik zeminlerin gelişimi ile ülkenin her bölgesinde hızla kortların yapılması yaygınlaşmıştır. Bu durumda tenis oynayanların sayısı artmasına neden olmuştur. Bu durum spor ergonomisinin gelişimini göstermesi bakımından önemli bir durumu ortaya koymaktadır (Alaeddinoğlu ve Kishalı, 2020; Teniste Ergonomi ve Teknolojinin Tenis Sporunun Gelişimine Etkisi, 2020).

Şekil 7. Akrilik Tenis Kortu (GreenGrass, 2023)

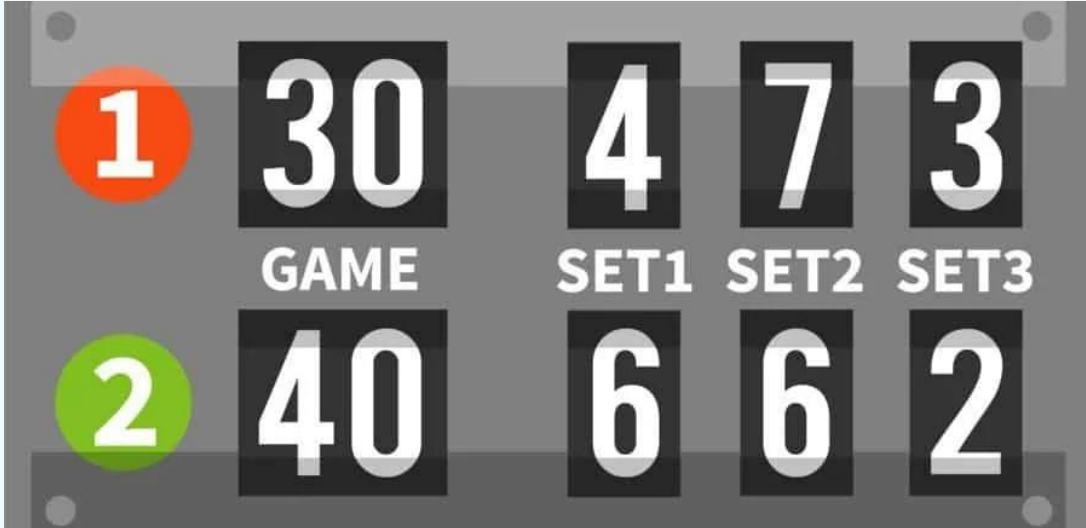
Tenis sporunun 200 yıllık gelişiminde kullanılan bütün malzemeler ve sahaların değişimi kadar oyuncu profilleri de değişim göstermiştir. Raketlerde ve toplarda kullanılan malzemelerde kullanılan malzemelerde değişim göstermiştir. Bu değişim zamanla raket salınımından başlayarak, saliseler içerisinde topun sahada yer değiştirmesine kadar ilermiştir. Yapılan araştırmalar saha içerisinde bir rally'de top 80 salisede yer değiştirmesi mümkün olmuştur. İlk başlangıçta atılan servislerde ve oynanan oyunlarda teknik çıkarımlar günümüzdeki kadar önemli değilken zamanla oyuncuların sağlığı, raketlerde kullanılan alaşım, kordaj tellerindeki nano teknolojik değişim, zemine göre ayakkabıların kullanımı gibi bir çok faktör bilim adamları tarafından araştırılmıştır (Semanticscholar, 2023).

Tenis sporunun yapısal özelliklerine bakacak olursak, tenis dört bileşenli bir oyun denklemini içermektedir. Bu denklemlerin birinci boyutunda fiziksel ve fizyolojik bir durum söz konusudur. İkinci boyutunda öğrenme stratejileri ve stilleri yer almaktadır. 3. Boyutunda kullanılan materyallerin ergonomisi ve kullanım alanları yer almaktadır. Son boyutunda ise saha ölçüleri ve sahada sporcuların göstermiş oldukları tepkiler yer almaktadır (Alaeddinoğlu, 2022). Tenis sporu insan sağlığı üzerinde olumlu etkileri olan multi disiplinler bir spor dalıdır. Oyun içerisinde hem raketin olması hem de topun olması sporun çok yönlü olarak ele alınmasına neden olmuştur. Bilimsel ve sportif yaklaşım açısından sporun 200 yıllık geçmişi olan özel bir konuma getirmektedir. 2 kişi ve 4 kişi ile oynanabilen Tenis sporu, 23,78 m uzunluğunda, 10, 97 m genişliğinde iki eşit sahada oynanan bir oyundur. Tekler müsabakası ise çiftler sahasına göre 1 metre daha dar bir alanda (8,23 metre) oynanan bir oyun özelliği taşımaktadır. Oyuncular sağ taraftan başlayan ilk servis kutusuna servis atarak (6.40 metre) başlamak zorundadırlar.

Şekil 8. Tenis Saha Ölçüleri (Tennis-Uni, 2023)

Tenis oyun sistemi olarak diğer spor dallarından oldukça farklı bir spor dalıdır. Puanlamada oyuncular 15-30-40- Oyun olarak aldıkları puanlarla set içinde oyunları kazanarak 6 oyuna ulaşmaya çalışırlar. Kazanılmış her set için 6 oyun almak gerekmektedir. Üç setlik bir oyunda 3 seti alan, 2 setlik bir oyunda iki seti alan oyuncu oyunu kazanır.

Sekil 9. Tenis Skorbord (Tennis-Predict, 2023)

Ancak bu oyunların kazanılması;

- Rakip sahaya atılan topa rakip topa vurmada, top tek seferden fazla sekerse,
- Rakip oyuncu topa vuramaz ise,
- Rakip oyuncu topa vurmuş olsa bile topu dışarıya atarsa,
- Rakip oyuncu topa vursa bile top fileye takılmış ise ve kendi sahasına geri düşmüş ise,
- Rakip oyuncu topa vurduktan sonra raketi karşı sahayı geçmiş ise,
- Raket ile top iki kere buluşmuş ise oyuncu sayı kaybeder.
- Oyuncuların beraberlik durumlarında seti kazanabilmek 7 sayılı tie-break puanını kazanabilmelerine bağlıdır (Alaeddinoğlu, 2022).

Spor federasyonları ülke spor kulüplerinin bir araya gelerek merkez ve taşra teşkilatlarını kurarak ülkenin her yerinde sporun yayılması için kurulan tüzel kişilikli kuruluşlardır (İmamoğlu, 2011). Aynı zamanda bu federasyonlar faaliyet alanı içerisinde yer alan uluslararası spor federasyonlarına bağlı ortak faaliyetler yürütmek zorundadır. İlgilendikleri spor branşlarında alt yapıyı kurmak, sporun gelişimini sağlamak için sporcuların ulusal ve uluslararası spor organizasyonlarına katılımlarını desteklemek için teşkil edilmiştir (Erdoğan, 2021). Türkiye’de 39’u Olimpik, 27’si diğer amatör spor dalları olmak üzere 66 spor federasyonu bulunmaktadır. Ülke spor yönetiminin en önemli örgütlenmiş spor yönetimidir. Özellikle uluslararası görev sorumlulukları bakımından ülkenin temsil boyutunda tanınan en önemli spor örgütüdür (Turkay ve Aydın, 2017). Spor federasyonlarından bir diğer beklenen durum ise ilgili spor dalıyla yapılan bilimsel araştırmaların alt tabanlara yayılmasını ve yaygınlaşmasını sağlamaktır. Alanda yapılan bilimsel çalışmalarını yönetim alt yönetim kurulları vasıtasıyla takip ederek spor dalına değer katılmasını sağlamaktır (Şafak, 2016).

Bu çalışmanın amacı; Tenis spor dalıyla ilgili yapılan yüksek lisans tezlerinin incelenerek alana katkı sunduğu bilimsel değerlerin ortaya çıkarılmasıdır. Ayrıca tenis spor dalıyla ilgili hem federasyon nezdinde hem de akademik alanda mevcut durumun ortaya koyulması ve genel tespitin yapılarak gelecekte olası bilimsel çalışmalara yol gösterici olması amaçlanmaktadır. Yaptığımız bu akademik çalışmayla bir çerçeve çizerek benzer çalışmalara yol gösterici olması amaçlanmıştır.

Yaptığımız araştırmada tenis spor dalıyla ilgili yapılan tezlerin ayrıntılı analizi yapılarak, hangi enstitüde yapıldığı, yıllara bağlı sayıları, anabilim dalı, danışmanına göre içerik konusu, anabilim dalı gibi birçok parametreyi barındıran bir nitelik araştırması olmuştur. Sonuçları itibariyle bakılacak olursa

diğer uluslararası ve ulusal camiaya yol gösterici bir çalışma ortaya çıkmıştır. Ayrıca bilim çerçevesinde ise gelecekte yapılacak çalışmalara yol gösterici bir nitelik taşımaktadır.

MATERYAL VE METOD

Araştırma Deseni

Bu çalışmanın araştırma modeli belge (doküman) incelemesi ile veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Bu ve benzeri araştırma modellerinde görüşme ve gözlem yapmanın imkanı olmayan durumlarda araştırması yapılan belge, olaylar ve olgular hakkında yazılı içeren bilgiler mevcut arşivlerden yararlanılarak gerçek durumun analiz edilmesi söz konusudur. Doküman içerik analizi ve inceleme tekniği ile yapılan bu çalışmamız farklı bileşenler irdelenerek ve bilimsel olarak analiz edilmesiyle ortaya çıkan Bibliyometrik araştırma şeklinde adlandırılmaktadır. Bibliyometrik araştırma yöntemi ile de Tenis Spor dalı üzerine yapılan bilimsel çalışmaların analizi yapılarak etkililiğinin ölçülmesi sağlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmaya konu olan veriler birincil kaynak olarak Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) YÖKTEZ web sitesinde yayınlanan Türkiye’de yapılan Yüksek Lisans ve Doktora öğrencileri tarafından hazırlanan tez künyeleri ve özet bölümlerinden araştırılmıştır. İçerik analizi yapılırken veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada okuyucuların anlayabileceği bir biçimde yorumlamayı amaçlamıştır. Araştırmanın yöntemi olarak Tenis spor dalıyla ilgili yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin içerik analizleri yapılmıştır. Araştırmaya konu olan çalışmamız 2002-2022 yılları arasında yapılan tez çalışmaları birçok parametreyle nitel bir şekilde değerlendirilerek analiz edilmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur. Bu çalışmada alınan veriler Ulusal YÖK Tez sistemi üzerinden yayınlanmış tezler Tenis anahtar kelimesi kullanılarak araştırma yapılmıştır. Araştırmada tezlerin; Eğitim Durumu, Enstitü, Tezlerin yazılma dili, danışman unvanı, içerik konusu, üniversitelere göre dağılımı, anabilim dalları, konularına göre, alt bilim dallarına göre ve 10 farklı spor dalının benzer çalışmaları örneklerle analiz edilmiştir. Araştırmada yüksek lisans ve doktora tezi olarak toplam 156 makale bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan verilerin analizi SPSS 22.00 programıyla yapılmıştır. Araştırmada 2022 yılında sadece 4 adet doktora tezi yayınlanmıştır. Ayrıca 2023 yılında YÖKTEZ web sitesinde hiçbir yayın içeriği izinli olarak yayınlanmadığı için istatistiklere eklenmemiştir.

BULGULAR

Araştırmaların 2012-2021 yılları arasında yapılmış lisansüstü ve doktora tezleri incelenerek araştırmanın bulguları değerlendirilerek elde edilen bütün değerler aşağıda sunulmuştur. Araştırmaya konu olan tezlerin detaylı analizleri YÖK-TEZ verilerine bağlı olarak ele alınmıştır. 2022 yılında yazılan iki doktora tezi araştırmaya dâhil edilmemiştir.

Tablo 1. 2002-2021 Yılları Arasında Yapılan Doktora ve Yüksek Lisans Tezlerinin Sayısal Değerleri

Durum Değişkenleri	Tezin Durumu	f	%
Eğitim Durumu	Yüksek Lisans	136	87,2
	Doktora	20	12,8
	Toplam	156	100

Tablo 1'e göre Tenis başlığıyla yazılan lisansüstü tezlerin %87,2'i ve 136 adet yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra doktora tezleri ise %12,8 ile 20 adet tez üretilmiştir. Her iki akademik tezin toplam sayısı 156 adettir.

Tablo 2. 2002-2021 Yılları Arasında Yapılan Doktora ve Yüksek Lisans Tezlerinin Enstitülere Göre Dağılımı

Tez Türü	Enstitü	f	%
Yüksek Lisans	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	99	73,9
	Sosyal Bilimler Enstitüsü	17	12,7
	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	14	10,5
	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	6	3,7
	Toplam	134	100
Doktora	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	16	80
	Sosyal Bilimler Enstitüsü	1	5
	Eğitim Bilimleri Enstitüsü	1	5
	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	1	5
	Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Enstitüsü	1	5
Toplam		20	100

Yapılan yüksek lisans tezlerin enstitülere dağılımına bakılacak olursa Sağlık Bilimleri Enstitüsü tezleri bütün tezlerin genel toplamında 99 tez ile %73,9 seviyesinde olarak en çok yayın yapılan enstitü konumundadır. Sosyal Bilimlerde yapılan tezlerin sayısı %12,7, Eğitim Bilimleri Enstitüsünde ise %9,7, Lisans Üstü Eğitim Bilimleri adıyla yayınlanan tezler ise 3,7 oranındadır. Bunun yanı sıra yapılan doktora tezlerine bakılacak olursa yine Sağlık Bilimleri enstitüsü sayısal olarak ön plana çıkmaktadır. Yapılmış 18 tezin 15'i, %83,3'ü Sağlık Bilimleri alanında yapılmıştır. Diğer bütün enstitülerde yayınlanan tezler 1'er tez yayınlanmıştır.

Tablo 3. 2002-2021 Yılları Arasında Yapılan Doktora ve Yüksek Lisans Tezlerinin Yazılma Durumu

Tez Türü	Yazım Dili	f	%
Yüksek Lisans	Türkçe	130	95,6
	İngilizce	6	4,4
	Toplam	136	100
Doktora	Türkçe	19	95
	İngilizce	1	5
	Toplam	20	100

Tablo 3'e göre 2002-2022 yılları arasında yapılan yüksek lisans tezlerinin %95,6'i Türkçe dilinde yayınlanmıştır. Yüksek Lisans tezlerinden sadece 6 adet tez İngilizce dilinde yayınlanmıştır. Doktora tezlerinde Türkçe dilinde yayınlanan tez sayısı 19 tez ile %95 oranındadır. İngilizce dilinde yayınlanan sadece 1 tez bulunmaktadır.

Tablo 4. 2002-2021 Yılları Arasında Yapılan Doktora ve Yüksek Lisans Tezlerinin Danışmanlarına Göre Durumu

Tez Türü	Danışman Unvanı	f	%
Yüksek Lisans	Prof. Dr.	34	25
	Doç. Dr.	46	33,8
	Dr. Öğr. Üyesi.	56	41,2
	Toplam	136	100
Doktora	Prof. Dr.	12	60
	Doç. Dr.	5	25
	Dr. Öğr. Üyesi.	3	15
	Toplam	20	100

Tablo 4'e göre yapılan yüksek lisans tezlerinde danışmanlık görevi üstlenen hocaların durumuna göre %25 ile Profesörlerden oluşurken, Doçent danışmanların sayısı %33,8 ile 46 hocadan

oluşmaktadır. Bunun yanı sıra yapılan tezlerde en yüksek orana sahip değer Doktor Öğretim görevlileri tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu oran % 41,2 oranındadır. Doktor öğretim görevlileri araştırma alanı içerisinde tenis spor dalına daha fazla önem verdiği söylenilir.

Tablo 5. 2002-2021 Yılları Arasında Yapılan Doktora ve Yüksek Lisans Tezlerinin İçerik Konuları ve Sayısal Durumu

Tez Türü	Tez Konusu	f	%
Yüksek Lisans	Spor	86	63,3
	Sosyoloji	2	1,5
	Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon	32	23,5
	Psikoloji	3	2,2
	Bankacılık ve Kamu Yönetimi	3	2,2
	Eğitim ve Öğretim	5	3,7
	Antrenman ve Spor Hareket	1	0,7
	Fizyoloji ve Anatomi	4	2,9
	Toplam	136	100
	Doktora	Spor	16
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon		4	20
Toplam		20	100

Tablo 5'e göre yapılan 136 tezin Spor konusunda 86 tez ile %63,3 oranındadır. İkinci sırada ise Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon içerik konusuyla 32 tez yazılmıştır. Bunun oranı %23,5'dur. Bunun yanı sıra üçüncü sırada yer alan Eğitim-Öğretim içerik konusunda yapılan tezlerin oranı ise %3,7 (5 tez)'dir. Ancak yapılan doktora tezlerinde ise içerik konuları daha dar bir alanda iki başlıkta toplanmıştır. Tezler 16 tez ile spor içeriğinde yazılmışken, 4'ü ise Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon alanlarında yazılmıştır.

Tablo 6. Yıllara Göre (2002-2021) Doktora ve Yüksek Lisans Tezlerinin Sayısal Durumu

Yıllar	Y. Lisans	Doktora	Toplam
2002	1		1
2003			
2004	1		1
2005			
2006	1		1
2007	1		1
2008	2		2
2009	1	1	2
2010	6	2	8
2011	5	2	7
2012		1	1
2013	6	2	8
2014	10		10
2015	7	1	8
2016	14	1	15
2017	13	1	14
2018	19	1	20
2019	24	2	26
2020	11	2	13
2021	12	2	14
2022	2	2	
Toplam	136	20	156

Tablo 6 incelendiği zaman yıllara göre her yıl bir tane yayınlanmıştır. Ancak 2003 ve 2005 yıllarında hiçbir tez yazılmamıştır. Ayrıca yazılan tezlerin sayısında ve niteliğinde göle görülebilen en büyük artış 2010 ve sonrasında gerçekleştirilmiştir. Lisansüstü tezlerin en fazla artış gösterdiği dönem sırasıyla 2019, 2018 ve 2016 yılları olmuştur. Araştırmanın başlangıç yılı 2002 ve takip eden 5 yıl boyunca Tenis ile ilgili sadece yüksek lisans tezleri yazılmışken herhangi bir doktora tezi yazılmamıştır. 2010 yılından

sonra her yıl düzenli artış gösteren yüksek lisans tezlerinin aksine doktora tezleri sayısal anlamda 1'er tez bazen de 2'şer tez yayınlanmıştır. 2022 yılında ise 2 yüksek lisans 2 doktora tezi yazılmıştır. Araştırmaya konu olan değerlendirmemiz sonucunda 2002 - 2022 yılları arasında toplamda 156 akademik tez yazılmıştır.

Tablo 7. Yüksek Lisans Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	f	%	Üniversiteler	F	%
Selçuk Üniversitesi	10	7,4	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	1	0,7
Süleyman Demirel Üniversitesi	9	6,6	Dumlupınar Üniversitesi	1	0,7
Bahçeşehir Üniversitesi	8	5,9	Ortaoğlu Teknik Üniversitesi	1	0,7
Hacettepe Üniversitesi	8	5,9	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	1	0,7
Sakarya Üniversitesi	7	5,2	Ege Üniversitesi	1	0,7
İstanbul Gelişim Üniversitesi	6	4,4	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1	0,7
Akdeniz Üniversitesi	4	2,9	Atatürk Üniversitesi	1	0,7
Marmara Üniversitesi	4	2,9	Uludağ Üniversitesi	1	0,7
Yeditepe Üniversitesi	4	2,9	Harran Üniversitesi	1	0,7
Ankara Üniversitesi	4	2,9	İstanbul Bilgi Üniversitesi	1	0,7
Aydın Adnan Menderes Üniversitesi	3	2,2	Afyon Koca Tepe Üniversitesi	1	0,7
İnönü Üniversitesi	3	2,2	İstanbul Okan Üniversitesi	1	0,7
Haliç Üniversitesi	3	2,2	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	1	0,7
Kırıkkale Üniversitesi	3	2,2	Amasya Üniversitesi	1	0,7
Gaziantep Üniversitesi	3	2,2	Mersin Üniversitesi	1	0,7
Erciyes Üniversitesi	3	2,2	Balıkesir Üniversitesi	1	0,7
Dokuz Eylül Üniversitesi	3	2,2	İstanbul Medipol Üniversitesi	1	0,7
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	3	1,5	Hatay M. Kemal Üniversitesi	1	0,7
Karadeniz Teknik Üniversitesi	2	1,5	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	1	0,7
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	2	1,5	Pamukkale Üniversitesi	1	0,7
Gazi Üniversitesi	2	1,5	Iğdır Üniversitesi	1	0,7
Fırat Üniversitesi	2	1,5	Çukurova Üniversitesi	1	0,7
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	2	1,5	Gedik Üniversitesi	1	0,7
Anadolu Üniversitesi	2	1,5	Başkent Üniversitesi	1	0,7
Üsküdar Üniversitesi	2	1,5	Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	1	0,7
Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2	1,5	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	1	0,7
Bartın Üniversitesi	2	1,5	Kocaeli Üniversitesi	1	0,7
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	2	1,5	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	1	0,7
			Toplam	136	100

Tablo 7'ye göre Tenis başlığıyla yayınlanan yüksek lisans tezlerinin üniversitelere göre dağılımında Konya Selçuk Üniversitesinin başı çektiği görülmektedir. Yapılan tezlerin %7,4 seviyesiyle en fazla tezin yazıldığı üniversitede tezlerin danışmanları da incelendiği zaman çoğunluğu profesör düzeyindedir. Bunun yanı sıra tezlerin yazıldığı üniversiteler sırasıyla Süleyman Demirel Üniversitesi %6,6, Bahçeşehir Üniversitesi %5,9, yine Hacettepe Üniversitesi %5,9, Sakarya Üniversitesi %5,2 yer almaktadır. Ayrıca tablo 7'de gösterildiği gibi hemen hemen ülkemizdeki hemen hemen bütün üniversitelerde Tenis ile ilgili en az bir yüksek lisans tezi yazılmıştır. Toplamda 57 farklı üniversitede bir yüksek lisans tezi yazılmıştır. Ayrıca bilim dünyasına giriş olan yüksek lisans derecesinin akademik olarak doktora bu denli kendini göstermediği söylenebilir. Bunun sebebi olarak Tenis spor dalında elde edilen temel verilerin kolay yorumlanabilmesinden kaynakladığı ve sonuçlarının araştırmacılara objektif sonuçlar vermesinden ileri gelmektedir.

Tablo 8. Doktora Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversiteler	f	%
Marmara Üniversitesi	4	20
İstanbul Üniversitesi	2	10
Dumlupınar Üniversitesi	2	10
Ege Üniversitesi	2	10
Dicle Üniversitesi	1	5

Gazi Üniversitesi	1	5
Hacettepe Üniversitesi	1	5
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	1	5
Selçuk Üniversitesi	1	5
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1	5
Erciyes Üniversitesi	1	5
İnönü Üniversitesi	1	5
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	1	5
Anadolu Üniversitesi	1	5
Toplam	20	100

Tablo 8'e göre Tenisle ilgili yapılan doktora tezleri bakımından Marmara Üniversitesi %20 ile ilk sırayı alırken, üniversiteyi sırasıyla İstanbul Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi ve Ege Üniversitesi aynı tez sayısı ile %10 ile takip etmektedir. Toplamda 14 üniversitede tenis spor dalıyla ilgili araştırma yazılmıştır. Listeye göre ülkenin en iyi üniversiteleri arasında yer aldığı bu listede 20 yıllık süreçte toplamda 20 tez yazılmıştır. Bu da yıl başına ortalama 2 tez yazıldığı görülmektedir.

Tablo 9. Yüksek Lisans Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim Dalları	f	%
Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı	46	33,8
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı	17	12,5
Antrenörlük Eğitimi Ana Bilim Dalı	12	8,8
Spor Bilimleri Anabilim Dalı	11	8,1
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı	7	5,2
Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı	7	5,2
Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı	6	4,4
Hareket ve Antrenman Bilimleri Ana Bilim Dalı	6	3,4
Rekreasyon Ana Bilim Dalı	4	2,9
Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı	3	2,2
Spor Fizyoterapistliği Ana Bilim Dalı	2	1,5
Protez-Ortez-Biyomekanik Ana Bilim Dalı	2	1,5
Anatomi Ana Bilim Dalı	2	1,5
Fizyoloji (Veterinerlik) Ana Bilim Dalı	2	1,5
Pazarlama İletişim Ana Bilim Dalı	1	0,7
Spor Sağlık Bilimleri Ana Bilim Dalı	1	0,7
Kayropratik Bilim Dalı	1	0,7
Spor Eğitimi Ana Bilim Dalı	1	0,7
Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı	1	0,7
İş ve Uğraşı Tedavisi Ana Bilim Dalı	1	0,7
İşletme Anabilim Dalı	1	0,7
Sosyoloji Ana Bilim Dalı	1	0,7
Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalı	1	0,7
Toplam	136	100

Tablo 9'a göre Tenisle ilgili yapılan Yüksek Lisans tezlerinin Anabilim Dallarına göre en yüksek yoğunluk Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı %33,8 ile yapılan tezlerin en büyük paya sahiptir. Ardından yapılan tezlere göre Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Ana Bilim Dalında %12,5, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı ise %8,8 oranına sahiptir. Ayrıca Yök-Tez sayfasında birbirine benzeyen farklı Anabilim Dalı gibi görünen birçok anabilim dalı mevcuttur. Yukarıdaki listeden de görüleceği üzere Spor Bilimleri, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi gibi isimleri farklı olan birçok anabilim dalının aynı başlıklarda toplanırsa sıralama yine Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı yönünde ağırlık kazanacaktır. Ayrıca listede Protez-Ortez Biyomekanik Ana Bilim Dalı, Kayropratik gibi daha önce uygulama alanı olmayan anabilim dallarında da yüksek lisans tezleri sunulmuştur.

Tablo 10. Yüksek Lisans Tezlerinin Anabilim Dalları ve Ana Temalarına Göre Dağılımı

Anabilim dalları ve Alt Başlık Konularına Göre Yüksek Lisans Tezleri	Anabilim Dalları ve Ana Temalarına Göre Dağılımı										
	Hareket Analizi ve Antrenman	Eğitim Öğretim	Bankacılık ve Ekonomi	Anatomi ve Fizyoloji	Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon	Sosyoloji	Branş Karşılaştırması	Spor Yönetimi	Rekreasyon	Psikoloji	Toplam
Beden Eğitimi ve Spor	16			9		2	2		2	14	45
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon ABD	1			1	26						28
Antrenörlük Eğitimi	9			2						3	14
Spor Sağlık Bilimleri Ana Bilim Dalı	2	2		4	4		1			1	14
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	3	1				1				3	8
Spor Yöneticiliği								4			4
Hareket ve Antrenman Bilimi	9			3							12
Pazarlama İletişim Ana Bilim Dalı			3					1		1	5
Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı							2			1	3
Sosyoloji Ana Bilim Dalı						2				1	3
Toplam	40	3	3	19	30	5	5	5	2	24	136

Tablo 10'a göre Tenisle ilgili yapılan Yüksek Lisans tezlerinin anabilim dallarının alt başlıklarında Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalının Hareket Analizi ve Antrenman, Anatomi ve Fizyoloji, Sosyoloji, Branş Karşılaştırması ve Rekreasyon ana tema başlıkların toplam 45 tez yayınlanmıştır. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon, Hareket Analizi ve Antrenman, Anatomi ve Fizyoloji ana tema başlıklarında 28 tez yazılmıştır. Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı Hareket Analizi ve Antrenman, Anatomi ve Fizyoloji ana tema başlıklarında ise 14 tez yazılmıştır. Spor Sağlık Bilimleri Anabilim Dalında ise Hareket Analizi ve Antrenman, Eğitim Öğretim, Anatomi ve Fizyoloji, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon, Branşların Karşılaştırılması ve Psikoloji ana tema başlıklarında ise 14 yüksek lisans araştırması yapılmıştır. Bunun yanı sıra Hareket ve Antrenman Anabilim Dalında ise Hareket analizi ve Antrenman, Anatomi ve Fizyoloji ana tema başlıklarında ise 12 yüksek lisans tezi yazılmıştır. Sporun multi-disipliner yapısı göz önüne alındığı zaman birbirine bağlı birçok bilim dalı bulunmaktadır. Gerek Anabilim dalları açısından gerekse enstitüler açısından benzer içeriklere sahip ve farklı isimlerle bilim dalları alt kategorilerde birleştirilmesi gerekirken ayrı ayrı isimlerle yazılmıştır.

Tablo 11. Doktora Tezlerinin Anabilim Dalları ve Ana Temalarına Göre Dağılımı

Anabilim Dalları ve Alt Başlık Konularına Göre Yüksek Lisans Tezleri	Anabilim Dalları ve Ana Temalarına Göre Dağılımı										
	Hareket Analizi ve Antrenman	Eğitim Öğretim	Bankacılık ve Ekonomi	Anatomi ve Fizyoloji	Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon	Sosyoloji	Branş Karşılaştırması	Spor Yönetimi	Rekreasyon	Psikoloji	Toplam
Beden Eğitimi ve Spor	2			1						3	6
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon A.B.D	1				4						5
Antrenörlük Eğitimi	1	1									2

Spor Sağlık Bilimleri Ana Bilim Dalı											1
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	1	2									3
Spor Yöneticiliği											0
Hareket ve Antrenman Bilimi	3			1							4
Pazarlama İletişim Ana Bilim Dalı											0
Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı											0
Sosyoloji Ana Bilim Dalı											0
Toplam	6	3	0	3	3	0	0	0	0	3	20

Tablo 11'e göre Tenis spor dalında yazılan doktora tezlerinin Anabilim dalları ve ana temaya göre dağılımları gösterilmiştir. Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Hareket Analizi ve Antrenman, Anatomi ve Fizyoloji ve Psikoloji ana temaları üzerine 6 araştırma yapılmıştır. Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Hareket ve Antrenman anabilim dallarında ise sırasıyla 5 doktora araştırması, Hareket ve Antrenman Bilimi başlığında ise 4 tez araştırması yapılmıştır. Yazılan toplam 20 tez arasında Spor Yöneticiliği, Pazarlama ve İletişim, Klinik Psikoloji ve Sosyoloji Ana Bilim Dallarında ise herhangi bir tez çalışması yürütülmemiştir.

Tablo 12. 2002-2022 Farklı Spor Dalları ve Yapılan Doktora Yüksek Lisans Tez Çalışmaları

Spor Dalları	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam
Futbol	885	161	1046
Basketbol	277	33	310
Voleybol	169	20	189
Yüzme	175	27	202
Tenis	132	19	151
Güreş	111	26	137
Badminton	47	7	54
Masa Tenisi	20	5	25
Jimnastik	10	1	11
Toplam	664	299	2125

Tablo 12'ye göre birbirinden farklı spor branşlarında yapılan tezlerin genel değerlendirilmesi ve sayıları belirtilmiştir. Spor dalları ve araştırmaları nezdinde en büyük pay hem yüksek lisans hem de doktora tezi araştırması konusunda 1046 teze Futbol spor dalı yüksek miktarda orana sahip olarak birinci sırada gelmektedir. Basketbol spor branşı toplamda 310 tez araştırmasıyla ikinci sırada gelmektedir. Voleybol spor dalında ise 189 tez ile üçüncü sırada yer almıştır. Yüzme spor dalında ise 202 araştırma teziyle dördüncü sırada yer almaktadır. Tablodaki spor dallarına göre Tenis spor dalı beşinci sırada yer almaktadır. Ayrıca Olimpik başarıların en yoğun olduğu spor dalları arasında olduğu Halter spor dalında hiçbir araştırma yapılmamıştır. Diğer bir dikkat çekici konu ise Güreş gibi ülkemizde olimpiyatlarda en çok altın madalya alınan Güreş Spor Dalında ise diğer spor dallarına göre çok küçük miktarlarda kalmaktadır.

Yukarıda tablolara göre Tenis spor dalında yapılan yüksek lisans hem de doktora tezlerin büyük çoğunluğu spor anabilim dalında yapılmış olup ana temalara göre ise antrenman ve hareket başlıklarında yapıldığı görülmektedir. Ayrıca diğer bir araştırma alanı ise Fizyoterapi ve Rehabilitasyon alanlarında yapıldığı görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Tenis çalışmaları üzerine yaptığımız bu araştırmada, Tenis ana temasıyla yazılan tezlerin hangi alanda yoğunlaştığı, tezlerin hangi üniversitelerde ve anabilim dallarında yoğunlaştığını göstermeyi amaçlamaktadır. Özellikle araştırmayı yapan araştırmacıların hangi konulara ağırlık verdiklerini alanda araştırma yapacak diğer bilim adamlarına yol gösterici olmasını sağlayacak

bir araştırma olacaktır. Araştırma verilerini Yüksek Öğretim Kurulu YÖK Tez sayfasından alınan veriler kullanılmıştır. Bu veriler açık erişimde olan veya erişime kapalı Yüksek Lisans ve Doktora tezlerinden alınan verilere göre şekillenmiştir. 2002 - 2022 yılları arasında yapılan bütün tezlerin detaylı incelenmesi yapılmıştır. Araştırmada birçok parametreye göre inceleme imkânımız olmuştur. Araştırmaya konu olan tezlerin âdeti 156'tür. Bu tezlerin 136 tanesi yüksek lisans, 20'i doktora tez çalışmasıdır. Yüksek Lisans tezlerinin enstitülere göre en çok araştırma yapılan enstitü; 99 tez araştırmasının Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 17'si Sosyal Bilimler Enstitüsünde, 13'ü Eğitim Bilimleri Enstitüsünde, 5'i Lisans Üstü Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapılmıştır. Doktora tez çalışmalarında ise yazılan tezlerin büyük bir çoğunluğu 15 tez ile Sağlık Bilimleri Enstitüsünde, 1'er teze diğer enstitüler gelmektedir. Toplamda 156 tez yazılmıştır.

Sporun doğasında var olan multidisipliner yapısından kaynaklı olarak farklı alanlarda araştırma çalışmaları yapılabilmektedir. Özellikle akademik hayatın başlangıç aşaması ve bilimde uzmanlık anlamına gelen araştırmalarda araştırma konuları üzerine yapılan çalışmalar bilimsel yığılma için çok büyük önem taşımaktadır. Spor biliminin en temel yaklaşımı genellikle "Antrenman Bilimi", "Eğitim-Öğrenme", "Sağlık" gibi uygulamalı bilimlerin teorik olarak aktarılmasıyla ilgilenmektedir. Bir araştırmacının reel sonuçlara ulaşabilmesi uygulamalı alanlarda 6-8 hafta arasında süren bir süreçten sonra elde edilen verilere göre bir araştırma tezi yazılabilmektedir. Bu yöntemle değerlendirme aşamalarının teorik olarak yorumlanması ya istatistikî programlar ile ya da nicel olarak tanımlanmasıyla ortaya çıkan sonuçların değerlendirilmesi tezin araştırma sonuçlarını ele verecektir.

YÖK TEZ sayfasından da görüleceği üzere birçok tez çalışması bulunmaktadır. Tenis haricinde yukarıda da belirtildiği gibi birçok spor dalında benzer çalışmalar yapılmaktadır. Bazı araştırmacılar Bibliyometrik bir araştırma yaparken birçok araştırmacı da verilerin nitelik ve nicelik olarak bütün yönleriyle değerlendirmeye almışlardır.

Benzer şekilde Büyükgün (2020) yaptığı araştırmada 1990 - 2018 yılları arasında tenis ile ilgili yapılan tezleri incelemiş, YÖK arşivinden inceleme ve değerlendirme yapmıştır. Bu araştırmaya göre 18 yıllık dönemde 106'sı yüksek lisans, 21'i doktora olmak üzere toplamda 127 çalışmaya rastlamıştır. Araştırmayı 17 farklı ana temada toplamış, 25 alt temada değerlendirmiştir. Tenis spor dalının çok yönlü yapısından dolayı birçok araştırma alanıyla ilgili olduğunu ve yapılan tezlerinde bu yönden farklılık gösterdiğini belirtmiştir (Büyükgün, 2020).

Atilla (2020) Basketbol ile ilgili yaptığı araştırmada 1985 - 2018 yılları arasında yapılan bütün tezleri araştırmasında incelemiştir. Yapılan tezlerin sayısını 254 Yüksek Lisans, 50 Doktora Tezi toplamda 304 olarak belirlemiştir (Atilla, 2020).

Yine benzer şekilde İlkım ve İlbak (2020) yılında yaptıkları bir başka araştırmada Bedensel engelli bireylere yönelik yapılan tezleri araştırmış ve alandaki araştırmaları değerlendirmiştir. 19 yüksek lisans tezi, 3 doktora tezinin bulunduğunu belirtmiştir. Araştırmanın bulgularına göre Bedensel Engelliler ile ilgili yapılan araştırmaların eksik olduğu ve alanda daha çok araştırma yapılmasını önermiştir (İlkım & İlbak, 2020).

Sporun dışında benzer araştırmalarda yapılabilmekte uluslararası bilimsel alanda hangi aşamada olduğunu göstermesi açısından önemli sonuçların değerlendirildiği araştırmalarda mevcuttur. Şakar ve Cerit'in (2013) yaptığı araştırmada Uluslararası yüksek geçerliliği olan Web of Science'te yayınlanan akademik araştırmaları incelemiş ve Pazarlama alanında yapılan araştırmaların detaylı incelenmesi yapılmıştır. Araştırmada Türkiye adresli yayınlara bakılarak araştırmacılara yol gösterilmesi amaçlanmıştır (Şakar & Cerit, 2013). Saltık (2020) yaptığı araştırmada YÖK Tez'de yayınlanan Turist Rehberliği alanında yapılan tezlere bakılarak bir

değerlendirme yapmıştır. 1989 - 2018 yılları arasında 28 farklı üniversitede tez yazılmıştır. Araştırmaların büyük çoğunluğu nicel araştırmayı içerirken ağırlıklı olarak ta anket uygulamalarıyla araştırmayı yönlendirdiklerini bulmuşlardır.

KAYNAKLAR

- Akşit, T. (2012). Tenis Fizyolojisi ve Performans. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 81-91.
- Alaeddinoğlu, V. (2022). Investigating Tennis Education In Terms Of Two Different Training Techniques For University Students In Turkey. *Synesis*, 14(2), 105-118.
- Alaeddinoğlu, V. (2022). Tenis İleri Seviye Sporcu ve Antrenörler İçin Yaratıcı Oyunlar (Cilt 1). Erzurum: *Atatürk Üniversitesi Yayınevi*.
- Alaeddinoğlu, V., & Kışalı, N. (2020). Teniste Ergonomi ve Teknolojinin Tenis Sporunun Gelişimine Etkisi. Y. Öntürk içinde, *Spor Bilimlerinde Güncel Araştırmalar* (s. 47-79). İzmir: *Duvar Yayınları*.
- Archello (2023). <https://archello.com/project/wimbledon-centre-court> adresinden 24 nisan 2023 tarihinde alındı
- Arı, Y., & Çolakoğlu, F. (2021). Tenis Oyuncularında Temel Egzersizleri Tenis Performansını Etkiler Mi? *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 40-54.
- Atasoy, B., & Kuter, F. Ö. (2005). Küreselleşme ve Spor. *Journal of Uludag University Faculty of Education*, 18(1), 11-22.
- Atilla, A. (2020). 1985-2018 Yılları Arası Türkiye’de Basketbol Branşında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *International Sport Science Student Studies*, 2(1), 60-71.
- Atp-Tour (2023). <https://www.atptour.com/en/tournaments/madrid/1536/overview> adresinden 22 nisan 2023 tarihinde alındı
- Ayhan, B., & İlhan, E. L. (2021). Türkiye’de Spor Bilimi Alanında Bedensel Engelli Bireylere Yönelik Yapılan Makalelerin İçerik Analizi (2015-2020). *International Journal of Contemporary Educational Studies* (IntJCES), 7(2), 672-686.
- Biricik, Y. S. (2020). Türkiye’de Spor Yönetimi Disiplininde Yapılmış Olan Tezlerin İçerik Analizi. *Sosyal Bilimler Ekeç Akademi Dergisi*, 24(81), 523-538.
- Büyükerğün, A. (2020). 1990-2018 Yılları Arası Türkiye’de Tenis Branşında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 20-29.
- Dursun, Ç. (2010). *Dünya Bilim İletişiminin Gelişimi ve Farklı Yaklaşımlar: Toplum İçin Bilimden Toplumda Bilime*. Kurgu, 23(1), 1-31.
- Erdoğan, G. (2021). Türk Spor Yönetiminde Özerlik Olgusu: Spor Federasyonları. *International Journal of Physical Education Sport and Technologies*, 39-51.
- Gabbett, T. J., Jenkins, D. G., & Abernethy, B. (2016). Physical demands of professional men's tennis: Determination of serve and rally demands by individual match, set, and game. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 30(4), 996-1003.
- GreenGrass (2023). <https://www.greengrass.com.tr/Akrilik-Tenis-Kort-Yapimi.html> adresinden 20 nisan 2023 tarihinde alındı
- Ilkım, M., & İlbak, İ. (2020). Türkiye’de Spor Bilimi Alanında 2010-2019 Yılları Arasında Yapılan Bedensel Engelli Bireylere Yönelik Tez Çalışmalarının İçerik Analizi. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 29-43.
- İmamoğlu, A. F. (2011). Türkiye’de Sporun Yönetimsel Yapısı İçinde Spor Federasyonları. *Gazi Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 16(2), 3-10.
- Kovacs, M. S., Cline, C., & Manders, R. (2006). The effects of a tennis specific conditioning program on the serve velocity of an elite junior tennis player. *Journal of Exercise Physiology-online*, 9(4), 23-29.
- Köroğlu, C. Z., & Köroğlu, M. A. (2016). Bilim Kavramının Gelişimi ve Günümüz Sosyal Bilimleri Üzerine. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (25), 1-15.
- Mmtcc (2023). <https://www.mmtcc.org/tennis-rackets.html> adresinden 24 nisan 2023 tarihinde alındı
- Onlinetennis (2023). <https://www.onlinetennisinstruction.com/tennishistory/> adresinden 21 nisan 2023 tarihinde alındı
- OnlineTennis (2023). <https://www.onlinetennisinstruction.com/tennishistory/> adresinden 25 nisan 2023 tarihinde alındı
- Playo (2023). <https://blog.playo.co/all-you-need-to-know-about-tennis-court-dimensions/> 22 nisan 2023 tarihinde adresinden alındı

- Ramazanoğlu, F., Karahüseyinoğlu, M., Demirel, E. T., Ramazanoğlu, M. O., & Altungül, O. (2005). Sporun Toplumsal Boyutlarının Değerlendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 153-157.
- Ranchordas, M. K., Dawson, J. T., & Russell, M. (2017). Nutrition and hydration status of tennis players during a 5-day tournament. *International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism*, 27(5), 442-450.
- semanticscholar(2023).<https://pdfs.semanticscholar.org/74e3/35aaba8aa30a88619a7cc9a5cfe27c659cb3.pdf> adresinden 24 nisan 2023 tarihinde alındı
- Siirt Üniversitesi (2022). <https://www.siirt.edu.tr/dosya/personel/bilim-tarihine-giris-2-siirt-2017330153315437.pdf> adresinden 20 nisan 2023 tarihinde alındı
- Şafak, T. (2016). Spor Federasyonlarının Türk İdari Teşkilatındaki Yeri. *Terazi Hukuk Dergisi*, 11(124), 107-116.
- Şakar, G. D., & Cerit, A. G. (2013). Uluslararası Alan İndekslerinde Türkiye Pazarlama Yazını: Bibliyometrik Analizler ve Nitel Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(4), 37-62.
- Tekneci, P. (2013). Türkiye Adresli Spor Alanındaki Bilimsel Yayınların Bibliyometrik Analizi. *Pamukkale Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3), 76-91.
- TENCO-Tenis.(2023).https://www.tencotenis.com/PDFler/5-toprak_kort_genel_tenis_bilgileri.pdf adresinden 27 nisan 2023 tarihinde alındı
- Tennis-History (2023). <https://www.onlinetennisinstruction.com/tennishistory/> adresinden 24 nisan 2023 tarihinde alındı
- Tennis-Predict (2023). <https://tennispredict.com/how-do-scores-work-in-tennis/> adresinden 24 nisan 2023 tarihinde alındı
- Tennis-Uni (2023). <https://tennis-uni.com/en/tennis-court/> adresinden 24 nisan 2023 tarihinde alındı
- TrollTennis (2023). <http://www.trolltennis.makadiya.com/history-of-tennis-court-dimensions/> adresinden 24 nisan 2023 tarihinde alındı
- Turkay, H., & Aydın, A. (2017). Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Spor Örgütlenmesi. *Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*(16), 179-189.
- Yavuz, Y., Mirzebeyoğlu, N., & Kaymakçı, Y. (2018). Türkiye’de Spor Yönetimi Alanında Yapılan Akademik Çalışmaların Analizi. *Journal of Global Sport and Education Research*, 1(1), 47-63.

THE EFFECT OF DYNAMIC AND STATIC STRENGTH EXERCISES WITH RESISTANCE BAND ON RESPIRATORY FUNCTIONS

“Direnç Bantlı Dinamik ve Statik Güç Egzersizlerinin Solunum Fonksiyonlarına Etkisi”

Öztürk AĞIRBAS¹ & Sercan KARAKURT²

ORIGINAL ARTICLE

History

Received: 12 April 2023

Accepted: 10 May 2023

Published: 30 April 2023

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliasr.37>

Authors Communications

1- (Corresponded Author) School of Physical Education and Sport, University of Bayburt, Bayburt, Turkey

e-mail: ozturkagirbas@bayburt.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-6185-024X>

2- Physical Education Teacher, Bayburt, Turkey

e-mail: sercankarakurt6969@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6847-602X>

Acknowledgement

This study was presented verbally in the 1st International Congress of Battalgazi on Multidisciplinary Studies (7-9 December 2018 / Malatya / TURKEY).

Funding

This study received no specific financial support.

Competing Interests

The authors declare that they have no conflict of interests.

Transparency

The authors confirm that the manuscript is an honest, accurate, and transparent account of the study was reported; that no vital features of the study have been omitted; and that any discrepancies from the study as planned have been explained.

Ethical

This study follows all ethical practices during writing.

Citation

Agirbas, O., & Karakurt, S. (2023). The Effect of Dynamic and Static Strength Exercises with Resistance Band on Respiratory Functions, *Anatolia Sport Research*, 4(1): 19-24.

Copyright © 2023 by Anatolia Sport Research

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı direnç bandı ile yapılan kuvvet egzersizlerinin solunum fonksiyonlarına etkisini incelemektir.

Materyal ve Metot: 19 sağlıklı ve gönüllü elit erkek boksörün katıldığı araştırmamızda boksörlere 8 hafta süreyle ve haftada 3 gün olmak üzere elastik bant ile dinamik ve statik kuvvet antrenmanları yaptırıldı. Egzersiz öncesi, ilk egzersiz sonrası ve 8 hafta sonunda son egzersiz sonrası solunum fonksiyonları Poly marka el spirometre cihazıyla ölçüldü. Sporcuların zorlu vital kapasiteleri (FVC), 1. saniyedeki zorlu ekspiratuar volüm (FEV1) ve zirve ekspiratuar akım (PEF) değerleri ölçüldü. Elde edilen veriler SPSS 22 for Windows programında incelendi. Verilerin dağılımları normal olmadığından dolayı Friedman ve Wilcoxon testleri kullanıldı. Sonuçlar .05 anlamlılık düzeyinde yorumlandı.

Bulgular: Dinamik kuvvet egzersizleri sonucunda solunum fonksiyon değerlerinde anlamlı bir fark görülmüdü. Statik kuvvet egzersizleri sonucunda boksörlerin zorlu vital kapasiteleri anlamlı derecede azalırken kronik dönemde anlamlı arttı, diğer solunum fonksiyon değerlerinde ise anlamlı bir fark olmadığı görüldü.

Sonuç: Araştırmada elastik band ile yapılan dinamik kuvvet egzersizlerinin elit boksörlere solunum fonksiyonları üzerinde etkisi olmadığı, statik egzersizlerin ise sadece zorlu vital kapasiteleri üzerinde etkili olabildiği sonucuna ulaşıldı. Bunun nedeninin statik çalışmada, solunumdan sorumlu göğüs kaslarının, izometrik çalışmadan daha fazla etkilenmiş olabileceğidir. Araştırma üst düzey antrene olan elit boksörler üzerinde uygulandığından, yapılan çalışmanın etkisinin az olabileceğini düşündürmektedir. Bu nedenle farklı branş sporcuları ile sedanterler üzerinde de araştırılması önerilir.

Anahtar Kelimeler: Boks, Elastik Band, Kuvvet Egzersizi, Solunum Fonksiyon

ABSTRACT

Aim: The aim of this study was to investigate the effect of strength exercises with resistance band on respiratory functions.

Material and Method: 19 healthy and volunteer elite male boxers participated in our study where boxers did dynamic and static strength exercises with elastic band 3 days a week for 8 weeks. Respiratory functions were measured by POLY brand spirometer before and after the first exercise and at the end of 8 weeks. Forced vital capacities (FVC), forced expiratory volumes in one second (FEV1), and peak expiratory flow (PEF) values of the athletes were measured. The obtained data were examined using SPSS 22 for Windows. Friedman and Wilcoxon tests were used since the distribution of the data was not normal. Results were interpreted at the level of significance of .05.

Results: No significant difference was observed in respiratory function values as a result of dynamic strength exercises. As a result of the static strength exercises, it was observed that the forced vital capacity of boxers decreased significantly while it increased significantly in the chronic period and that there was no significant difference in other respiratory function values.

Conclusions: In the study, it was concluded that dynamic strength exercises with elastic band had no effect on respiratory functions of elite boxers, whereas static exercises could only affect the forced vital capacities. The reason for this is that the pectoral muscles responsible for breathing may have been affected more in static exercises than isometric exercises. Since the study was performed on elite boxers with a high level of training, the effect of exercises may have been low. Therefore, it is recommended to examine athletes from different branches and their sedentary conditions.

Keywords: Boxing, Elastic Band, Respiratory Function

GİRİŞ

The need for oxygen increases with exercise because muscles need more oxygen (O₂) during exercise. Respiratory volume increases by the effect of exercise (Demir and Filiz, 2004). Respiration occurs with the air pressure inside and outside the lungs and respiratory muscles that creates this pressure difference. Respiratory muscles are grouped as inspiratory muscles (diaphragm, external intercostal muscles, sternocleidomastoid, scalene muscles, pectoral muscles) and expiratory muscles (internal intercostal and abdominal muscles). At rest, inspiration is performed by the contraction of the diaphragm, external intercostal and scalene muscles. These muscles that function in calm breathing are called primary inspiratory muscles. The contraction of the primary inspiratory muscles expands and increases the volume of the thorax (Hall, 2016).

Lung function tests are used to measure lung volumes and capacities and to determine the expansion capacity of the respiratory tract, respiratory muscles, and lungs (Kayatekin et al., 1993; Yildirim et al., 1996). From a physiological point of view, like other physiological tests, respiratory function tests are extremely important to measure the fitness condition of individuals (Astrand and Rodahl, 1986). Respiratory function values are determined by measuring the volume and capacity of lungs (Atan et al., 2013). Some of them are;

Forced Vital Capacity (FVC) is the volume of air exhaled from lungs with a maximum and forced expiration after a deep and maximum inspiration (Paoletti et al., 1986).

Forced Expiratory Volume in one second (FEV₁) is the volume of air exhaled in the first second of forced and rapid exhalation after maximum inhalation (Miller et al., 2005; Tasgin and Donmez, 2009).

Peak Expiratory Flow (PEF) is the maximum amount of air exhaled from the lungs at one time. In other words, it is the flow rate of the maximum amount of air that is reached at the earliest stage of the FVC manoeuvre. It reflects the diameter of the central respiratory tract and the strength of the respiratory muscles in a healthy person and is a good indicator for respiratory tract (trachea and central respiratory tract) (Tasgin and Donmez, 2009; Yildirim and Demir, 2011).

In order to meet the increasing oxygen demand while exercising, the respiratory system needs to work more efficiently. Strengthening the muscles responsible for respiration will undoubtedly increase the efficiency of this system. Therefore, the research was designed to determine the effectiveness of dynamic and static strength exercises in strengthening respiratory functions in boxing, which requires a high level of endurance.

MATERYAL VE METOD

This study was carried out with the approval of the Ethics Committee of Erzincan University dated 22-06-2016 and numbered 4/01 and voluntary participation of elite boxers.

Participants

The study was carried out with a dynamic exercise group of 10 elite boxers of 16.89 ± 3.37 years of age, with the height of 168.22 ± 8.96 cm, body weight of 63.55 ± 14.48 kg and body mass indexes of 22.29 ± 3.42 kg/m² and a static exercise group of 9 elite boxers of 17.22 ± 3.35 years of age, with the height of 166.89 ± 9.73 cm, body weight of 59.56 ± 12.68 kg and body mass indexes of 21.19 ± 3.36 kg/m².

Exercise Tools and Program

- ✓ Thera-Band exercise band (gold colour - with very high level of resistance)
- ✓ Thera-Band exercise band (silver colour - with high level of resistance)

The boxers were grouped according to dynamically and statically similar strength characteristics and they performed strength exercises with Thera-Band 3 days a week for 8 weeks. Direct punch, hook punch, uppercut punch, elbow stretching, elbow extension, lateral lifting, rowing up, reverse flapping, chest press, front lifting, cross lifting, cross back cutting exercises were performed for the upper extremities. Exercises were performed for the same duration in the dynamic and static exercise groups. The muscle contractions performed with the Thera-Band continued steadily in the static exercise group, while the movements were repeated at a certain pace in the dynamic group (Karakurt and Aggon, 2018).

Measurement of Respiratory Functions

Forced vital capacities (FVC), forced expiratory volume in one second (FEV1), and peak expiratory flow (PEF) values were measured in the standing position by POLY® spirometry device before and after the first exercise and at the end of 8 weeks after the last exercise.

Statistical Analysis

Descriptive statistics and normality tests were performed with the data obtained. Because the distribution of the data set was not normal, Friedman test for the repeated measurements of the same groups, Wilcoxon test for the determination of significant differences in binary groups, and Mann Whitney U test to compare the resting after acute exercise and after chronic exercise values of different groups were performed. All results were evaluated according to .05 significance level.

RESULTS

Table 1. Comparison of FVC, FEV1 and PEF values of boxers who did dynamic strength exercises

Parameter	Measurement	N	Min	Max	Med	Mean Rank	X ²	p
FVC (lt)	Resting (a)	10	2.74	5.69	4.66	2.22	1.750	.417
	After the first exercise (b)	10	2.44	5.24	4.21	1.67		
	After 8 weeks of exercise (c)	10	2.71	5.94	4.75	2.11		
FEV1 (lt)	Resting (a)	10	2.37	4.68	3.63	2.25	1.000	.607
	After the first exercise (b)	10	2.25	4.48	3.72	2.00		
	After 8 weeks of exercise (c)	10	2.09	4.31	3.53	1.75		
PEF (lt)	Resting (a)	10	4.78	11.51	9.04	2.13	.250	.882
	After the first exercise (b)	10	5.83	10.92	7.67	2.00		
	After 8 weeks of exercise (c)	10	3.02	10.41	6.71	1.88		

lt : Liter

When Table 1 is examined, it is seen that there is no significant difference in FVC, FEV1 and PEF values of boxers who did dynamic strength exercises.

Table 2. Comparison of FVC, FEV1 and PEF values of boxers who did static strength exercises

Parameter	Measurement	N	Min	Max	Med	Mean Rank	X ²	p	Different Groups
FVC (lt)	Resting (a)	9	4,01	4,82	4,42	2.25	7.000	.030*	a-b* b-c*
	After the first exercise (b)	9	3,57	4,46	4,15	1.25			
	After 8 weeks of exercise (c)	9	4,02	5,20	4,76	2.50			
FEV1 (lt)	Resting (a)	9	3,47	4,28	4,16	2.31	2.516	.284	-
	After the first exercise (b)	9	3,26	4,33	4,13	1.56			
	After 8 weeks of exercise (c)	9	3,56	4,86	4,32	2.13			
PEF (lt)	Resting (a)	9	7,26	10,40	8,33	2,44	2.387	.303	-
	After the first exercise (b)	9	6,99	9,92	8,51	1,75			
	After 8 weeks of exercise (c)	9	5,94	20,08	7,97	1,81			

*p≤.05 ; lt : Liter

When the Table 2 is examined, it is seen that the FVC values of the boxers who did static strength exercises decreased significantly after the first exercise, but increased significantly after 8 weeks of exercise, and there was no significant difference in FEV1 and PEF values

DISCUSSION

In this study, where the effect of dynamic and static strength exercises on respiratory functions of boxers were examined, the FVC, FEV1, and PEF values of boxers who did dynamic strength exercises and FEV1 and PEF values of boxers who did static strength exercises did not change significantly after the first exercise, while FVC values of boxers who did static strength exercises was found to have decreased significantly after the first exercise and increased significantly after 8 weeks of exercise (Table 1-2). In the literature, researches that show the development of respiratory functions were carried out on the basis of endurance exercises where the respiratory system was used for a longer period of time, and strength exercises especially for the muscles responsible for respiration were rare. These researches support the results of this research in general. Calik Kutukcu (2014) reported that there was no significant improvement in inspiratory and expiratory muscle strength of patients with chronic obstructive pulmonary disease after 8 weeks of upper extremity muscle strength exercises. Similarly, Lake et al. (1990) reported no significant improvement in respiratory muscle strength at the end of 8 weeks of exercises for the upper extremity.

In many studies, different effects of exercises on respiratory functions were demonstrated according to their forms of application, severity and duration. Ozaltas, Savucu, and Hamzaogullari (2015) reported that there were significant changes in the respiratory parameters of football players, basketball players, volleyball players, and athletes after exercises, but no such difference was observed in tae kwon do sportsmen. Velloso et al. (2013) reported a significant improvement in the upper extremity muscle strength of patients with COPD after upper extremity exercises performed with free weights and in accordance with 8-week proprioceptive neuromuscular facilitation (PNF) techniques. A regular 20-week running exercise resulted in a 16% increase in the strength of respiratory muscles of healthy men and women (McArdle et al. 2000). Endurance exercises increase the strength of the respiratory muscles (Park et al., 2012; Leischik and Dworrak, 2014). Durmic et al. (2017) reported that FVC and FEV1 values of endurance athletes were higher than those exercising for strength and sedentary people. It has been shown that respiratory functions of regular athletes and competing athletes develop more than sedentary people (Eker, Ağaoğlu and Albay, 2003; Akhade and Muniyappanavar, 2014). Yaprak (2004) reported that strength exercises performed for 8 weeks to strengthen the respiratory muscles of the upper body resulted in the development of respiratory parameters such as MVV and FVC. A significant positive correlation was found between muscle

strength and FVC in male patients and between muscle strength and FEV1 in female patients after upper extremity strength and endurance exercises in chronic lung patients (Shah et al., 2013). PENCHUK and VOVKANYCH (2016) found that post-exercise FVC and FEV1 values in male orienteering athletes aged 18-25 were higher than pre-exercise values. Kim et al. (2014) reported a significant increase in FVC values of canoe athletes after exercise. Farid et al. (2005) reported that aerobic exercises improved respiratory functions in asthma patients.

CONCLUSION AND SUGGESTIONS

In this research, it was found that dynamic strength exercises performed with Tera-Band for upper extremity did not affect respiratory functions, and that static strength exercises performed with Tera-Band for upper extremities had an effect on the forced vital capacities of boxers.

When the results obtained are evaluated, it is thought that static exercises with elastic band is more efficient on respiratory functions compared to dynamic exercises and that such applications should be included in training. It is recommended that the subject should also be examined on athletes from different branches.

REFERENCES

- Akhade, V., & Muniyappanavar, N. S. (2014). The effect of running training on pulmonary function tests. *National Journal of Physiology, Pharmacy and Pharmacology*, 4(2), 168.
- Astrand, P.O., & Rodahl, K. (1986). *Textbook of Work Physiology*, Singapore, 3rd Ed. McGraw.Hill.
- Atan, T., Akyol, P., & Çebi, M. (2013). Bireysel Sporlarla Uğraşan Yıldızlar Kategorisindeki Sporcuların Solunum Fonksiyonlarının Karşılaştırılması. *Dicle Tıp Dergisi*, 40(2).
- Çalık Kütükçü, E. (2014). *Kronik obstrüktif akciğer hastalarında üst ekstremité kas kuvveti eğitiminin solunum ve periferik kas kuvveti, günlük yaşam aktiviteleri ve yaşam kalitesi üzerine etkileri*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kardiyopulmoner Rehabilitasyon Programı, Ankara.
- Demir, M., & Filiz, K. (2004). Spor egzersizlerinin insan organizması üzerindeki etkileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 109-114.
- Durmic, T., Popovic, B. L., Svenda, M. Z., Djelic, M., Zugic, V., Gavrilovic, T., Mihailovic, Z., Zdravkovic, M. & Leischik, R. (2017). The training type influence on male elite athletes' ventilatory function. *BMJ Open Sport & Exercise Medicine*, 3(1): 1-5.
- Eker, H., Ağaoğlu, Y., & Albay, F. (2003). 20-25 Yaş arası futbol oynayan, futbolu bırakan ve düzenli spor yapmayan öğrencilerin solunum ve antropometrik parametrelerinin incelenmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2) 89-97.
- Farid, R., Azad, F. J., Atri, A. E., Rahimi, M. B., Khaledan, A., Talaei-Khoei, M., ... & Ghasemi, R. (2005). Effect of aerobic exercise training on pulmonary function and tolerance of activity in asthmatic patients. *Iranian Journal of Allergy, Asthma and Immunology*, 4(3), 133-138.
- Hall, J. E. (2016). *Pulmonary ventilation*. In: Guyton AC, Hall JE (eds). *Textbook of Medical Physiology*. 13th ed. Philadelphia: Elsevier, 497- 507.
- Karakurt, S., & Aggon, E. (2018). Effect of dynamic and static strength training using Thera-Band (R) on elite athletes muscular strength. *Archives Of Budo*, 14: 339-344.
- Kayatekin, M., Şemin, İ., Selamoğlu, S., Çeçen, A., Avar, L., Acarbay, Ş., & Turgay, F. (1993). Profesyonel ikinci lig futbol takımlarında oynayan otuzüç futbolcunun sezon öncesi fizyolojik profilleri. *Spor Hekimliği Dergisi*, 28, 117-23.
- Kim, A.R., & Shin, W. S. (2014). Effects of high-intensity intermittent training and moderate-intensity training on cardiopulmonary capacity in canoe and kayak paddlers during 8 weeks. *Journal of The Korean Society of Physical Medicine*, 9(3), 307-314.
- Lake, F. R., Henderson, K., Briffa, T., Openshaw, J., & Musk, A. W. (1990) Upperlimb and lower-limb exercise training in patients with chronic airflow obstruction. *Chest*, 97(5), 1077-1082.
- Leischik, R., & Dworak, B. (2014). Ugly duckling or Nosferatu? Cardiac injury in endurance sport—screening recommendations. *Eur Rev Med Pharmacol Sci*, 18(21), 3274-3290.

- McArdle, W. D., Katch, F. I., & Katch, V. L. (2000). *Essentials of Exercise Physiology*. 2. ed. London: Lippincott Williams & Wilkins.
- Miller, M. R., Hankinson, J., Brusasco, V., Burgos, F., Casaburi, R., Coates, A., Crapo, R., Enright, P., van der Grinten, C. P. M., Gustafsson, P., Jensen, R., Johnson, D. C., MacIntyre, N., McKay, R., Navajas, D., Pedersen, O. F., Pellegrino, R., Viegi, G., & Wanger, J. (2005). Standardisation of spirometry. *European Respiratory Journal*, 26(2), 319-338.
- Paoletti, P., Pistelli, G., Fazzi, P., Viegi, G., Di Pede, F., Giuliano, G., ... & Saetta, M. (1986). Reference values for vital capacity and flow-volume curves from a general population study. *Bulletin Europeen De Physiopathologie Respiratoire*, 22(5), 451-459.
- Park, J. E., Chung, J. H., Lee, K. H., & Shin, K. C. (2012). The effect of body composition on pulmonary function. *Tuberculosis and Respiratory Diseases*, 72(5), 433-440.
- Penchuk, A., & Vovkanych, L. (2016). Effect of intervalhypoxicandhypercapnicexercises on the respiratory function of orienteers. *Journal of Physical Education and Sport*, 16(2), 317.
- Shah, S., Nahar, P., Vaidya, S., & Salvi, S. (2013) Upper limb muscle strength & endurance in chronic obstructive pulmonary disease. *Indian Journal of Medical Research*, 138(4), 492-496.
- Taşgın, E., & Dönmez, N. (2009). 10-16 Yaş grubu çocuklara uygulanan egzersiz programının solunum parametreleri üzerine etkisi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11(2), 13-16.
- Velloso, M., do Nascimento, N. H., Gazzotti, M. R., & Jardim, J. R. (2013). Evaluation of effects of shoulder girdle training on strength and performance of activities of daily living in patients with chronic obstructive pulmonary disease. *International Journal of Chronic Obstructive Pulmonary Disease*, 8, 187-192.
- Yaprak, Y. (2004). Obez bayanlarda aerobik ve kuvvet çalışmasının oksijen kullanımına ve kalp debisine etkileri. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 73-80.
- Yıldırım, N., & Demir, T. (2011). *Klinik solunum fonksiyon testleri*. İkinci baskı, İstanbul: Macenta Eğitim Yayıncılığı Ltd Şti.
- Yıldırım, N., Umut, S., & Yenel, F. (1996). *Akciğer Fonksiyon Testleri*. Cerrahpaşa Tıp Fak. Yayın No:196, Dilek Matbaası, İstanbul,

INVESTIGATION OF THE LEISURE ATTITUDES AND DIGITAL LITERACY LEVELS OF THE PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS DEPARTMENT STUDENTS

“Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Boş Zaman Tutumları ve Dijital Okuryazarlık Düzeylerinin İncelenmesi”

Mehmet ÖZTAŞ¹ & Hasan Buğra EKİNCİ² & Ahmet Yavuz MALLI³ & İbrahim Orkun AKCAN⁴

ORIGINAL ARTICLE

History

Received: 10 March 2023

Accepted: 7 April 2023

Published: 30 April 2023

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliars.38>

Authors Communications

1- (Corresponded Author) Gaziosmanpaşa University, Physical Education and Sports School, Tokat, Turkey.

e-mail: mehmet.oztas@gop.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-4689-6490>

2- Binali Yıldırım Erzincan University, Physical Education and Sports School, Erzincan, Turkey

e-mail: hasan.ekinci@erzincan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-3883-2983>

3- Binali Yıldırım Erzincan University, Physical Education and Sports School, Erzincan, Turkey

e-mail: ahmet.malli@erzincan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-6478-4893>

4- Binali Yıldırım Erzincan University, Physical Education and Sports School, Erzincan, Turkey

e-mail: orkun.akcan@erzincan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-6983-2145>

Acknowledgement

*This study was presented verbally in the 4 th International Academic Sports Studies Congress, Trabzon, Türkiye. (7 – 9 October 2020/ Trabzon/Turkey)

Funding

This study received no specific financial support.

Competing Interests

The authors declare that they have no conflict of interests.

Transparency

The authors confirm that the manuscript is an honest, accurate, and transparent account of the study was reported; that no vital features of the study have been omitted; and that any discrepancies from the study as planned have been explained.

Ethical

This study follows all ethical practices during writing.

Citation

Oztas, M., Ekinci, H.B., Malli, A.Y., & Akcan, İ.O. (2023). Investigation of the Leisure Attitudes and Digital Literacy Levels of the Physical Education and Sports Department Students, *Anatolia Sport Research*, 4(1): 25-33.

Copyright © 2023 by Anatolia Sport Research

ABSTRACT

Aim: The purpose of this study is to determine the leisure time attitude and digital literacy levels of students studying in the physical education and sports department during and to reveal the relationship between leisure attitude and digital literacy.

Material and Method: In the research, survey method, one of the quantitative research models, was used. The research group consists of 350 randomly selected students studying in the field of physical education and sports. 347 students of who completed the personal information form and scales completely participated in the study. In order to determine the demographic characteristics of the students who are participating in the study the Personal information form; to determine their leisure attitude “Leisure Attitude Scale” and to determine the level of digital literacy “The Digital Literacy Scale” were used. In the comparisons of pairwise groups t test, in multi group comparisons One-Way ANOVA test and in the analysis of the data the descriptive statistical techniques were used. In addition, to determine the relationship between leisure attitudes and digital literacy levels, the multiple linear regression analysis was conducted with Pearson correlation analysis.

Results: According to the findings, a significant relationship was found between the digital literacy levels of the participants and the variables of Internet subscription and having a personal computer. On the other hand, it was found that there was a moderately positive relationship between the digital literacy levels of the participants and their cognitive, affective and behavioral leisure attitudes, and as a result of multiple linear regression analysis it was confirmed that the leisure attitude factor predicted the digital literacy level by 32%.

Conclusions: As a result, it has been understood that the leisure attitudes and digital literacy levels of the students studying in the physical education and sports department are high and differ according to various variables, and the leisure attitude is the predictor of the digital literacy level.

Keywords: Digital Literacy, Leisure Attitude, Physical Education,

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor bölümünde öğrenim gören öğrencilerin boş zaman tutumları ile dijital okuryazarlık düzeylerini belirlemek ve boş zaman tutumu ile dijital okuryazarlık arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Materyal ve Metod: Araştırmada nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubu beden eğitimi ve spor alanında rastgele seçilen 350 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya kişisel bilgi formu ve ölçeklerini eksiksiz dolduran 347 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek için Kişisel bilgi formu; boş zaman tutumlarını belirlemek için “Boş Zaman Tutum Ölçeği” ve dijital okuryazarlık düzeyini belirlemek için “Dijital Okuryazarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler öncelikle normallik analizine tabi tutularak, tanımlayıcı istatistiksel teknikler, bağımsız iki grup karşılaştırmalarında t testi, çok gruplu karşılaştırmalarda Tek Yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Ayrıca boş zaman tutumları ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson korelasyon analizi ile çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların dijital okuryazarlık düzeyleri ile internet aboneliği ve kişisel bilgisayara sahip olma değişkenleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Öte yandan, katılımcıların dijital okuryazarlık düzeyleri ile bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boş zaman tutumları arasında orta düzeyde olumlu bir ilişki olduğu tespit edilmiş ve çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda boş zaman tutum faktörü dijital okuryazarlık seviyesinin % 32’ sini yordadığı görülmüştür.

Sonuç: Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor bölümünde okuyan öğrencilerin boş zaman tutumlarının ve dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğu ve çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterdiği ve boş zaman tutumunun dijital okuryazarlık düzeyinin yordayıcısı olduğu anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Boş Zaman Tutumu, Dijital Okuryazarlık

INTRODUCTION

According to the Chaos Theory, an event that may occur anywhere in the world can become the trigger of a different event. Accordingly, negative situations may come off as a result of the event of being affected by each other. As stated in Chaos Theory, a butterfly flapping its wings in Asia may cause a storm all over the world (Lorenz, 1972). In this context, the new type of corona virus disease (COVID-19) emerged in Wuhan, China at the end of December 2019 and has progressed to become a storm. With this progress, the authorities in Wuhan took unprecedented steps on January 23, 2020 to minimize the risk of disease transmission, took measures such as curfews in cities in different regions (Chahrour et al., 2020; Xiang et al., 2020). With the passage of time, the increase in global anxiety and the number of cases has emerged as a scenario that is likely to affect not only China but also other countries, as well as their health, socio-cultural, political, sportive, economic and the whole world in many dimensions that we cannot foresee yet. One of the most important scenarios we come across is undoubtedly in the field of education, and this has taken the perspective of education to a different dimension and forced it to seek new solutions (Bozkurt and Sharma, 2020). According to the latest data of the United Nations, the education of 770 million individuals who have been educated around the world has been interrupted due to the reasons caused by the epidemic and has been negatively affected by many events such as school closures (Zhong, 2020).

Due to this epidemic, in order to eliminate the unjust treatment, continuing education through distance education has been initiated. Contrary to what is known, the way of distance education is not a very new method, but Composition Lessons were given by letter in 1728 in the world (Arat and Bakan, 2020). In Turkey learning with letter technics has begun in 1953 (Türkyaybir, 2020). It started to spread with the opening of Anadolu University (Arat and Bakan, 2020, Kırık, 2014). With the increasement of the internet speed and the advancement of technology, the development of mobile devices has increased the possibility of providing digital education with different devices. Currently, in many countries of the world, education is offered to students in digital media and digital contents (Bothwell and Mckie, 2020; Lau, Yang and Dasgupta, 2020; Winter, 2020).

Unlike face-to-face learning in formal education, digital education is expressed as being done in a digital environment in terms of content and functioning. It is implemented in an electronic environment by writing, with audio and video, and online with computers, tablets and mobile devices (Url-1). In addition, it is thought that the developments in the digital environment also affect the level of digital literacy. It is thought that more effective usage of social media, students attending to their classes in digital environment, shopping in digital environment, and commercial activities can also affect the digital literacy level of the individual. These rapidly spreading technological developments also affect the learning environment. It is stated that the digital literacy levels of students studying in the digital environment should also adapt to these technological developments (Murray, 2013; Techataweewan and Prasertsin, 2018).

During the pandemic process, it is thought that various precautions such as cancellation of sports organizations all over the world, cancellation of the social activities such as cafes, cinemas and theaters, and the isolation process affect the leisure attitudes of physical education and sports department students as well as all individuals. Research shows us that physical activity has a positive effect on the psychology of individuals (Seçer and Çakmak Yıldızhan, 2020). For this reason, students of the physical education and sports departments, who frequently engage in physical activities due to their departments, had to spend time at home during the pandemic process. Because of this situation lack of physical activity caused them to have some psychological problems (Kim and Su, 2020). In addition, the digitalization of sports, such as electronic education, has become a curiosity. The e-sports federation, which is established in 2018, has become widespread during the pandemic process and accelerated the digitalization process of sports (Türkmen and Özşarı, 2020). In addition, the organization of Taekwondo, Poomse European and World championships can be shown as an example of the digitalization of sports (Url-2).

Based on the studies, it is obvious that the pandemic process negatively affects life and changes the routine of individuals. Both education, sports and other sectors are negatively affected by this process. As people continue their lives, it is thought that some concepts emerge more and gain

importance. Digital life is becoming more important and digital literacy is increasing at this rate. People are more interacting with digital life by spending their free time at their homes.

Based on this information, the purpose of the study; is to investigate the leisure attitudes and digital literacy levels of students who are studying in physical education and sports departments during the Covid 19 pandemic process.

MATERIAL AND METHOD

This research was conducted with the ethics committee approval of Erzincan Binali Yıldırım University “Human Research Ethics Committee” (Decision number: 2020.06.06 / 12).

Research Model

This research was conducted by survey method, one of the quantitative research models. This method is a research model that aims to determine the level and / or the differentiation between two or more variables (Karasar, 2020).

Research Group

Table 1. Demographic Characteristics of the Participants

Variable	Group	n	%
Gender	Female	131	37.8
	Male	216	62.2
Having a Personal Computer	Yes	206	59.4
	No	141	40.6
Internet Subscription Status	Yes	237	68.3
	No	110	31.7
Department	Physical Education and Sports Teaching	233	67.1
	Sports Management	86	24.8
	Coaching	28	8.1
Grade	1	95	27.4
	2	78	22.5
	3	99	28.5
	4	75	21.6
Total		347	100

The research group was formed with a total of 350 participants from randomly selected schools studying in the physical education and sports departments of universities in the spring semester of the 2019-2020 academic year. Simple random sampling method; is a sampling method in which the participants are completely randomized from the main mass and the probability of choosing each unit in the universe is equal (Tuna, 2016). 347 students who completely completed the personal information form and scales participated into the study. 37.8% of these participants are female, 62.2% are male, 59.4% have their own computer, 40.6% do not have their own computer, 68.3% are internet subscribers, 31.7% do not have internet subscription, 67.1% are physical education and sports teaching, 24.8% sports management, 8.1% coaching department students and 27.4% of them are 1st grade, 22.5% of them are 2nd grade, 28.5% of them are 3rd grade and 21.6% of them are 4th grade students.

Data Collection Tools

Personal Information Form: The information form which was created in order to learn the personal information of the students participating in the study was used. In the form, the participants

were asked about their personal information, their departments, classes, gender, having a personal computer, and being an internet subscriber.

Leisure Attitude Scale: In order to determine the participants attitudes towards leisure time, the Leisure Attitude Scale (LAS) which was developed by Raghep and Beard (1982) and adapted into Turkish by Akgül and Gürbüz (2011) was used. The scale consists of 36 items and it is prepared in 5-point Likert type and its Likert options are ranked and scored as “1 = Strongly Disagree”, “2 = Disagree”, “3 = Neutral”, “4 = Agree”, “5 = Strongly Agree”.

Each scale which are defined as ‘Cognitive’, ‘Affective’ and ‘Behavioral’ dimensions, consists of 12 items and 3 sub-dimensions. In the adaptation of the scale into Turkish, Cronbachs Alpha reliability coefficients was calculated as 0.97 for the whole scale, 0.81 for the cognitive dimension, 0.92 for the Affective dimension and 0.91 for the Behavioral dimension. In this study, the scale was calculated as 0.97 for the whole, 0.94 for the cognitive dimension, 0.95 for the Affective dimension, and 0.92 for the Behavioral dimension.

Digital Literacy Scale: In order to determine the digital literacy levels of the participants, the Digital Literacy Scale which is developed by Ng (2012) and adapted to Turkish by Üstündağ, et al. (2017) was used. This one-factor measuring tool consists of 10 items and a Likert-type 5-point scale was used (1 = Strongly disagree; 2 = Disagree; 3 = Neutral; 4 = Agree; 5 = Strongly Agree). The Cronbach Alpha value for the reliability of the scale was calculated as 0.86 by Üstündağ et al. (2017). In this study it was calculated as 0.91.

Statistical Analysis

In this study, in order to describe the demographic characteristics of the participants and their distribution to the groups, descriptive analyzes were made. Then, by determining the distribution characteristics and reviewing the suitability of parametric tests, independent sample t test was used in the comparison of two independent groups, ANOVA, Pearson correlation analysis and multiple linear regression analysis were used to determine the relationship between variables. The results obtained are shown in Table 2.

Table 2. Average, Standard Deviation, Minimum, Maximum, Skewness and Kurtosis Values of Scale Scores

Factor	N	Min	Max.	\bar{X}	SD	Skewness	Kurtosis
Cognitive Attitude	347	12	60	48.3	.532	-1.47	2.66
Affective Attitude	347	12	60	47.4	.548	-1.21	1.76
Behavioral Attitude	347	12	60	43.4	.524	-.783	.868
Digital literacy total	347	10	50	35.7	.457	-.719	.605

Descriptive statistics of the scale scores of the participants are given in Table 2. Kurtosis and skewness values of the scales were found to be within the range of -3, +3 (Kalaycı, 2018). It states that the data has a normal distribution. However, by examining the normal distribution graphs of each score type, it was concluded that the normal distribution was achieved, and it was understood that it was appropriate to perform parametric tests for the data.

RESULTS

Table 3. Comparison of Leisure Attitude and Digital Literacy Levels According to Participants' Departments

Factor	Group	n	\bar{X}	SD	F	p
Cognitive Attitude	a	223	48.1	9.92	2.93	.054
	b	86	49.9	8.93		
	c	28	44.8	11.9		
Affective Attitude	a	223	47.3	9.91	2.32.	.100
	b	86	43.5	9.66		
	c	28	40.8	13.4		
Behavioral Attitude	a	223	43.7	9.35	1.13	.324
	b	86	43.5	10.0		
	c	28	40.8	12.1		
Digital literacy total	a	223	35.8	8.19	.170	.844
	b	86	35.3	8.84		
	c	28	36.1	10.2		

p<.05 * a = Physical Education and Sports Teaching, b = Sports Management, c = Coaching

In Table 3, the leisure attitudes and digital literacy levels of the participants according to their departments were compared. As a result of the analysis, there was no significant difference in cognitive attitude (F = 2.93, p> 0.05), affective attitude (F = 1.13, p> 0.05), behavioral attitude (F = 1.13, p> 0.05) and digital literacy levels (F = .170, p> 0.05).

Table 4. Comparison of Leisure Attitude and Digital Literacy Levels According to Participants' Classes

Factor	Group	n	\bar{X}	SD	F	p
Cognitive Attitude	1st Grade	95	48.6	10.5	2.12	.097
	2nd Grade	78	49.1	7.67		
	3rd Grade	99	49.9	10.0		
	4th Grade	75	45.7	10.8		
Affective Attitude	1st Grade	95	48.0	10.3	.896	.443
	2nd Grade	78	48.3	8.96		
	3rd Grade	99	47.3	10.3		
	4th Grade	75	45.8	10.9		
Behavioral Attitude	1st Grade	95	43.8	10.0	.321	.810
	2nd Grade	78	44.0	8.81		
	3rd Grade	99	43.4	10.1		
	4th Grade	75	42.6	9.92		
Digital literacy total	1st Grade	95	36.2	8.37	.642	.589
	2nd Grade	78	34.6	8.24		
	3rd Grade	99	35.7	9.10		
	4th Grade	75	36.2	8.22		

p<.05 *

Table 4 compares the leisure attitudes and digital literacy levels of the participants according to their classes. As a result of the analysis no significant difference was found in cognitive attitude (F = 2.12, p>.05), affective attitude (F =.896, p>.05), behavioral attitude (F =.321, p>.05) and digital literacy levels (F =.642, p>.05).

Table 5. Comparison of Leisure Attitudes and Digital Literacy Levels of Participants by Gender

Factor	Group	n	\bar{X}	SD	t	p
Cognitive Attitude	Male	216	48.37	9.71	.185	.853
	Female	131	48.17	10.2		
Affective Attitude	Male	216	47.67	9.87	.509	.611
	Female	131	47.09	10.7		
Behavioral Attitude	Male	216	43.65	9.41	.391	.696
	Female	131	43.22	10.3		
Digital literacy total	Male	216	35.66	8.48	-.232	.817
	Female	131	35.88	8.60		

p<.05 *

According to Table 5, when the leisure attitudes and digital literacy levels of the participants are compared according to their gender, no significant difference was found in cognitive attitude (t =.185, p>.05), affective attitude (t =.509, p>.05), behavioral attitude (t =.391, p>.05) and digital literacy levels (t = -.232, p>.05).

Table 6. Comparison of the Leisure Attitudes and Digital Literacy Levels of Participants According to Having a Personal Computer

Factor	Group	n	\bar{X}	SD	t	p
Cognitive Attitude	Yes	206	48.88	9.93	1.32	.188
	No	141	47.45	9.86		
Affective Attitude	Yes	206	47.98	10.4	1.15	.250
	No	141	46.69	9.83		
Behavioral Attitude	Yes	206	44.23	10.0	1.71	.088
	No	141	42.41	9.33		
Digital literacy total	Yes	206	37.38	8.78	4.44	0.000*
	No	141	33.35	7.52		

p<.05 *

In Table 6, the leisure attitudes and digital literacy levels of the participants according to their personal computer status were examined. As a result of the analysis, the digital literacy levels of the participants who have their own computers (\bar{X} : 37.38) was found to be statistically significantly higher (t = 4.44, p <.05) than for those who do not have their own computer (\bar{X} : 33.35). On the other hand; in cognitive attitude (t = 1.32, p>.05), affective attitude (t = 1.15, p>.05) and behavioral attitude (t = 1.71, p>.05) no significant difference was found.

Table 7. Comparison of Leisure Attitude and Digital Literacy Levels of Participants According to Being an Internet Subscriber

Factor	Group	n	\bar{X}	SD	t	p
Cognitive Attitude	Yes	237	49.1	10.1	2.26	.188
	No	110	46.5	9.08		
Affective Attitude	Yes	237	48.4	10.3	2.55	.250
	No	110	45.4	9.65		
Behavioral Attitude	Yes	237	44.2	9.94	2.11	.088
	No	110	41.8	9.22		
Digital literacy total	Yes	237	37.0	8.61	4.26	0.000*
	No	110	32.9	7.63		

p<.05 *

In Table 7, the leisure time attitudes, and digital literacy levels of the participants were analyzed according to their internet subscription status. As a result of the analysis, the digital literacy levels of the participants with internet subscription (\bar{X} =37.0) was found to be statistically higher (t = 4.26, p

<.05) than those without internet subscription ($\bar{X}=32.9$). On the other hand, no significant difference was found in cognitive attitude ($t = 2.26, p>.05$), affective attitude ($t = 2.55, p>.05$) and behavioral attitudes ($t = 2.11, p>.05$).

Table 8. *The Relationship between the Leisure Attitudes of the Participants and Digital Literacy*

Factor	Digital Literacy
Cognitive Attitude	0.567**
Affective Attitude	0.529**
Behavioral Attitude	0.457**

As a result of the Pearson correlation analysis which is conducted to determine whether there is a significant relationship between the participants’ leisure attitudes and digital literacy scores, it is determined that there is a moderate (Kalaycı, 2018). positive linear relationship between digital literacy levels and cognitive, affective and behavioral leisure attitudes ($r =.567, r = .529, r = .457, p <.05$).

Table 9. *Multiple Linear Regression Analysis Results Between Leisure Attitude and Digital Literacy Scale Scores*

Digital Literacy	B	SE (B)	β	t	p	R ²	Durbin-Watson
Cognitive Attitude	.374	.077	.436	4.84	.000	0.324	2.04
Affective Attitude	.442	.038	.529	11.5	.000		
Behavioral Attitude	.398	.042	.457	9.54	.000		

In Table 9, multiple linear regression analysis was conducted to determine whether the leisure attitudes of the participants were predictors in digital literacy levels. When we look at the beta coefficient value, t value and significance level of the independent variable; it is seen that leisure attitude has a statistically significant effect on digital literacy level ($p <.05$). According to this result, it is seen that leisure attitude explains 32% of the change in digital literacy level. $R^2 = .324, p <.05$).

DISCUSSION AND CONCLUSION

When the findings obtained as a result of the research were examined, it was seen that the leisure attitudes and digital literacy levels of the participants were above average. This situation can be interpreted as students studying in physical education and sports departments benefit from their free time and have the skills they should have in digital environments. However, it was found that the leisure attitudes and digital literacy levels of the participants did not differ significantly according to their departments, classes and gender. Similar to this study, Kozan and Bulut Öztekin (2019) found in their study that the digital literacy level of preservice teachers of Computer and Instructional Technologies (CEIT) did not differ significantly according to their gender. Similarly, in a different study that students’ attitudes towards leisure activities were examined, it was found that students attitudes towards leisure activities in affective, cognitive and behavioral dimensions did not differ according to their gender (Bakay, 2018). However, in a study conducted by Erol et al. (2018) and Balcı (2003), it was observed that the leisure attitude did not differ significantly according to the class variable. These studies also support our research.

A significant difference was found between the ownership of a personal computer and the digital literacy level of the participants. Owning a personal computer is an effective variable on digital literacy level. According to researches, owning a personal computer increases the level of digital literacy. As a matter of fact, in their study of evaluating the digital literacy levels of pre-service

teachers, Özerbaş and Kuralbayeva (2018) found that the digital literacy score averages of pre-service teachers who had a personal computer were higher than those who did not have a personal computer.

It was found that there is a moderate positive relationship between the digital literacy levels of the participants and their cognitive, affective and behavioral leisure attitudes. In addition, it was determined that the leisure time attitude factor predicts the digital literacy level by 32%.

With the developing technology in the 21st century, the age of digital transformation has begun. Today, the use of 5G in phones is often on the agenda. Internet usage is getting more widespread and it is even thought that the internet has become an indispensable need for humanity.

It has a place in all areas of our lives, from shopping to social accounts, from books to music programs, and even to online education after the covid-19 outbreak. Recently, even online museum visits have been in a great demand. Today, athletes continue some training practices with social media and distance education. Under these circumstances, digital literacy is considered to have an important place. In addition, due to all these situations, it is thought that the leisure attitude influences digital literacy.

REFERENCES

- Akgül, B. M., & Gürbüz, B. (2011). Boş zaman tutum ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 37-43.
- Arat, T., & Bakan, Ö. (2011). Uzaktan eğitim ve uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 365, 14(1-2).
- Bakay, M. (2018). *Ortaöğretim öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine yönelik tutumlarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Balcı, V., Demirtaş, M., Gürbüz, P., İlhan, A., & Ersöz, V. (2003). Ankara'daki üniversite öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılımlarının araştırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 158(1).
- Bothwell, E., & McKie, A. (2020). *Universities 'may have to close' to prevent spread of coronavirus*. Retrieved from timeshighereducation. com: <https://www.timeshighereducation.com/news/universities-may-have-close-to-prevent-spread-coronavirus>.
- Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), i-vi.
- Chahrour, M., Assi, S., Bejjani, M., Nasrallah, A. A., Salhab, H., Fares, M., ... & Fares, M. Y. (2020). A bibliometric analysis of COVID-19 research activity: a call for increased output. *Cureus*, 12(3).
- Erol, P. Ö., Cansever, B. A., & Aslan, N. (2017). Sınıf öğretmenlerinin boş zaman değerlendirme farkındalıkları: İzmir örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (38), 457-480.
- Kalaycı, Ş. (2018). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. 8. Baskı. Ankara: Dinamik Akademi.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara University Journal of Communication*, 73-94, 21.
- Kim, S. W., & Su, K. P. (2020). Using psychoneuroimmunity against COVID-19. *Brain, Behavior, and Immunity*, 87, 4-5.
- Kozan, M., & Özek, M. B. (2019). Böte bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 107-120.
- Lau, J., Yang, B., & Dasgupta, R. (2020). Will the coronavirus make online education go viral. *Times Higher Education*, 12.
- Lorenz, E. N. (1972). *Predictability: Does The Flap of A Butterfly's Wings in Brazil Set Off A Tornado in Texas?*. Paper Presented at 139th Annual Meeting of the American Association for the Advancement of Science, Washington DC, The US.
- Murray, J. (2013). *How to teach your students digital citizenship*. <http://www.aplatformforgood.org/blog/entry/how-to-teach-yourstudents-Digitalcitizenship>, 06-10.
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy?. *Computers & Education*, 59(3), 1065-1078.
- Özerbaş, M. A., & Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-25.
- Ragheb, M. G., & Beard, J. G. (1982). Measuring leisure attitude. *Journal of Leisure Research*, 14(2), 155-167.
- Seçer, E., & Çakmak Yıldızhan, Y. (2020). The relationship between physical activity levels and psychological resilience of university students. *Propósitos y Representaciones*, 8(SPE2), 598.

- Techataweewan, W., & Prasertsin, U. (2018). Development of digital literacy indicators for Thai undergraduate students using mixed method research. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 39(2), 215-221..
- Tuna, F. (2016). *Sosyal bilimler için istatistik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Turkyaybir.org.tr. Limasollu Naci Öğretim Yayınları. <http://turkyaybir.org.tr/uye/limasollu-naci-ogretim-yayinlari/#.XoDQA-ozbZ5> 2020;29-03
- Türkmen, M., & Özsarı, A. (2020). Covid-19 salgını ve spor sektörüne etkileri. *International Journal of Sport Culture and Science*, 8(2), 55-67.
- URL-1 <https://uskudar.edu.tr/tr/online-egitim>
- URL-2 <https://www.turkiyetaekwondofed.gov.tr/haber.asp?ID=2188>
- Üstündağ, M. T., Güneş, E., & Bahçivan, E. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeğinin Türkçeye uyarlanması ve fen bilgisi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık durumları. *Journal of Education and Future*, (12), 19-29..
- Winter, L. (2020). *I'm a teacher in Italian quarantine, and e-learning is no substitute for the real thing*. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/mar/18/italy-quarantine-e-learning-coronavirus> schools-lockdown-teaching-children ;18-03.
- Xiang, Y. T., Yang, Y., Li, W., Zhang, L., Zhang, Q., Cheung, T., & Ng, C. H. (2020). Timely mental health care for the 2019 novel coronavirus outbreak is urgently needed. *The Lancet Psychiatry*, 7(3), 228-229.
- Zhong, R. (2020). The Coronavirus Exposes Education's Digital Divide. <https://www.nytimes.com/2020/03/17/technology/china-schools-coronavirus.html> 2020;03-18

KAYAK SPORUNA KATILAN BİREYLERİN REKREASYONEL AKIŞ DENEYİMLERİNİN İNCELENMESİ

“Investigation of Recreational Flow Experiences of Individuals Participating in Ski Sport”

Mehmet YAZICI¹ & Recep ÖZ² & Yasemin ÇAKMAK YILDIZHAN³ & Melikşah SAĞIR⁴

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Tarihçe

Geliş Tarihi: 6 Mart 2023
Kabul Tarihi: 30 Mart 2023
Yayın Tarihi: 30 Nisan 2023

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliast.39>

Yazarlarla İletişim

1-(Sorumlu Yazar) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Erzincan
myazici@erzincan.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-3210-714X>
2- Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bil.ve Öğr. Tek. Eğt.Bölümü, Erzincan
recep@erzincan.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-9974-0022>
3- Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Erzincan
ycakmak@erzincan.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-7131-4259>
4- Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Erzincan
sagir.meliksah@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-1241-5871>

ycakmak@erzincan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-7131-4259>

4- Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Erzincan
sagir.meliksah@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0002-1241-5871>

Yazar Katkıları

Tüm yazarlar çalışmanın konseptine ve tasarımına katkıda bulunmuştur.

Finansman

Bu çalışma özel bir mali destek almamıştır.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Şeffaflık

Yazarlar, çalışmada hiçbir hayati özelliğin ihmal edilmediğini, dürüst, doğru ve şeffaf bir anlatım ile raporlandırıldığını ve herhangi bir tutarsızlık olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik

Bu çalışmada bilimsel etik kriterlerine uyulmuştur.

Referans Gösterimi

Yazıcı, M., Öz, R., Çakmak Yıldızhan, Y., & Sağır, M. (2023). Kayak Sporuna Katılan Bireylerin Rekreatif Akış Deneyimlerinin İncelenmesi, Anatolia Sport Research, 4(1): 34-43.

Copyright © 2023 by Anatolia Sport Research

ÖZET

Amaç: Akış deneyimi, bir bireyin belirli bir faaliyete yönelik olarak, kendisini tamamiyle faaliyete vermesi böylelikle söz konusu deneyimin olağan bir hale dönüşmesi hissi olarak tanımlanmaktadır. Rekreatif akış deneyimi ise insan yaşamındaki en pozitif duygu, en zevkli deneyim ve mutluluk hissi uyandıran psikolojik bir durum olarak tanımlanabilir. Bu çalışmada, rekreatif faaliyet olarak kayak sporu yapan bireylerin demografik özelliklerden cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu ve haftalık boş zaman faaliyetine katılım sıklığının rekreatif akış deneyimine etkisinin saptanması amaçlanmıştır.

Materyal ve Metod: Bu doğrultuda demografik özelliklere yönelik soruların yer aldığı kişisel bilgi formu ve Ayhan, Eskiler ve Soyer (2020) tarafından geliştirilen “Rekreatif Akış Deneyimi Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler rekreatif anlamda kayak sporu yapan 83’ü kadın, 117’si erkek olmak üzere toplam 200 kişiden toplanmıştır. Araştırma sorularının cevaplamak için bağımsız grup t-testi, tek yönlü ANOVA testi ile Tukey testi kullanılmıştır.

Bulgular: Analiz sonuçlarına göre cinsiyet, yaş durumu ve kayak için ayrılan sürenin rekreatif akış deneyiminde önemli değişkenler olduğu tespit edilmiştir. Ancak medeni durum ile öğrenim durumunun rekreatif akış deneyim puanında önemli değişkenler olmadığı anlaşılmıştır. Cinsiyet durumuna göre erkek katılımcıların rekreatif akış deneyim puan ortalamaları kadın katılımcıların puanından daha yüksektir. Yaş durumuna göre 24-29 yaş grubu ile 29+ yaş gruplarının rekreatif akış deneyim puanları 18-23 yaş grubunun puanlarından daha yüksektir. Kayak için kayak sezonunda iki haftadan fazla zaman ayıran bireylerin rekreatif akış deneyim puanları, bir hafta veya daha az zaman ayıran bireylerin puanlarından daha yüksektir.

Sonuç: Kayak etkinliğine katılan katılımcıların akış deneyimlerini araştırmak için yapılan bu çalışmada rekreatif amaçlı kayak sporu faaliyetine katılım gösterenlerin çeşitli demografik özellikleri incelenmiş olup, cinsiyet, yaş ve kayak etkinliğine katılım süreleri değişkenlerine göre rekreatif akış deneyimlerinin anlamlı farklılık gösterdiği, medeni durum ve eğitim durumu açısından katılımcıların akış deneyimi yaşantısına yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre rekreatif bir etkinlik olarak kayak faaliyetinde daha fazla akış deneyimi yaşadığı, 30 yaş ve üstü katılımcıların kayak faaliyetine yönelik daha fazla akış deneyimine sahip oldukları, kayak etkinliği için ayrılan süre arttıkça katılımcıların daha fazla rekreatif akış deneyimi yaşadıkları görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akış Deneyimi, Kayak, RekreatifN.

ABSTRACT

Aim: Flow experience is defined as the feeling that an individual gives himself/herself to a certain activity completely, so that the experience in question becomes normal. The recreational flow experience, on the other hand, can be defined as a psychological state that evokes the most positive emotion, the most pleasurable experience and the feeling of happiness in human life. In this study, it was aimed to determine the effect of demographic characteristics such as gender, marital status, age, education level and frequency of participation in weekly leisure activities on recreational flow experience of individuals who do skiing as a recreational activity.

Material and Method: In this direction, a personal information form including questions about demographic characteristics and the "Recreational Flow Experience Scale" developed by Ayhan, Eskiler, and Soyer (2020) were used. The data were collected from a total of 200 people, 83 women and 117 men, who were engaged in recreational skiing. Independent group t-test, one-way ANOVA test and Tukey test were used to answer the research questions.

Findings: According to the results of the analysis, it has been determined that gender, age status and the time allocated for skiing are important variables in the recreational flow experience. However, it was understood that marital status and educational status were not important variables in the recreational flow experience score. According to gender, the recreational flow experience mean score of male participants is higher than the score of female participants. According to age, the recreational flow experience scores of the 24-29 age group and the 29+ age group are higher than the scores of the 18-23 age group. Individuals who spend more than two weeks during the ski season have higher recreational flow experience scores than individuals who spend one week or less.

Results: In this study, which was conducted to investigate the flow experiences of the participants participating in the skiing event, various demographic characteristics of those participating in the recreational skiing activity were examined. It was determined that there was no significant difference between the scores of attitude towards life. It is seen that male participants have more flow experience in skiing as a recreational activity than female participants, participants aged 30 and over have more flow experience for skiing, and as the time allotted for ski activity increases, participants experience more recreational flow.

Keywords: Flowing Experience, Recreation, Skiing.

GİRİŞ

Boş zaman değerlendirme olgusu giderek önem kazanmakta ve her kesimden insanın günlük hayatında yer almaktadır. “Boş zaman” basit anlamıyla dolu olmayan zaman dilimidir (Demiray, 1987). Bir başka tanıma göre boş zaman günlük hayatın uyku, dinlenme ve çalışma dışında kalan, bireyin istediği gibi kullanabileceği zamandır. Bu zamanın değerlendirilmesi ise, bireyin istediği bir uğraş ile zevk ve doyum sağlamak amacı ile bireysel veya grupla boş zamanda yapılan etkinliklerdir (Karaküçük, 1999). Parker (1971) boş zamanı, bireyin hem kendisi hem de başkaları için tüm zorluklardan ya da etkileşimde bulunduğu alanlardan kurtulduğu ve kendi arzusuyla seçeceği etkinliklerle uğraşacağı zaman olarak tanımlamakta, boş zaman kavramında bireyin arzusu ve özgürlüğüne vurgu yapmaktadır. Rekreasyon; bireylerin bozulan fiziksel ve ruhsal bütünlüğünü, seçtiği etkinliklere katılarak tekrar kazanmalarını ifade edilmiştir (Özkan, 1983). Rekreatif etkinlikler, bireyin yaşamındaki birçok sıkıntıdan kurtulmasını ve bireyin kendisini geliştirmesini sağlayarak, bireylerin kendilerine, ilişkilerine ve sosyokültürel uyumlarına olumlu yönde etkilemektedir (Axelsen, 2009; Iwasaki, 2007; Patry vd., 2007; Şener vd., 2007).

İlk çağlardan beri toplumların gelişmesinde önemli bir yer tutan spor, dünya genelinde çok sayıda insanın boş zamanlarında katıldığı bir uğraş olmuştur (Koçan, 2007). Spor, insanların fiziksel, ruhsal ve zihinsel gelişimlerini ve bu unsurlar arasındaki koordinasyon yeteneğini sağlayan önemli bir faaliyettir (Başaran, 1998). İçerdikleri anlam ve amaçları bakımından, rekreasyon ve spor birbirleriyle karıştırılan iki kavramdır (Sevil, 2012). Sporun, rekreasyon etkinlikleri içinde en kapsamlı, çeşitli ve ilgi çeken bir alan durumunda olması ve rekreasyonun sporun toplumda yaygınlaşmasına olanak sağlaması, birbirlerini karşılıklı olarak etkilediğinin göstergesidir (Koçan, 2007). Sporun rekreasyon faaliyetleri arasında en fazla tercih edilen alanlardan birisi olma sebebi, sporun her yaştan ve her cinsten insanın her türlü rekreatif ihtiyaçlarına cevap verebilme özelliği taşımasıdır (Karaküçük, 1999). Ancak sporun rekreatif bir faaliyet sayılabilmesi için, spor faaliyetlerine katılımın tamamen boş zamanlarda, oyun, eğlenme ve fiziksel aktivite amaçları ile gerçekleşmesi gerekmektedir (Sevil, 2012).

Günümüzde mutlu olmak en zorlandığımız durumdur. Özellikle sanayileşme döneminden sonra kentleşmenin hızla artış göstermesi, bireylerin yaşamlarını sürdürebilmek için uçuk fiyatlara dayanabilmesi, çalışmaya ayrılan zaman ve dinlenebilme dışında kalan ve boş zaman şeklinde adlandırılan özgür tercihe bağlı bir şekilde değerlendirilen zamanın, daha verimli harcanması ve daha seçici davranması zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Yapılan fiziksel aktivite ile kişinin kendini iyi ve mutlu hissetmesine katkı sağladığını gösteren birçok çalışma yapılmıştır (Uğurlu, Şakar ve Bingöl, 2015; Huang ve Humphreys, 2012). Bizleri çalışma hayatı ve hayatın bizzat kendisinden kaynaklı meydana gelen sıkıntılardan arındırmanın hemen hemen tek yöntemi, kendi benliğimizdeki özelliklerimize makul, doğru zamanda, doğru yerde yapılan rekreatif etkinliklerdir (Demirbaş, 2020). Spor dallarının altında bir branş olan kayak, toplumdan topluma ve aynı toplumda zamandan zamana farklılık gösterebilen sosyolojik bir olgudur. Sporun aileden dine eğitimden siyasete geniş bir yelpazede kuşatıldığı ve saptandığı ifade edilebilir. Nitekim kültürlerin temelini oluşturan değer yargıları, gelenek ve görenekler fertlerin spora karşı düşüncelerinin belirlenmesinde de etkili olmaktadır (Taşmektepligil ve İmamoğlu, 1996). Bu doğrultuda boş zaman etkinliği olarak kayak sporunu tercih eden bireylerin etkinlik sırasında algıladıkları doyum, oluşan haz durumu, kazanılan farkındalık, yapılan faaliyete odaklanma durumlarının tespit edilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Csikszentmihalyi (1977) bireylerin mutluluk hissini daha derinlemesine anlayabilmek için bir akış deneyimi üzerine araştırma yapmıştır. Yapılan bu çalışmada, bireyin meşguliyeti ile ilgili olarak içinde bulunduğu zihinsel durumun açıklanması amaçlanmıştır. Rekreasyon deneyimini açıklamak üzere birçok araştırmacı da akış terimini kullanmışlardır (Patterson ve Pegg, 2010).

Akış deneyimi, bir bireyin belirli bir faaliyete yönelik olarak, kendisini tamamıyla faaliyete vermesi böylelikle söz konusu deneyimin olağan bir hale dönüşmesi hissi olarak tanımlanmaktadır (Csikszentmihalyi, 1975). Chen (2006) ise akış deneyimini, bireylerin katılmış olduğu etkinlikten keyif alarak tamamlanma hissini yaşamaları ve etkinliği deneyimlerken yaratıcılık özelliklerini ortaya çıkarabilme fırsatını elde edebilmeleri şeklinde açıklamıştır. Akış deneyiminin ölçülmesine yönelik literatürde farklı uygulamalar bulunduğu görülmektedir. Bir araştırmada (Novak, Hoffman ve Yung, 2000), akış deneyimi tek boyutlu bir model kullanılarak yetenek/kontrol, zorluk/uyarılma ve tele varoluş/zaman algısında bozulma öğeleri ile ölçülmüştür. Koufari (2002) ve Zhou (2013) akış deneyimini eğlence, konsantrasyon ve algılanan kontrol boyutlarını kullanarak çok boyutlu bir modelle ölçümlemişlerdir. Hausman ve Siekpe (2008) akış deneyiminin ölçümüne yönelik olarak eğlence, konsantrasyon, kontrol ve zorluk boyutlarını kullanmıştır. Akış deneyiminin öncüllerinin incelendiği bir araştırmada (Guo ve Poole, 2009), konsantrasyon, kontrol hissi ve zaman algısında değişme boyutları kullanılmıştır. Lee ve Chen (2010) çevrim içi tüketici davranışlarında akış deneyiminin etkisini incelemek üzere, eğlence, konsantrasyon, tele varoluş ve zaman algısında bozulma boyutlarını kullanmışlardır. Bu alanda gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda akış deneyiminin ölçümüne yönelik eğlence, konsantrasyon, tele varoluş ve zaman algısında bozulma değişkenlerinin sıklıkla kullanıldığı anlaşılmaktadır (Hoffman ve Novak, 2009; Lee ve Chen, 2010; Zhou, 2013; Esteban, Martínez, Huertas, Meseguer ve Rodríguez, 2014; Yang, Lu, Wang ve Zhao, 2014). Csikszentmihalyi (1975) tarafından öne sürülen akış deneyimi bireylerin spor, iş, alışveriş, oyun, hobi ve bilgisayar kullanımı gibi faaliyetler ile uğraşırken ortaya çıkan, kendine özgü psikolojik bir olgu olarak ele alınmaktadır. Bununla birlikte zihinsel ve bedensel faaliyetlerde de akışın deneyimlenebileceği savunulmaktadır (Csikszentmihalyi, 1990).

Akış deneyimi modeli, bireylerin rekreasyonel faaliyetleri tercih etme sebeplerini araştırırken aynı zamanda içsel haz düzeyini de açıklamaya da çalışmıştır. Sadece yapılan faaliyete odaklanma, faaliyetin neticesinde kazanılan farkındalık, öz bilinç kaybı, kişinin davranışlarını denetleyebileceği hissi, zamanın dönüşümü duygusu, deneyimi yaşamak adına bir sebep bulma gibi özellikler akış deneyimi kuramının temelini oluşturmaktadırlar (Nakamura ve Csikszentmihalyi, 2014). Ulusal ve uluslararası literatürde çeşitli rekreasyonel akış deneyimi çalışmaları bulunmaktadır (Marsh ve Smethurst, 2001; Mills ve Butler, 2005; Wöran ve Arnberger, 2012; Jackson, Thomas ve Arslan Ayazlar, 2015; Cheng ve Lu, 2015; Kaya, Metin ve Akoğlu Kozak, 2015; Cheng, Hung ve Chen, 2016; Çeşmeci ve Koçak, 2020).

Rekreasyonel akış deneyimi, insan yaşamındaki en pozitif duygu, en zevkli deneyim ve mutluluk hissi uyandıran psikolojik bir durumdur. Aynı zamanda aktiviteye yönelik becerinin dengeli bir şekilde uyarıldığı tamamen rekreasyonel aktiviteye odaklanılan optimal bir uyarılma hali olarak ifade edilmektedir (Decloe, Kaczynski ve Havitz, 2009). Jang (2016) ise rekreasyonel akış deneyimini eş zamanlı bir durumdaki faaliyetler sırasındaki en uygun deneyime benzer bir tecrübe ve çevre ve birey arasındaki etkileşimden meydana gelen artı yönde bir psikolojik hâl olarak ifade etmektedir. Literatürde Rekreasyonel akış deneyimi ile ilgili çalışmalar çoğunlukla, rekreasyonel uzmanlaşma (Wöran ve Arnberger, 2012), motivasyon (Mannell, Zuzanek ve Larson, 1988), öznel iyi oluş (Omodei ve Wearing, 1990), serbest zaman ilgilenimi (Cheng, Hung ve Chen, 2016), mutluluk (Collins, Sarkisian ve Winner, 2009), ciddi boş zaman algısı (Heo, Lee, McCormick ve Pedersen, 2010) ve yaşam tatmini (Csikszentmihalyi, 1990) alanlarda görülmektedir.

Ancak yapılan çalışmalar incelendiğinde kayak sporuna ilişkin rekreasyonel akış deneyimi çalışmalarına pek fazla rastlanılmadığından bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı

Bu çalışmada, rekreasyonel faaliyet olarak kayak sporu yapan bireylerin demografik özelliklerden cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu ve haftalık boş zaman faaliyetine katılım sıklığının rekreasyonel akış deneyimine etkisinin saptanması amaçlanmıştır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Rekreasyonel faaliyet olarak kayak sporu yapan katılımcıların;

1. Cinsiyete göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısı anlamlı bir farklılık gösterir mi?
2. Medeni duruma göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısı anlamlı bir farklılık gösterir mi?
3. Yaş durumuna göre rekreasyonel akış deneyimleri anlamlı bir farklılık gösterir mi?
4. Haftalık kayak faaliyetine katılım sıklığına göre rekreasyonel akış deneyimleri anlamlı bir farklılık gösterir mi?
5. Eğitim durumuna göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısı anlamlı bir farklılık gösterir mi?

MATERYAL VE METOD

Araştırma Deseni

Araştırmada nicel araştırma desenlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli, çok fazla sayıda ögeden meydana gelen bir araştırma evreninde, araştırma evreni ile ilgili genel bir kanıya ulaşmak için yapılır. Araştırmada incelemeye alınmış olan olay, durum, nesne veya birey bulunduğu koşullar içerisinde betimlenmeye çalışılır. Araştırmacı herhangi bir etkileme ve değiştirme gibi etkilerde bulunmaz. Olduğu gibi gözlenip belirlenmesi esastır (Karasar, 2015).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, boş zamanlarında aktif olarak kayak sporu yapan, 18 yaşından büyük 83'ü kadın, 117'si erkek toplam 200 kişi oluşmaktadır. Doğu Anadolu bölgesindeki üç kayak merkezlerinde boş zamanlarını kayak sporuyla aktif olarak ilgilenen 18 yaşından büyük, çalışmaya katılmaya gönüllü, katılımcılar oluşturulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Veri toplamak aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu (Google Form) ile Rekreasyonel Akış Deneyimleri (RAD) Ölçeği kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda katılımcının cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim seviyesi ve haftalık boş zaman faaliyetlerine katılma sıklığına ilişkin sorular yer almaktadır. RAD ölçeği; Ayhan, Eskiler ve Soyer (2020) tarafından geliştirilmiş olup, 9 maddeden oluşan yedi dereceli Likert tipi bir ölçme aracı olup "7-Kesinlikle Katılıyorum, 6-Katılıyorum, 5-Bazen Katılıyorum, 4-Ne katılıyorum ne Katılmıyorum, 3-Katılıyorum, 2- Bazen Katılmıyorum, 1-Kesinlikle Katılmıyorum" şeklindedir. Dokuz maddeli ölçeğe ilişkin test-tekrar test güvenilirliği değerlendirilmiş ve iki ölçüm arasındaki korelasyonun yüksek düzeyde ($r=.811$) olduğu belirlenmiştir. Son olarak, RADÖ korelasyon değerleri (.475-.760) ve bu ilişkilerin istatistiksel açıdan anlamlı olması ($p<.001$), diğer bir geçerlik göstergesi olarak kabul edildiğinin göstergesidir (Ayhan, Eskiler ve Soyer, 2022). Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı .935 ($\alpha \geq .70$), bu çalışmada da .965 ($\alpha \geq .70$) dir (Tablo 1). Bu bilgiler ışığında, Rekreasyonel Akış Deneyimi Ölçeğinin yeterli düzeyde geçerliğe ve güvenilirliğe sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 1. *Rekreasyonel Akış deneyimi ölçeğinin hesaplanan iç tutarlılık katsayıları*

	Madde sayısı	N	Cronbach's Alpha
Orijinal Ölçek(Ayhan, Eskiler & Soyer, 2020)	9	542	.935
Mevcut Uygulama	9	200	.965

Orijinal ölçek ile mevcut uygulamada bulunan iç tutarlılık katsayıları (Cronbach's Alpha) Tablo 1'de gösterilmiştir. Mevcut uygulama için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı .965 bulunmuştur.

İstatistiksel Analiz

Veri analizi sürecinde ikili grupların karşılaştırılması için bağımsız grup t-testi, ikiden fazla olan grup ortalamalarının karşılaştırılması için tek yönlü ANOVA testi kullanılmıştır. Bu test sonuçlarına göre, anlamlı fark bulunan durumlarda farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de Tukey testi kullanılmıştır.

Araştırma Etiği

Bu çalışma, araştırma ve yayın etik kurallarına dikkat edilerek hazırlanmıştır. Araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna dair Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Sağlık ve Spor Bilimleri Etik Kurulunun 31 Ocak 2023 tarihli ve 01 sayılı oturumunda alınan 01/17 sayılı kararı ile belgelenmiştir. Anketler uygulanırken katılımcı gönüllülüğü esas alınmış ve katılımcıların kişisel bilgileri gizli tutulmuştur. Bunların yanı sıra alıntılar bilimsel kurallara uygun olarak yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. *Cinsiyete göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin bağımsız grup t-testi sonuçları*

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	df	t	p
Kadın	83	5.40	1.79	198	3.420	.001*
Erkek	117	6.11	1.13			

*p <.01

Bağımsız grup t-testi sonuçları cinsiyete göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısının erkekler lehine anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir ($t(198) = -3.42$; $p < .01$). Tablo 2 incelendiğinde erkek katılımcıların akış deneyimi ortalama puan ortalamalarının (6.11), kadın katılımcıların puan ortalamalarından (5.40) yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. *Medeni duruma göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin bağımsız grup t-testi sonuçları*

Medeni Durum	N	\bar{X}	Ss	df	t	p
Bekar	134	5.82	1.47	198	-.006	.995
Evli	66	5.82	1.50			

p >.05

Katılımcıların medeni durumlarına göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan bağımsız grup t-testi sonuçlarına göre farklı medeni durumlara sahip katılımcıların rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına yönelik tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($t(198) = -.006$; $p > .05$). Bu bulguya dayalı olarak, mevcut çalışma grubunda medeni durumlarının rekreasyonel akış deneyimi yaşantısı bağımlılığında etkili bir değişken olmadığı söylenebilir.

Tablo 4. Katılımcıların yaş grubuna göre rekreasyonel akış deneyim puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapmalar

Yaş	N	\bar{X}	Ss
I. 18-23 yaş	47	5.09	2.01
II. 24-29 yaş	83	6.00	1.27
III. 30+ yaş	70	6.08	1.11
Toplam	200	5.82	1.48

Katılımcılar üç grupta ele alınmıştır. 18-23 yaş grubunda 47 katılımcı, 24-29 yaş grubunda 83 katılımcı ve 30 yaş üzeri grupta ise 70 katılımcı bulunmaktadır. Katılımcıların yaş gruplarına göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları ortalamaları Tablo 4’de verilmiştir. Rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları ortalamasının en yüksek olduğu grubun 30 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Katılımcıların yaş grubuna göre rekreasyonel akış deneyim puanlarına ilişkin tek yönlü ANOVA testi sonuçları

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	Tukey
Gruplar arası	32.37	2	16.185			I-II,
Gruplar içi	403.47	197	2.048	7.903	.000*	I-III
Toplam	435.84	199				

*p < .001

Katılımcıların yaş durumuna göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı yaş gruplarında bulunan katılımcıların rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına yönelik tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [F(2-197)=7.903, p<0.001]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda, farklılığın 18-23 yaş (\bar{X} =5.09) ile 24-29 yaş (\bar{X} =6.00), 18-23 yaş ile 30 yaş ve üstü (\bar{X} =6.08) arasından kaynaklandığı bulunmuştur. Bu sonuçlara göre yaş durumu arttıkça rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları anlamlı yükselme göstermektedir.

Tablo 6. Katılımcıların kayak için ayrılan süreye göre rekreasyonel akış deneyim puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapmalar

Süre	N	\bar{X}	Ss
I. 1 Hafta ve altı	95	5.10	1.80
II. 2 Hafta	54	6.38	0.61
III. 3 Hafta ve üstü	51	6.55	0.59
Toplam	200	5.82	1.48

Katılımcıların kayak için ayrılan süreye göre rekreasyonel akış deneyim puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 6’da gösterilmiştir. Rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları ortalamasının en yüksek olduğu grubun 3 hafta ve üzerinde kayak faaliyetine zaman ayıran katılımcılar olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Katılımcıların kayak için ayrılan süreye göre rekreasyonel akış deneyim puanlarına ilişkin tek yönlü ANOVA testi sonuçları

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	Tukey
Gruplar arası	93.57	2	46.78			I-II
Gruplar içi	242.27	197	1.74	26.93	.000*	I-III
Toplam	435.84	199				

*p<.001

Katılımcıların kayak için ayrılan süreye göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı kayak için ayrılan süreye sahip bulunan katılımcıların, rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına yönelik tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(2-197)=26.93$, $p<0.001$]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda, farklılığın 1 Hafta ve altı ($\bar{X}=5.10$) ile 2 Hafta ($\bar{X}=6.38$), 1 hafta ve altı ile 3 hafta ve üstü ($\bar{X}=6.55$) arasından kaynaklandığı bulunmuştur. Bu sonuçlara göre kayak için ayrılan süre arttıkça rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları anlamlı yükselme göstermektedir.

Tablo 8. Katılımcıların eğitim durumuna göre rekreasyonel akış deneyim puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapmalar

Eğitim Durumu	N	\bar{X}	Ss
Orta Öğretim	52	5.52	1.75
Ön lisans	50	5.86	1.35
Lisans ve Lisans Üstü	98	5.95	1.38
Toplam	200	5.82	1.48

Katılımcıların eğitim durumuna göre rekreasyonel akış deneyim puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapmalar Tablo 8 de verilmiştir. Rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları ortalamasının en yüksek olduğu eğitim durumunun lisans ve lisans üstü eğitim seviyesi olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Katılımcıların eğitim durumuna göre rekreasyonel akış deneyim puanlarına ilişkin tek yönlü ANOVA testi sonuçları

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p
Gruplar arası	8.41	2	3.278		
Gruplar içi	427.43	197	2.179	1.504	.225
Toplam	435.84	199			

$p<.05$

Katılımcıların eğitim durumuna göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları ortalamaları arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda farklı eğitim düzeylerine sahip katılımcıların rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına yönelik tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır [$F(2-197)= 1.286$, $p>0.05$]. Bu bulguya dayalı olarak, mevcut çalışma grubunda eğitim düzeylerinin rekreasyonel akış deneyimi yaşantısı bağımlılığında etkili bir değişken olmadığı söylenebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmada, rekreasyonel faaliyet olarak kayak sporu yapan bireylerin demografik özelliklerden cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu ve haftalık boş zaman faaliyetine katılım sıklığının rekreasyonel akış deneyimine etkisinin saptanması amaçlanmıştır. Bu bağlamda oluşturulan araştırma sorularına cevap aranmıştır.

Araştırmaya ait bulgular incelendiğinde, cinsiyete göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısının farklılık gösterdiği, erkek katılımcıların akış deneyimi puan ortalamalarının kadın katılımcıların puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Aydın (2021) tarafından yapılan infaz koruma memurlarının sportif serbest zaman ilgilenimleri ve psikolojik dayanaklılık düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan bir çalışmada da serbest zaman ilgilenimi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiş ve erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha yüksek ortalama

puana sahip olduğu belirlediği çalışma ile benzerlik göstermektedir. Curling sporuna katılan bireylerin rekreasyonel akış deneyimlerinin incelenmesi (Kül Avan, Şebin, Şebin ve Birinci, 2022) ve kapalı alan rekreasyon tesislerinde kullanıcıların akış deneyimi (Kaya, Metin ve Kozak, 2015) üzerine yapılan çalışmalarda ise kadın katılımcıların puan ortalamalarının erkek katılımcılara göre daha yüksek buluşlardır. Ayrıca Literatür incelendiğinde cinsiyet ile akış deneyimi arasında bir ilişki olmadığını destekleyen çalışmalar da bulunmaktadır (Sweetser & Wyeth, 2005; Ullén et al., 2012).

Medeni duruma göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısı incelendiğinde istatistiksel açıdan bir farklılık tespit edilememiştir. Güldür ve Yaşartürk (2020)'te yapmış oldukları çalışmalarında medeni durum değişkenleri ile rekreasyon etkinliklerinde elde edilen fayda arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır. Benzer şekilde Wu ve ark. (2021)'da cinsiyet, medeni durum, zihin akışı, algılanan zevk, öznel refah, daldırma ve kullanıcı niyetinde önemli bir farklılık bulamamışlardır. Kül Avan ve arkadaşları (2022) yapmış oldukları çalışmalarında medeni durum ile akış deneyimi arasında anlamlı bir farklılık tespit etmişlerdir.

Farklı yaş gruplarında bulunan katılımcıların rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına yönelik tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, katılımcıların yaşları arttıkça rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanların da anlamlı yükselme olduğu görülmektedir. Araştırma sonucu ile benzer şekilde Yapıcı vd., (2022) yapmış oldukları çalışmada yaş durumu arttıkça rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanları anlamlı yükselme göstermektedir. Fang ve Huang (2021) farklı yaş grupları için bir egzersiz teşvik sanal gerçeklik programının kullanılabilirlik ve akış deneyiminin karşılaştırılması çalışmalarında da benzer sonuçlar bulunmuştur.

Kayak için ayrılan süreye göre rekreasyonel akış deneyimi yaşantısının farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kayak için ayrılan süre arttıkça rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına ilişkin tutum puanlarında anlamlı yükselme görülmektedir. Novak, Hoffman ve Yung (2000)'e göre akış halinde olan insanlar tamamen bir faaliyet içerisindeyler. Akış deneyimi, zevk ve coşku duygusunu ortaya çıkardığından, faaliyetlere katılım akış motivasyonunu artırdığını belirtmişlerdir.

Farklı eğitim düzeylerine sahip katılımcıların rekreasyonel akış deneyimi yaşantısına yönelik tutum puanları ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Benzer çalışmalarda, eğitim durumu değişkenine göre değerlendirildiğinde eğitim seviyesinin farklılık göstermediği belirtilmiştir (Gön, 2020). Ayrıca bazı çalışmalarda ise burumun aksi de görülmektedir. Eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin aktivitelere katılımında daha bilinçli olduğu görülmektedir (Kül Avan vd., 2022).

Kayak etkinliğine katılan katılımcıların akış deneyimlerini araştırmak için yapılan bu çalışmada rekreasyonel amaçlı kayak sporu faaliyetine katılım gösterenlerin çeşitli demografik özellikleri incelenmiş olup, cinsiyet, yaş ve kayak etkinliğine katılım süreleri değişkenlerine göre rekreasyonel akış deneyimlerinin anlamlı farklılık gösterdiği, medeni durum ve eğitim durumu açısından katılımcıların akış deneyimi yaşantısına yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre rekreasyonel bir etkinlik olarak kayak faaliyetinde daha fazla akış deneyimi yaşadığı, 30 yaş ve üstü katılımcıların kayak faaliyetine yönelik daha fazla akış deneyimine sahip oldukları, kayak etkinliği için ayrılan süre arttıkça katılımcıların daha fazla rekreasyonel akış deneyimi yaşadıkları görülmektedir.

Yapılan çalışmalarda genelde etken katılım gerektiren rekreasyon akış deneyimi incelenmiş olup, ileride yapılacak çalışmalarda edilgen katılım gerektiren rekreasyonel akış deneyimi incelenebilir. Ayrıca Akış deneyimine engel teşkil eden faktörlerde incelenebilir.

KAYNAKLAR

- Aslan, Ş. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Eğitim Yayınevi.
- Axelsen, M. (2009). The power of leisure: "I was an anorexic; I'm now a healthy triathlete". *Leisure Sciences*, 31(4), 330-346.
- Aydın, E. (2021). İnfaz koruma memurlarının sportif serbest zaman ilgilenimi ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi.
- Ayhan, C., Eskiler, E., & Soyer, F. (2020). Rekreatyonel katılımcılarda akış deneyiminin ölçülmesi: Ölçek geliştirme ve doğrulama. *Journal of Human Sciences*, 17(4), 1297-1311. <https://doi.org/10.14687/jhs.v17i4.6105>
- Başaran, Z. (1998). *Türk spor örgütlenme sürecinde rekreasyon anlayışı ve bugünkü uygulanabilirliği*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1-54, 38-96.
- Chen, H. (2006). Flow on the Net—detecting Web Users Positive Affects and Their Flow States. *Computers in Human Behavior*, 22(2), 221-233.
- Cheng, T. M., Hung, S. H., & Chen, M. T. (2016). The influence of leisure involvement on flow experience during hiking activity: Using psychological commitment as a mediate variable. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 21(1), 1-19.
- Collins, A. L., Sarkisian, N., & Winner, E. (2009). Flow and happiness in later life: An investigation into the role of daily and weekly flow experiences. *Journal of Happiness Studies*, 10(6), 703- 719.
- Csikszentmihalyi, M. (1975). *Beyond boredom and anxiety: the experience of play in work and leisure*. In. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Csikszentmihalyi, M. (1977) *Beyond Boredom and Anxiety*. Jossey-Bass, San Francisco.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: the psychology of optimal experience (Vol. 1990)*. New York: Harper & Row.
- Decloe, M. D., Kaczynski, A. T., & Havitz, M. E. (2009). Social participation, flow and situational involvement in recreational physical activity. *Journal of Leisure Research*, 41(1), 73-91.
- Demiray, U. (1987). *Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Boş Zamanları Değerlendirme Eğilimleri, Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme)*. Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Esteban Millat, I., Martínez-López, F. J., Huertas-García, R., Meseguer, A., & Rodríguez-Ardura, I. (2014). Modelling students' flow experiences in an online learning environment. *Computers & Education*, 71, 111-123.
- Fang, Y. M., & Huang, Y. J. (2021). Comparison of the usability and flow experience of an exercise promotion virtual reality programme for different age groups. *Behaviour & Information Technology*, 40(12), 1250-1264.
- Gön, İ. (2020). *Akış kuramının dijital oyun kullanıcılarının satın alma davranışı üzerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Galatasaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Guo, Y. M., & Poole, M. S. (2009). Antecedents of flow in online shopping: a test of alternative models. *Information Systems Journal*, 19(4), 369-390.
- Güldür, B. B., Yaşartürk, F. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımındaki fayda ve yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 6(2), 495-506.
- Hausman, A. V., & Siekpe, J. S. (2008). The effect of web interface features on consumer online purchase intentions. *Journal of Business Research*, 62(1), 5-13.
- Heo, J., Lee, Y., McCormick, B. P., & Pedersen, P. M. (2010). Daily experience of serious leisure, flow and subjective well-being of older adults. *Leisure Studies*, 29(2), 207–225.
- Hoffman, D. L., & Novak, T. P. (2009). Flow online: lessons learned and future prospects. *Journal of Interactive Marketing*, 23(1), 23-34
- Huang, H., & Humphreys, B. R. (2012). Sports Participation and happiness: Evidence from US microdata. *Journal of Economic Psychology*, 33(4): 776-793.
- Iwasaki, Y. (2007). Leisure and quality of life in an international and multicultural context: What are major pathways linking leisure to quality of life?. *Social indicators research*, 82(2), 233-264.
- Karaküçük, S. (1999). *Rekreasyon boş zaman değerlendirme*. (Altıncı Baskı). Ankara: Bağırman Yayınevi.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, B., Metin, T., & Kozak, M. A. (2015). Kapalı rekreasyon tesislerinde kullanıcıların akış deneyimi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 2(2), 6-25.
- Koçan, N. (2007). Geleneksel sporlarımızdan cirit rekreasyon amacı ile günümüze uyarlanması. *Spor Yönetimi ve Bilgi teknolojileri Dergisi*, 2(1), 31-39.
- Koufaris, M. (2002). Applying the technology acceptance model and flow theory to online consumer behavior. *Information Systems Research*, 13(2), 205-223.
- Kul Avan, S., Şebin, K., Şebin, H., & Birinci, M., C. (2022). Investigation of Recreational Flow Experiences of Individuals Participating in Curling Sport, *Anatolia Sport Research*, 3(3): 1-8.

- Lee, S. M., & Chen, L. (2010). The impact of flow on online consumer behavior. *Journal of Computer Information Systems*, 50(4), 1-10.
- Mannell, R. C., Zuzanek, J., & Larson, R. (1988). Leisure states and “flow” experiences: Testing perceived freedom and intrinsic motivation hypotheses. *Journal of Leisure Research*, 20(4), 289-304.
- Nakamura, J., & Csikszentmihalyi, M. (2014). *The Concept of Flow*. In *Flow and the foundations of Positive Psychology* (pp. 239-263). Dordrecht: Springer. https://doi.org/10.1007/978-94-017-9088-8_16
- Novak, T. P., Hoffman, D. L., & Yung, Y.-F. (2000). Measuring the customer experience in online environments: a structural modeling approach. *Marketing Science*, 19(1), 22-42.
- Omodei, M. M., & Wearing, A. J. (1990). Need satisfaction and involvement in personal projects: Toward an integrative model of subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(4), 762.
- Özkan, B. (1983). Kıyı rekreasyonu değerlendirme ölçütleri ve bunlara ilişkin yöntemin Kuzey Ege kıyılarında uygulanması üzerinde araştırmalar. *Tübitak Doğa Tarım ve Ormanlık*, 7 (1).
- Parker, S. (1971). *The future of world and leisure*, London: Mac Gibbmon & Kee.
- Patry, D. A., Blanchard, C. M., & Mask, L. (2007). Measuring university students' regulatory leisure coping styles: Planned breathers or avoidance?. *Leisure Sciences*, 29(3), 247-265.
- Patterson, I., & Pegg, S. (2010). *Marketing the leisure experience to baby boomers and older tourists*. *Marketing of Tourism Experiences*. (Ed: N. Scott, E. Laws ve P. Boksberger), ss. 156-175. New York: Routledge.
- Sevil, T. (2012). *Boş zaman ve rekreasyon: Kavram ve özellikler*. Eskişehir: Anadolu.
- Sweetser, P., & Wyeth, P. (2005). GameFlow: a model for evaluating player enjoyment in games. *Computers in Entertainment (CIE)*, 3(3), 3-3.
- Şener, A., Terzioğlu, R. G., & Karabulut, E. (2007). Life satisfaction and leisure activities during men's retirement: a Turkish sample. *Aging and Mental Health*, 11(1), 30-36.
- Uğurlu, M. F., Şakar, M., & Bingöl, E. (2015). Spor yapan ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ ve mutluluk düzeylerinin karşılaştırılması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(17), 461-469.
- Ullén, F., de Manzano, Ö., Almeida, R., Magnusson, P. K., Pedersen, N. L., Nakamura, J., ... & Madison, G. (2012). Proneness for psychological flow in everyday life: Associations with personality and intelligence. *Personality and Individual Differences*, 52(2), 167-172.
- Wöran, B., & Arnberger, A. (2012). Exploring relationships between recreation specialization, restorative environments and mountain hikers' flow experience. *Leisure Sciences*, 34(2), 95-114.
- Wu, S. H., Wei, N. C., Hsu, H. C., & Pu, T. C. (2021). Exploring the intention of visiting the museum using immersive virtual reality technique and flow experience. *International Journal of Organizational Innovation (Online)*, 14(1), 25-40.
- Yang, S., Lu, Y., Wang, B., & Zhao, L. (2014). The benefits and dangers of flow experience in high school students' internet usage: the role of parental support. *Computers in Human Behavior*, (41), 504-513.
- Zhou, T. (2013). The effect of flow experience on user adoption of mobile TV. *Behaviour & Information Technology*, 32(3), 263-272.

FİNANSAL FAİR PLAY KURALLARININ DİJİTAL EKONOMİ İLE İLİŞKİSİ

“The Relationship of Financial Fair Play Rules with the Digital Economy”

Didem TÜRKELİ¹ & İbrahim Fatih YENEL²

DERLEME

Tarihçe

Yayın Geliş Tarihi: 2 Ocak 2023

Kabul Tarihi: 6 Şubat 2023

Online Yayın Tarihi: 30.04.2023

DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/anatoliar.40>

Yazarlarla İletişim

1- (Sorumlu Yazar) Gazi Üniversitesi Spor Yönetim Bilimleri Programı, Ankara, Türkiye
didem.turkeli@gazi.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-7718-2947>

2- Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Yöneticiliği Bölümü, Ankara, Türkiye
fyenel@gazi.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0001-9480-2087>

Yazar Katkıları

Tüm yazarlar çalışmanın konseptine ve tasarımına katkıda bulundu.

Finansman

Bu çalışma herhangi bir kurum/kuruluştan maddi destek almadı.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan ediyorlar.

Şeffaflık

Yazarlar, çalışmada hiçbir hayati özelliğin ihmal edilmediğini, dürüst, doğru ve şeffaf bir anlatım ile raporlaştırdığını ve herhangi bir tutarsızlık olmadığını beyan etmişlerdir.

Etik

Bu çalışmada bilimsel etik kriterlerine uyulmuştur.

Referans Gösterimi

Türkeli, D., & Yenel, İ. F. (2023). Finansal Fair Play Kurallarının Dijital Ekonomi İle İlişkisi, Anatolia Sport Research, 4(1): 44-52.

Copyright © 2023 by Anatolia Sport Research

ÖZET

Amaç: Finansal Fair Play (FFP) UEFA tarafından oluşturulmuş futbol kulüplerinin mali yapılarını düzenlemeyi amaçlayan kurallar bütünüdür. Dijital ekonomi dijital ortamda gerçekleştirilen (havale, EFT, fon transferi gibi) işlemlerdir. Bu araştırma, finansal fair play kurallarının dijital ekonomi ile ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Materyal ve Metod: Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Dijital ekonomiye kripto paraların entegre edilmesiyle birlikte fan token kullanımı ortaya çıkmıştır. Bu durum kulüplerin gelir kalemlerine ek olarak yansımakta ve kulüpler fan tokeni gelir yaratıcı faktör niteliğinde kullanmaktadır.

Sonuç: Finansal Fair Play kurallarının UEFA'ya ve dolayısıyla Türkiye Futbol Federasyonunu da bağlı olması ile birlikte FFP kuralları yalnızca futbol branşını kapsamaktadır. Bu nedenle Türkiye'de FFP kuralları kapsamında 14 kulüp süper lig, 11 kulüp 1. lig, 8 kulüp 2. lig ve 2 kulüp 3. lig olmak üzere toplamda 35 futbol kulübünün yeni gelir kalemi olarak fan tokena sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Fair Play, Dijital Ekonomi, Fan Token, Spor

ABSTRACT

Aim: Financial Fair Play (FFP) is a set of rules aimed at regulating the financial structures of football clubs established by UEFA. Digital economy is the transactions (such as money order, EFT, fund transfer) carried out in the digital environment. This research aims to examine the relationship between financial fair play rules and the digital economy.

Material and Methods: In this study, document analysis, one of the qualitative research methods, was used.

Findings: With the integration of cryptocurrencies into the digital economy, the use of fan tokens has emerged. This situation is reflected in addition to the income items of the clubs and the clubs use the fan token as an income generating factor.

Results: FFP rules only cover the football branch, as the Financial Fair Play rules are dependent on UEFA and therefore the Turkish Football Federation. For this reason, it has been concluded that within the scope of FFP rules in Turkey, a total of 35 football clubs, including 14 clubs in the super league, 11 clubs in the 1st league, 8 clubs in the 2nd league and 2 in the 3rd league, have fan tokens as a new revenue item.

Keywords: Financial Fair Play, Digital Economy, Fan Token, Sport

GİRİŞ

Günümüzde sporun yeri insan hayatında oldukça önemli bir yere sahiptir. Geçmiş yıllarda hobi ve sağlıklı yaşam için yapılan spor, son yıllarda farklı bir boyut kazanarak ticaret için yapılmaya özelliğini de taşımaktadır. Böylelikle spor başlı başına ticari bir piyasa haline gelmiştir. Türk Dil Kurumu (TDK, 2022), piyasayı “*Satıcıların mal satmak için bir araya geldiği yer, pazar.*” olarak tanımlamaktadır. Spor piyasası mal satımı dışında hizmet satımı da gerçekleştirdiğinden diğer sektörlerden ayrılmaktadır. Örneğin, bir kişi spor salonuna gidip aylık/yıllık kayıt oluşturduğunda almış olduğu fiziksel bir ürün yoktur fakat salon kullanımına yani hizmete ödeme yapmaktadır.

Spor piyasasında birçok branş etkin rol oynarken şüphesiz en büyük payın ise futbol alanında olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Futbol, kimi zaman oyuncuların mücadeleleri ya da gol sevinçleri ile kimi zaman taraftarların hazırlanmış oldukları destekleyici pankartlar ya da bayraklar ile görsel şölen sunan ve bu şölene kulüp, oyuncu, taraftar ve izleyiciyle bir bağ kurarak bütünleşmiş çok yönlü branş olma özelliğindedir. Bu çok yönlülük beraberinde arz ve talep ihtiyaçlarını gündeme getirerek futbolu bir spor dalı olmanın yanında bir piyasa haline dönüştürmüştür.

Futbolun oluşturduğu devasa piyasa futbol kulüpleri içerisinde adil olmayan rekabeti ve en önemlisi gelir gider açıkları gibi bir çok problemi de beraberinde getirmiştir. Bu kötü gidişatı durdurmak için Avrupa Futbol Federasyonları Birliği (UEFA) Kulüp Lisans Kriterleri başlığı altında sportif, altyapı, personele ilişkin ve idari, hukuki ve mali kriterler belirleyerek kulüpleri belirli bir standart içerisinde adil ve sürdürülebilir bir rekabet ortamı yaratmayı hedeflemektedir. Hedefleri doğrultusunda UEFA, gelişen teknoloji ve imkanlar ile mali kriterler yetersiz kalmış ve genişletilerek Finansal Fair Play Kurallarını oluşturmuştur (Aktaş ve Mutlu, 2016).

Finansal fair play, 2009 yılında UEFA İcra Kurulu tarafından futbolun daha kaliteli şartlarda işlemesine yönelik olarak ve oy birliğiyle kabul edilmiş kurallar bütünüdür (Katrıcı, 2014). Finansal fair play, kulüplerin ekonomik yönden daha doğru ve güvenilir yönetilebilmesi için birtakım somut kurallar ve kısıtlamaların olması gerektiğini belirtmektedir (Efe, 2020). Bu bağlamda gelir gider dengesinin sağlanması, ödenmemiş borcun olmaması, transferlere uygun harcama yapılması gibi finansal yapıyı düzenlemeye yönelik kurallar getirilmiştir.

Finansal diğer adıyla mali yapının geçmişi incelendiğinde madeni paralar ve kağıt paralar uzun yıllar ödeme aracı olarak kullanılmıştır. Ancak Dünya’daki teknolojik gelişim ile var olan ödeme araçlarının 1900 yıllarda internet sisteminin gelişimiyle ve ticaretin daha büyük alana yayılmasıyla birlikte yeni ödeme araçları arayışları devam etmiştir. Artan dijitalleşme ile birlikte ödeme kanalları da dijitalleşme yoluna girmiştir. Böylelikle klasik ödeme sisteminden dijitalleşen ödeme sistemine geçiş yapılmış ve bankalar aracılığıyla sisteme dijital para kavramı eklenmiştir. Hızlı ve takip edilebilir olmasıyla elektronik ödeme araçlarının (havale, EFT, fon transferi gibi) kullanımı yaygınlaşmıştır.

Finansal yapıdaki bu gelişim ve dönüşümler her geçen gün dijitalleşen ekonomi kavramını yenileyerek farklı boyutlara ulaşmaktadır. Don Tapscott (1996) dijital ekonomi kavramını; dijitalleşme, bilgi, sanallaştırma, ağlar arası iletişim, yenilik ve küreselleşme şeklinde açıklamıştır. Literatüre kazandırılan bu yeni kavram ile yenilenen ve küreselleşen ekonomi sonucunda madeni, kağıt ve dijital paraların yanı sıra 2000’li yılların başında yeni bir para çeşidi olarak kripto para kavramı literatüre eklenmiştir.

Kriptografi yani şifreleme biliminden adını alan kripto para üretimi blok zincir teknolojisi kullanılarak üretilmektedir. Şifreleme sisteminin kullanılması, yeni kripto para üretimini kontrol etmek, işlemleri güvence altına almak ve doğrulanmak gibi nedenlere dayanmaktadır. Kripto paraları diğer para birimlerinden ayıran en büyük özellik merkezi bir otoriteye bağlı olmamasıdır. Yani kripto paraları kontrol eden bir merkez bankası veya başka bir otorite bulunmamaktadır (WEB-1, 2022).

Paradaki bu gelişim ve dönüşüm ile piyasa kaynakları daha verimli kullanma ve yeni kaynak yaratma gibi birçok etken ile finansal fair play kuralları amaçları doğrultusunda arz ve talepleri karşılaştırmak ve en önemlisi gelir gider eşitliğini sağlamak için birçok çalışma başlatılmıştır. Bu nedenle bu çalışma finansal fair play kurallarının dijital ekonomi ile ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır.

Finansal Fair Play Kuralları

Futbol, saha sınırları içinde sınırlı kalmayarak saha dışında da faaliyetler sürdürmesiyle bütün ekonomilerden ayrılarak kendine yeni bir ekonomi alanı oluşturmuştur. Futbol ekonomisi içerisinde şirket haline dönüşen kulüpler daha fazla kar elde etmek isterken, büyüme adı altında yüksek fiyatlı yatırımlar, oyuncu transferleri ve gereksiz borçlanmalar gibi işlemlerle gelir gider dengesini sağlayamamıştır. Kulüplerin bu kötü finansal tabloları ile büyümeleri imkansız bir hale gelerek iflas eşiğine kadar gelinmiştir (Akşar ve Merih, 2006).

Futbol ekonomisindeki kötü gidişatı yok etmek, futbolun uzun vadede uygulanabilir ve finansal sürdürülebilirliğini sağlamak için gelir gider kalemlerini dengelemek ve futbol kulüplerine daha adil, şeffaf ve güvenilir bir rekabet ortamı yaratmayı isteyen ve bu amaçla çalışma başlatan UEFA, 2009 yılında Yürütme Komitesi tarafından onaylanan Finansal Fair Play (FFP) kavramını literatüre kazandırmıştır. FFP kurallarının ilki 2010 yılında hazırlanmış fakat kulüplere hazırlık süreci tanıyarak uygulamaya 2013-2014 sezonunda başlatılmıştır (Terci, 2019).

FFP kurallarının konfederatif bir yapıda olması yerel federasyonları saf dışı bırakmamakta aksine yürütücülük görevini yerel federasyonlara yüklemektedir. Türkiye’de bu görev Türkiye Futbol Federasyonu bünyesinde faaliyette bulunan Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir (TFF, 2019).

FFP kuralları 2010 yılında genel çerçevesini açıklamıştır. FFP kurallarının başlıca hedefleri şu şekilde sıralanmaktadır (UEFA, 2015):

- Futbol kulüplerinin finansal yapısını daha disiplinli ve rasyonel hale getirmek.
- Transfer ücretleri, futbolcu maaşları üstündeki baskıyı azaltmak ve enflasyon etkisini sınırlandırmak.
- Kulüpleri kendi gelirleriyle rekabet etme konusunda harekete geçirmek.
- Altyapı yatırımlarını ve genç oyuncu yetiştirmeye yönelik faaliyetleri teşvik etmek.
- Avrupa futbol kulüplerinin uzun ömürlü olmalarını sağlamak.
- Kulüplerin borçlarını zamanında ödeyebilecekleri bir finansal yapı temin etmek.

2010 yılında FFP kuralları onaylanmış ve bir yıl sonra ilk uygulamalar başlamıştır. Uygulanan ilk FFP kuralı UEFA’nın düzenlediği organizasyonlara katılma hakkı kazanan takımların diğer kulüplere, oyuncularına borçlu olmadıklarını ve o döneme ait vergi borcunun bulunmadığına dair belgelenmesi ile ilgilidir. 2013 yılında kulüpler başabaş kuralıyla değerlendirilmeye başlamıştır. Başabaş kuralı, gelir gider dengesini ifade etmekte, kulüpleri borçsuz bir yapı ve adil rekabet ortamı yaratmayı amaçlamaktadır. UEFA Kulüp Finansal Kontrol Kurulu, (UEFA Club Financial Control Body) UEFA

organizasyonlarına katılma hakkı kazanan takımları FFP kuralları kapsamında değerlendirilir, kriterlere uymayan takımlara yaptırımlar uygulanmaktadır. 2014 yılında ilk uygulama ve yaptırımlar gerçekleşmiştir (Saban ve Demirci, 2016).

FFP kuralları her zaman olumlu bir şekilde karşılanmayıp Avrupa futbolu kamuoyunda sıklıkla gündeme gelerek çeşitli eleştiriler de almaktadır. FFP kurallarının hukuki boyutu ve kuralların uzun vadede hedeflenen sonuçlara ne denli ulaşıldığı konusu da gündeme gelmiştir. Başabaş kuralı gereği yöneticiler ve kulüp sahipleri tarafından aktarılan fonların gelir olarak kabul edilmemesinin serbest piyasa ekonomisiyle çeliştiğine ilişkin görüşler bulunmaktadır. Başabaş kuralının içeriğinde tutarsızlığın olduğu görüşü de bir başka eleştiri konusudur. Sermaye sahiplerinin finansal yapıya etkilerinin sınırlandırılması ve çeşitli sektörlerden fon transferinin kısıtlanması adil bir rekabet ortamı oluştururken diğer taraftan da kulüp borçlarının artmasına sebep olmaktadır (Vöpel, 2011).

UEFA'nın iki ana müsabakası olan Şampiyonlar Ligi ve Avrupa Ligi'nde yer almak isteyen herhangi bir futbol kulübü, ulusal federasyonlarından belirli kriterleri karşıladığına ilişkin bir lisans almalıdır. Finansal fair play kuralları incelendiğinde, temel şart, gösterge şartları ve ek göstergeler olmak üzere üç ana başlık altında oluşturulmuş ve bu kurallara uyulmaması durumunda yaptırımlara tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Finansal Fair Play Kuralları ve Yaptırımları (2019 yılı TFF Kulüp Lisans ve Mali Fair Play Talimatından uyarlanmıştır.)

	KURAL	AÇIKLAMA	YAPTIRIM
Temel Şart	Denk Hesap Şartı	Gelir ve gider kalemleri denk olmalıdır.	Para cezası, puan silme, UEFA gelirlerine el koyma, UEFA maçlarından men, transfer yasağı, UEFA turnuvalarından men, uyarı.
Gösterge Şartları	İşletmenin Devamlılığı	Denetçi görüşü şartlı veya olumsuz olmamalıdır.	Mevcut finansal bilgilerin ve ileriye dönük bir yıllık güncel bütçelenmiş finansal bilgilerin istenmesi.
	Eksi Öz Sermaye	Öz sermaye negatif olmamalıdır.	Mevcut finansal bilgilerin ve ileriye dönük bir yıllık güncel bütçelenmiş finansal bilgilerin istenmesi.
	Vadesi Geçmiş Borçlar	Vadesi geçmiş borç bulunmamalıdır.	Mevcut finansal bilgilerin ve ileriye dönük bir yıllık güncel bütçelenmiş finansal bilgilerin istenmesi.
Ek Göstergeler	Ücret Giderleri/ Gelir	Çalışanlara ödenen ücret gelirlerin %70'ini aşmamalıdır.	Ek bilgi talep edilmesi.
	Net Borç/Gelir	Net borç gelirlerin %100'ünü aşmamalıdır.	Ek bilgi talep edilmesi.

UEFA (2010) tarafından açıklanan FFP kurallarının en önemli unsuru başabaş kuralı olarak kabul görmüş ve bu kuralın 2013/2014 sezonu itibariyle uygulamaya geçileceği ifade edilmiştir. UEFA'nın kuralları uygulama konusunda bazı esneklikler söz konusu olup, 2013/2014 sezonunun uygulama yılı olarak seçilmesinin temel sebebi kriterlere uyum sağlama hususunda kulüplere zaman tanımaktır (Saban ve Demirci, 2016).

FFP kuralları kabul edildiği tarihten uygulamaya geçildiği tarihe kadar eleştiri içerikli çalışmalara konu olmuştur. Peeters ve Syzmanski (2012), FFP kuralları gibi kısıtlamaların İngiltere Premier Liginde yer alan futbol kulüpleri üzerinde rekabeti etkileyeceği ve oyuncu maaşlarını olumsuz olarak etkileyeceğini belirtmiştir. Long (2012), FFP kurallarının rekabet uygunluğunu incelemiş ve uygulamanın rekabeti engelleme riski nedeniyle Avrupa futboluna fayda sağlamasından daha çok zarar getireceğini savunmuştur. Bir diğer eleştiri ise FFP kurallarıyla büyük takımlar ile küçük takımlar arasındaki ekonomik farkın giderek açılacağı yönünde olmuştur. Başka bir ifadeyle rekabet gücünün küçük takımların aleyhine büyük takımların ise lehine sonuçlanacak bir uygulama olduğu yönündedir (Özevin, 2017).

Futbol kulüpleri finansal fair play kuralları çerçevesinde var oluşlarını sürdürebilmek ve hayati önem taşıyan gelir kalemlerine bakıldığında; gişe, sponsorluk ve reklam, yayın hakları, ticari faaliyetler, diğer faaliyet gelirleri, oyuncu lisansının elden çıkarılmasından kaynaklanan karlar, maddi duran varlıkların elden çıkarılmasından kaynaklanan gelirler, finansal gelirler, parasal olmayan krediler, ilişkili taraflarla yapılan gerçeğe uygun değer üzerindeki gelir işlemleri ve kulübe ilişkin olmayan futbol dışı işlemlerden kaynaklanan gelirler gibi birçok gelir kalemi bulunmaktadır (WEB-2, 2022). Globalleşen dünya ile birlikte kulüpler gelir kalemlerine bir yenisini daha ekleyerek gelir kalemlerinde kripto para kullanımını başlatmışlardır.

Dijital Ekonomi

Son yıllarda internetin birçok alanda yaygın olarak kullanılması ile dijital ortamda gerçekleştirilen ticari işlemlerin oluşması ve yaygınlaşması dijital ekonomi kavramını ortaya koymuştur. Dünya genelinde dijital ekonomi terimi yerine tekonomi, enformasyon ekonomisi (information economy), ağ ekonomisi (network economy), bilgi ekonomisi (knowledge economy), ağırlıksız ekonomi (weightless economy) ve yeni ekonomi (new economy) terimleri de kullanılmaktadır (Master Özcan, 2016).

Dijitalleşme süreci birçok ürün ve hizmetin yaşam döngüsünü çok hızlı bir şekilde kolaylaştırırken, yeni ve dijital olarak gelişen ürün ve hizmetler çok hızlı bir şekilde küresel ölçekte pazarlanabilir konuma gelmektedir. Artan rekabet ortamında futbol kulüplerinin finansal potansiyellerini artırmak için yararlanabilecekleri futbol pazarlama girişimleri olduğu gibi, birçok sektörü futbola dahil ederek nakit akışı sunan futbol pazarlama girişimleri de bulunmaktadır. Futbol yoluyla pazarlama kavramı, "bireylerin veya işletmelerin ürünlerini pazarlamak için sporu kullanması veya hem doğrudan hem de dolaylı olarak potansiyel müşterilerin dikkatini çekmenin bir yolu olarak futbol kullanması" olarak tanımlanabilir (Serarslan, 2020). Dijital finansal yatırım işletmelerinin hedef kitleleri ile etkileşimini artırmak ve dijital yatırımcı portföyünü genişletmek için son yıllarda çeşitlenen dijital finansal kaynaklar futbol üzerinden pazarlamanın konusu haline gelmiştir. Sonuç olarak, "token", bir yatırımcı olarak hem kulübün hem de taraftarın para veya belirli ayrıcalıklar kazanabileceği dijital bir yatırım aracı olarak futbol aracılığıyla pazarlamada kullanılmaya başlamıştır (Demirtaş ve Orçun, 2022).

Fan Token

Token, ödeme, menkul kıymet ve hizmet tokenları olmak üzere üç ana gruptan oluşmaktadır (Çokmutlu ve Kılıç, 2022; Özçelik ve Süsay, 2022). Kelime anlamı olarak bakıldığında token, jeton, kupon ve simge gibi anlamlara gelmektedir (Cambridge Dictionary, 2022). Ürün, servis ya da hizmetlere öncelikli erişim veya daha düşük bedelle kullanım gibi avantajlar sunan hizmet tokenlarından biri olan fan token (utility tokens) yatırım almak isteyen şirketlerin de ilgisini çekmektedir. Fan tokenlar, taraftarların destekledikleri takımlarıyla doğrudan etkileşim kurmasına ve uygulamalar aracılığıyla hem ödüllere hem de deneyimlere erişmesine olanak sağlayan dijital varlıklardır (WEB-3, 2022).

Dünyada ilk fan token uygulama örneği 2019 yılında İtalya futbol takımı olan Juventus spor kulübü ile Socios.com dijital platformu iş birliği ile gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de ise yine 2019 yılında Socios.com dijital platformu ile anlaşarak fan token üretimini başlatan Galatasaray ilk uygulama örneği olarak gösterilmektedir (WEB-4, 2022).

Şekil 1. Fan token logo örnekleri (Socios.com)

Dünya’da futbol branşında fan token sahibi olan kulüpler incelendiğinde; Rangers (RFT), İspanya Milli Futbol Takımı (SNFT), Peru Milli Futbol Takımı (FPFT), Brezilya Milli Futbol Takımı (BFT), AC Milan (ACM), Apollon Limassol FC (APL), Arjantin Futbol Federasyonu (ARG), Arsenal FC (AFC), AS Monaco FC (ASM), AS Roma (ASR), Aston Villa (AVL), Atlas FC (ATLAS), Atletico de Madrid (ATM), Bali United (BALI), Bologna FC (BFC), BSC Genç Erkekler (YBO), CA River Plate (CARP), Chivas (CHVS), Clube Atletico Mineiro (GALO), Corinthians (SCCP), CR Vasco da Gama (VASCO), Crystal Palace FC (CPFC), EC Bahia (BAHIA), Everton Futbol Kulübü (EFC), FC Barcelona (BAR), FC Porto (PORTO), Flamengo (MENGO), Fluminense (FLU), Fortuna Sittard (FOR), GNK Dinamo Zagreb (DZG), İnter Milan (INTER), İtalya Milli Takımı (ITA), Juventus (JUV), Kulüp Atletico Independiente (CAI), Leeds United FC (LUFC), Legia Varşova (LEG), Levante U.D. (LEV), Manchester City FC (CITY), Millonarios FC (MFC), Napoli (NAP), Novara Calcio (NOV), Paris Saint-Germain (PSG), Persib Bandung (PERSIB), Persija Jakarta (PRSJ), Portekiz Milli Takımı (POR), Racing Club (RACING), Real Sociedad (RSO), Santos FC (SANTOS), Santos Laguna (SAN), Sao Paulo FC (SPFC), SC Internacional (SACI), Sevilla FC (SEVILLA), Sint-Truidense Voetbalvereniging (STV), SL Benfica (BENFICA), Sociedade Esportiva Palmeiras (VERDAO), SS Lazio (LAZIO), Tigres (TIGRES), Udinese Calcio (UDI), Universidad de Chile (UCH), Valencia CF (VCF) gibi taraftar tokenları bulunmaktadır.

Türkiye’de futbol spor kulüpleri ve sahip oldukları fan tokenlar; Alanyaspor (ALA), Fenerbahçe (FB), Galatasaray SK (GAL), Gaziantep FK (GFK), İstanbul Başakşehir FK (IBFK), Göztepe SK (GOZ), Samsunspor (SAM), Trabzonspor (TRA), Adanaspor (ADANA), Afjet Afyonspor (AFYON), Ankaragücü (ANKA), Bodrumspor (BDRM), Bursaspor (TMSH), Denizlispor (DNZ), Eskişehirspor (ESES), Fatih Karagümrük SK (FKSK), Gençlerbirliği (GBSK), Karşıyaka (KSK), Kocaelispor (KSTT), Adana Demirspor (DEMİR), Sakaryaspor (SKRY), Kayserispor (KYSR), Sivasspor (SIV), Diyarbakirspor (DIYAR), Erzurumspor (ERZ), Balıkesirspor (BLKS), Şanlıurfaspor (URFA), Yeni Malatyaspor (YMS), Rizespor (RIZE), Giresunspor (GRS), Antalyaspor (AKREP), Vanspor (VAN), Hatayspor (HATAY), Tuzlaspor (TUZLA), Düzcüspor (DUZCE) gibi birçok spor kulübünün taraftar tokenları kullanıcılar tarafından işlem görmektedir (WEB-5, 2022; WEB-6, 2022; WEB-7, 2022; WEB-8, 2022).

Fan token uygulaması her geçen gün daha fazla kitle tarafından tanınırken sadece futbol alanında sınırlı kalmayıp basketbol, motor sporları, tenis, buz hokeyi, Amerikan futbolu, ragbi gibi spor

branşlarını da bünyesine almıştır. Basketbolda LA Lakers, New Orleans Pelicans, NY Knicks ve Boston Celtics gibi kulüpler yer alırken, motor sporlarında fan token üreten ilk Formula 1 takımları Aston Martin ve Alfa Romeo olmuştur (WEB-11). Buz hokeyinde Pittsburgh Penguins, Washington Capitals, New York Rangers ve LA Kings gibi takımlar yer almaktadır. Amerikan futbolunda LA Rams, Cleveland Browns, LA Chargers ve Atlanta Falcons gibi kulüplerin de fan tokenları olduğu görülmektedir. Son olarak ragbi branşında ise Harlequins, Leicester Tigers ve Stade Français Paris gibi kulüpler de fan tokenlara sahiptir (WEB-8).

Günümüzde fan token uygulaması destekledikleri takımlarıyla doğrudan etkileşim kuran taraftarlar arasında hızla yaygınlaşmaktadır. Ayrıca fan tokenlar spor kulüpleri için yeni gelir kaynağı sağlaması sebebiyle de kulüpler tarafından tercih edilen alternatif yeni bir yatırım aracına dönüşmüştür.

Taraftarlar açısından fan tokenlar, platform aracılığıyla takım için yapılacak anketlerde (takım otobüsü giydirme, sahaya çıkış müziği, gol müziği vb.) oy kullanıp söz sahibi olma, müsabakalara özel vip bilet imkanı, özel düzenlenen etkinliklere katılma, oyuncularla görüntülü veya mesaj yoluyla tanışma gibi avantajlar sağlamaktadır. Diğer taraftan fan tokenlar kulüpler için taraftar etkileşimini maksimum seviyeye ulaştırarak hem taraftarlarının desteklerini doğrudan görme hem de fan token gelirleri ile kulüp gelir kalemini pozitif yönde etkilemektedir (Koç ve Tüfekçi, 2022).

Fan tokenlar sınırlı sayılı varlıklardır. Kulüp ile dijital platform arasında yapılan sözleşme kapsamında taraftar büyüklüğü fan token sayısını belirlemektedir. Bu sayı hiçbir zaman ilk açıklanan toplam arzdan fazlası olmama koşulunu taşımaktadır. İlk çıkış fiyatı her taraftarın erişimi için düşük fiyatlı olarak piyasaya sürülmekte, piyasaya sürüldükten sonra sınırlı sayıdaki varlıkların yeni fiyatı taraftarların arz talep doğrultusunda tekrar oluşmaktadır. Arz talep sonrasında oluşan yeni fiyat piyasaya çıkış fiyatından daha düşük ya da daha yüksek olabilir (WEB-9). Bu fan token alım satım işlemleri de Socios, Paribu, Bitci ve Binance gibi dijital platformlar aracılığıyla sağlanmaktadır.

6493 Sayılı Kanun Kapsamında Kripto Varlıklar

Kripto varlıklar, Türk mevzuatında 16 Nisan 2021 tarih ve 31456 sayılı Resmi Gazetede Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasından yayınlanan “Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik” çerçevesinde yer almaktadır. Türk mevzuatındaki önemi ilk defa kripto varlık tanımının yapılmasına ilişkin olmasıdır. Bu mevzuatın 3. maddesinde “... *kripto varlık, dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan, ancak itibari para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası aracı olarak nitelendirilmeyen gayri maddi varlıkları ifade eder.*” şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıca “*Kripto varlıklar, ödemelerde doğrudan veya dolaylı şekilde kullanılamaz.*” ve “*Kripto varlıkların ödemelerde doğrudan veya dolaylı şekilde kullanılmasına yönelik hizmet sunulamaz.*” ifadeleri de yönetmelik kapsamında belirtilmektedir. Bu kapsam gereği fan tokenların kripto varlık sınıfına girmesi bu türde bir kripto varlığın kripto para borsalarında alınıp satılması ya da el değiştirmesi yönünde illegal bir durum söz konusu olmasa da bunlarla herhangi bir mal veya hizmet alım satım işlemi gerçekleştirilemez. Bu yönetmelik hükümleri Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı tarafından yürürlükte tutulmasıyla 30 Nisan 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Dizkırıcı ve Gökgöz, 2018; Fındıklı ve Saygın, 2021; WEB-10, 2022).

SONUÇ

Finansal fair play kurallarının dijital ekonomi ile ilişkisinin incelendiği bu çalışma sonucunda, global dünyada dijitalleşme ile birlikte kripto paranın kullanımı kulüplerin dikkati çekmiş ve fan tokenı ekonomilerine entegre ederek ek bir gelir kaynağı sağladıkları belirlenmiştir. Kulüpler bu fan tokenlar

sayesinde takım için yapılacak anketlerde (takım otobüsü giydirme, sahaya çıkış müziği, gol müziği vb.) oy kullanıp söz sahibi olma, müsabakalara özel vip bilet imkanı, özel düzenlenen etkinliklere katılma, oyuncularla görüntülü veya mesaj yoluyla tanışma gibi avantajlar sunmaktadır.

Kripto varlıklar Dünya’da yer alan farklı kulüplerin gelir kalemlerine ek olarak fan token kullanımı birçok spor branşında (futbol, basketbol, motor sporları, tenis, buz hokeyi, Amerikan futbolu, ragbi) yerini almıştır. UEFA, futbol kulüplerinin gelir ve gider dengesini sağlamak amacıyla FFP kurallarını 2009 yılında ortaya çıkarmasıyla birlikte kulüpler için yeni bir dönem başlamış olup sürdürülebilir ekonomileriyle adil rekabet ortamı yaratmak için oluşturduğu görülmüştür. Bu nedenle Finansal Fair Play Kuralları gereğince kripto varlıkların (fan token) yalnızca futbol branşını kapsadığı tespit edilmiştir.

Dünya’nın çeşitli ülkelerinde (Arjantin, Brezilya, Fransa, Hırvatistan, İngiltere, İskoçya, İspanya, İtalya, Polonya, Portekiz gibi) yer alan 60 futbol takımının fan token sahibi olduğu görülmektedir. Türkiye’de ise 14 kulüp (Alanyaspor (ALA), Fenerbahçe (FB), Galatasaray SK (GAL), Gaziantep FK (GFK), İstanbul Başakşehir FK (IBFK), Trabzonspor (TRA), Ankaragücü (ANKA), Fatih Karagümrük SK (FKSK), Adana Demirspor (DEMİR), Kayserispor (KYSR), Sivasspor (SIV), Giresunspor (GRS), Antalyaspor (AKREP) ve Hatayspor (HATAY)) süper lig, 11 kulüp (Göztepe SK (GOZ), Samsunspor (SAM), Adanaspor (ADANA), Bodrumspor (BDRM), Denizlispor (DNZ), Gençlerbirliği (GBSK), Sakaryaspor (SKRY), Erzurumspor (ERZ), Yeni Malatyaspor (YMS), Rizespor (RIZE) ve Tuzlaspor (TUZLA)) 1. lig, 8 kulüp (Afjet Afyonspor (AFYON), Bursaspor (TMSH), Kocaelispor (KSTT), Diyarbakirspor (DIYAR), Balıkesirspor (BLKS), Şanlıurfaspor (URFA), Vanspor (VAN) ve Düzcüspor (DUZCE)) 2. lig ve 2 kulüp (Eskişehirspor (ESES) ve Karşıyaka (KSK)) 3. lig olmak üzere toplam 35 futbol kulübünün yeni gelir kalemi olarak fan tokena sahip olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak dijitalleşmenin ekonomiye dahil edilmesiyle birlikte spor ekonomisinde de dijital ekonomiye geçilmiş ve kulüplerin gelir kaynaklarına kripto varlıklar eklenmiştir. Bu gelir kaynakları sayesinde spor kulüplerinin gelir ve gider dengesizliğindeki bilançolara etki ederek daha rahat bir ekonomik durum ortaya çıkmıştır.

KAYNAKLAR

- Akşar, T., & Kutlu, M. (2006). *Futbol Ekonomisi*. Literatür Yayınları, İstanbul.
- Aktaş, H., & Mutlu, S. (2016). Futbolda finansal sürdürülebilirlik kapsamında "Finansal fair play başa baş kuralı" ve Beşiktaş futbol kulübü üzerinde bir uygulama. *Celal Bayar University Journal of Social Sciences/Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2).
- Cambridge Dictionary (2022). "token". Erişim Adresi: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-turkish/token>
- Çokmutlu, M. E., & Kılıç, M. (2022). Kripto varlıklar olarak tokenların muhasebeleştirilmesi. *International Journal of Applied Economic and Finance Studie*, 7(1), 19-36.
- Demirtaş, M. C., & Orçun, Ç. (2022). Fan tokens as a financial source and digital marketing tool in football: an analysis with the entropy-based Waspa method. *Journal of Human and Social Sciences*, 5(2), 164-183.
- Dizkırıcı, S., & Gökgez, A. (2018). Kripto para birimleri ve Türkiye’de bitcoin muhasebesi. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 4(2), 92-105.
- Efe, M. (2020). Türk Futbolunda FFP: Psikososyal Yankılar. *Sporla Yeni Akademik Çalışmalar*, 6, 99.
- Fındıklı, S., & Saygın, E. P. (2021). Müşteri vatandaşlık bağlamında taraftar tokenları. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 56(1), 57-71.
- Katırcı, H. (2014). Türkiye’de futbol pazarının baş aktörleri: Üç büyükler ve pazarlama faaliyetleri. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, Vol: 2, 28-40.
- Koç, H. İ., & Tüfekçi, Ş. (2022). *Spor Endüstrisinde Sponsorluk Anlayışı Olarak Fan Token ve Blockchain Teknolojisi*. Koç, H. İ. ve Tüfekçi, Ş. (Editörler) Güncel Yaklaşımlar Işığında Beden Eğitimi ve Spor. İstanbul. Efe Akademik Yayıncılık, 58-59.
- Long, R. C. (2012). Promoting Competition Or Preventing it? A Competition Law Analysis Of UEFA's Financial Fair Play Rules. *Marquette Sports Law Review*, 23(1).

- Mastar Özcan, P. (2016). Dijital ekonominin vergilendirilmesinde karşılaşılan sorunlar: BEPS 1 No'lu eylem planı kapsamında bir değerlendirme. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 6(2), 73-82.
- Özevin, O. (2017). UEFA Finansal Fair Play Düzenlemesinin Avrupa Futbol Kulüpleri Üzerindeki Etkisi: Avrupa 5 Büyük Ligi ve Türkiye Süper Ligi Üzerine Bir İnceleme. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 19(2), 479-508.
- Özçelik, M., & Süsay, A. (2022). Kripto varlık arzı (ICO) ile finansman ve finansal tablolarda raporlama. *International Journal of Business, Economics and Management Perspectives - Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 6(2), 319-337.
- Peeters, T., & Szymanski, S. (2012). Vertical restraints in soccer: Financial Fair Play and the English Premier League. *University Of Antwerp Faculty of Applied Economics Research Paper*, 028.
- Saban, M., & Demirci, F. (2016). Finansal fair play ve türkiye'deki dört büyük futbol kulübünün uyum düzeyinin incelenmesi. *Mali Çözüm Dergisi/Financial Analysis*, (137), 25-49.
- Tapscott, D. (1996). *The Digital Economy: Promise and Peril in The Age of Networked Intelligence*. McGraw Hill Yayınları.
- Terci, M. G. (2019). Futbol Kulüplerinin UEFA Finansal Fair Play Mali Kriterleri Kapsamında Denk Hesap Şartı ve Mali Yapılarının Rasyo Analizi Yöntemiyle İncelenmesi: Fenerbahçe A.Ş. ve Trabzonspor A.Ş. Örneği. *Muhasebe ve Finans İncelemeleri Dergisi*, 2(2), 81-93.
- TFF. (2019). *Kulüp Lisans ve Finansal Fair Play Talimatı*. Erişim Adresi: <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/Kulup-Lisans-ve-Finansal-Fair-Play-Talimati.pdf>
- Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlük İçinde (2022). “piyasa” Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>.
- UEFA. (2015). *UEFA Club Licensing and Financial Fair Play Regulations Edition 2015*. Erişim Adresi: <https://www.fai.ie/sites/default/files/atoms/files/UEFA%20Club%20Licensing%20and%20Financial%20Fair%20Play%20Regulations%20Edition%202015%200.pdf>.
- Vöpel, H. (2011). Do we really need financial fair play in european club football? an economic analysis. *CESifo DICE Report*, 9(3), 54-59.
- WEB-1 https://tr.wikipedia.org/wiki/Kripto_para. Erişim Tarihi: (20.11.2022).
- WEB-2 <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/000013/TFF/Kulup-Lisans/kulup-lisans-talimat2012.pdf> Erişim Tarihi: (15.11.2022).
- WEB-3 <https://socios.zendesk.com/hc/tr/articles/6924001370513-Bir-Fan-Token%C4%B1n-maliyeti-ne-kadar-olacakt%C4%B1r-> . Erişim Tarihi: (10.11.2022).
- WEB-4 [https://www.platinonline.com/teknoloji/dunyanin-ilk-taraftar-token-arzi-basladi-1046017#:~:text=Chiliz%20\(Binance.com%3A%20%24,Token%20Arz%C4%B1n%C4%B1%20\(FTO\)%20ba%C5%9Flatt%C4%B1](https://www.platinonline.com/teknoloji/dunyanin-ilk-taraftar-token-arzi-basladi-1046017#:~:text=Chiliz%20(Binance.com%3A%20%24,Token%20Arz%C4%B1n%C4%B1%20(FTO)%20ba%C5%9Flatt%C4%B1) . Erişim Tarihi: (11.11.2022).
- WEB-5 https://www.binance.com/tr/fan-token/team-profile?utm_source=fan-token . Erişim Tarihi: (2.12.2022).
- WEB-6 <https://www.bitci.com.tr/page/launchpad> . Erişim Tarihi: (2.12.2022).
- WEB-7 <https://www.paribu.com/blog/paribu-rehberi/taraftar-tokeni-fan-token-nedir-ne-ise-yarar/> . Erişim Tarihi: (2.12.2022).
- WEB-8 <https://www.socios.com/partners/> Erişim Tarihi: (2.12.2022).
- WEB-9 <https://socios.zendesk.com/hc/tr/articles/6924063786769-Tak%C4%B1mlar%C4%B1n-Fan-Token-arz%C4%B1-ne-kadar-olacakt%C4%B1r-> . Erişim Tarihi: (10.11.2022).
- WEB-10 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210416-4.htm> . Erişim Tarihi: (10.11.2022).
- WEB-11 <https://tr.motorsport.com/f1/news/aston-martin-ve-alfa-romeo-fan-token-cikaran-ilk-f1-takimlari-oldu/6512025/> . Erişim Tarihi: (09.11.2022).